

DERS KİTABI

VATANDAŞLIK EĞİTİMİ

7

7. SINIF ÖĞRENCİLERİ İÇİN DERS KİTABI

Bilyana Shotarovska Sinadinovska
Tatyana Gjeorgievska

VATANDAŞLIK EĞİTİMİ 7, ilköğretim yedinci sınıf ders kitabı

Telif hakları © 2025, Ars Lamina – Yayıncılık

Yayınevi

Ars Lamina, Üsküp 2025

Genel Yayın Yönetmeni

Branka Bugariska

Editör

Tatyana Dimovska-Atanasova

Yazarlar

Bilyana Sinadinovska Shotarovska

Tatyana Gjeorgievska

Makedoncadan çeviri

(„Граѓанско образование 7, учебник за седмо одделение во основно образование“, Арс Ламина 2025)

M-r Selsebil Karaağaç

Dil redaksyonu

Önder Özgürü

Bilimsel redaksiyon

Prof. Dr. Trajçe Stojanov, “Goce Delčev” Üniversitesi – İktisat, Eğitim Fakültesi

Dr. Pece Trifunovski, Bitola “Elpida Karamandi” İlkokulu’nda Vatandaşlık Eğitimi öğretmeni

Grafik ve teknik düzenleme

Ars Lamina

Tasarım

Pointer Creative Agency

Baskı

Branko Gapo, Grafik üretim, Üsküp 2025

Baskı adedi (tiraj)

900

Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın hiçbir bölümü yayınevinin yazılı izni olmadan, fotokopi, kayıt, elektronik ya da mekanik herhangi bir yöntemle yeniden basılamaz, aktarılmaz veya herhangi bir veri saklama sisteminde depolanamaz.

Bu ders kitabı, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Eğitim ve Bilim Bakanlığının, 14.8.2025 tarihli, 26-883/1 sayılı karar ile ilköğretim-de yedinci sınıf “Vatandaşlık Eğitimi” dersi için onaylanmıştır.

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

373.3.016:304(07 5.2)=512.161

SINADINOVSKA Shotarovska, Bilyana

Vatandaşlık eğitimi. 7. ilköğretim yedinci sınıf ders kitabı / Bilyana Sinadinovska Shotarovska, Tatyana Gjeorgievska ; [makedoncadan çeviri Selsebil Karaağaç]. - Üsküp : Ars Lamina, 2025. - 124 str. :

илустр. ; 27 см

Превод на делото: Граѓанско образование 7, учебник за седмо одделение во основно образование

ISBN 978-608-267-984-6

1. Gjeorgievska, Tatyana [автор]

а) Граѓанско образование — Учебници за основни училишта

COBISS.MK-ID 66786309

İÇİNDEKİLER

Giriş	5
-------	---

Konu1 : ETİK VE DİN	6
----------------------------	----------

ETİK VE AHLAK	6
----------------------	----------

Etik	8
Ahlak	12
Ahlaki Değerler	16
Ahlaki İkilem ve Karar Verme	22
Ahlaklı ve Ahlaksız Davranış	28
Ahlak Kuralları	34
Etik Kod	39

GÜNÜMÜZDE DİN	
----------------------	--

Dinin İnsan Hayatındaki Rolü	44
Yahudilik	48
Hristiyanlık	52
İslam	56
Hinduizm	60
Budizm	63
Dinin Topluluk Bilinci Oluşumuna Etkisi	66
Dinlerarası Diyalog ve İnanç Özgürlüğü Hakkı	69

DİNLERİN ORTAK ETİK İLKELERİ

Dinlerin Ortak Etik İlkeleri	72
Dinlerin Kötüye Kullanılmasının Sonuçları	78

SEKÜLERLEŞME

Sekülerleşme	82
--------------	----

KONU 2: KİMLİK 86

KİMLİK KAVRAMI

Kimlik Kavramı	88
Kişisel ve Toplumsal Kimlik	95

KİŞİSEL KİMLİK

Kişisel Kimliğin Boyutları	100
Kimliğin Çok Boyutluluğu ve Gelişimi	104
Değerler, Özgüven ve Özsaygı	108
Sosyal Medya Kimliği ve Kişisel Kimlik	113

TOPLUMSAL KİMLİK

Toplumsal Kimlik Nedir?	116
-------------------------	-----

Bilinmeyen Kavramlar	122
----------------------	-----

GİRİŞ

Sevgili öğrenciler,

Bu ders kitabı sayesinde **7. sınıf Vatandaşlık Eğitimi** dersinin müfredatında yer alan konuları inceleme fırsatınız olacak. Umarız bu kitap sizleri önemli günlük yaşam konularını eleştirel bir şekilde düşünmeye ve sorunlara çözüm üretmeye teşvik eder.

Başlangıçta **etik** bilimi ve **ahlak kavramı** ile tanışacaksınız; insan davranışını şekillendiren unsurları öğreneceksiniz. İyiye seçmeyi, kötüyü reddetmeyi, ahlaki değerler geliştirmeyi ve etik kararlar almayı öğreneceksiniz.

Etik ve ahlakla doğrudan ilişkili olan **dinler** konusunu da işleyeceksiniz. Dinlerin insanlar için önemini keşfedeceksiniz. Tanıyacağınız tüm dinlerde ortak etik ilkeler, topluluk bilinci oluşturma, kültür, gelenek ve göreneklerin nasıl şekillendiği anlatılacak. Hristiyanlık, Yahudilik, İslam, Hinduizm ve Budizm'in temel özellikleri, çağdaş toplumlarda karşılaştıkları avantaj ve zorluklar incelenecek. Din özgürlüğü ve haklarının önemi ile bunların ülkemizde ve dünyada nasıl uygulandığını öğreneceksiniz.

Dinlerin barışa olumlu katkılarını, fakat aynı zamanda dinî otoritelerin kötüye kullanılmasının yol açtığı olumsuz sonuçları örneklerle tanıyacaksınız.

İkinci konu olan "Kimlik" bölümünde ise **kişisel kimliğin** ne olduğunu, hayat boyu nasıl şekillendiğini, kişisel ve toplumsal kimliğin özelliklerini keşfedeceksiniz. Kimliğin çok boyutlu yapısı, gelişimi ve çeşitleri üzerinde duracaksınız. Kimliğinize etki eden unsurları tanıyacak ve özgüven ile özsaygının kişisel kimlik oluşumundaki önemini kavrayacaksınız. Ayrıca ailenin, akranların ve okulun kimliğin şekillenmesindeki rolünü göreceksiniz.

İçeriklerin ilginizi çekeceğini ve sizi araştırmaya, bilgileri tarih, coğrafya, ana dil gibi derslerle ilişkilendirmeye yönelteceğini umuyoruz. Böylece kalıcı ve anlamlı bilgiler edinerek eğitim yolculuğunuzda yeni ufuklar açacaksınız. En önemlisi de şunu unutmayın: Bilgi iyi bir toprağa ekilirse mutlaka meyve verir.

— Komisyon



KONU:

ETİK VE DİN



- • Etik ve Ahlak
- • Günümüzde Din
- • Dinlerin Ortak Etik İlkeleri
- • Sekülerleşme

ETİK



İPUCU

- Sence iyi bir insan hangi özelliklere sahip olur?
- Davranışlarımızın iyi mi kötü mü olduğunu nasıl anlayabiliriz?
- Tüm insanlar iyiyi ve kötüyü aynı şekilde mi anlar?



İyi ile kötüyü ayırt edebilir miyim?

Ne Öğreneceğim?

Etik nedir.

İyi ve kötü nedir ve bunları günlük davranışlarda nasıl tanıyabilirim.



Düşün ve Tartış

1. Bir öğrenci okul koridorunda yürürken telefonunu kaybediyor. Sen telefonu görüyorsun. Ne yaparsın? Kararını gerekçelendir.
2. Size bir grup projesi verildi, ancak grubunuzdan bir üye kendi görevini tamamlamadı. Bu nedenle tüm grup projeden daha düşük puan alacak. Nasıl davranırsın? Kararını gerekçelendir.

Etik nedir?

"Etik" kelimesini ilk olarak Antik Yunanlı filozof Aristoteles (M.Ö. 384–322) kullanmıştır. Aristoteles, döneminin en bilgili kişilerindendi. Ege Denizi'nin kıyısındaki Stagira kentinde doğmuş, gençliğinde ünlü filozof Platon'un okuluna devam etmiştir. Babası, Makedonya Kralı Amyntas'ın hekimiydi. Amyntas'ın oğlu II. Filip, Aristoteles'i Büyük İskender'in öğretmeni olarak görevlendirmiştir.

Aristoteles, "etik" kelimesini kendinden önceki düşünürler Sokrates ve Platon'un geliştirdiği bir alanı tanımlamak için seçmiştir. Etik, iyi bir insanın nasıl davranması gerektiğine dair akılcı bir yanıt arar. Aristoteles, doğru davranışı seçmeyi sağlayan özellikleri erdem olarak tanımlar (ölçülülük, cesaret, dostluk, tutumluluk vb.).



Etik, ahlakın bilimidir. İyi ve kötü kavramlarını, insanlar arasında iyi ve doğru davranışın kurallarını inceler. Etik bize neyin doğru, neyin yanlış olduğunu anlamayı ve doğru kararlar almayı öğretir. Etik, nasıl düşünmemiz, nasıl davranmamız, iyi işler yapmamız, başkalarına karşı özenli olmamız gerektiğini gösterir. Etik, hayat yolculuğunda bizim pusulamızdır. Hangi yolun iyi, hangi yolun yanlış olduğunu gösterir.



Pusulada "Dürüstlük" yazıyorsa, gerçeği söylemen gerektiğini hatırlarsın.

"Saygı" yazıyorsa, başkalarının düşünce ve duygularına saygı göstermelisin.

"Adalet" yazıyorsa, herkese eşit ve adil davranmalısın.

"Sorumluluk" yazıyorsa, görevlerini yerine getirmeli ve sonuçlarını üstlenmelisin.



Öğrendiklerini Uygula

İnsanların etik (yol gösterici ilkeler) olmadan bir yaşam sürdüğünü hayal et.

- Bunun toplumdaki, okuldaki ve evdeki ilişkilere nasıl etki edeceğini açıkla.
- Böyle bir dünyada yaşamak ister miydin? Nedenini açıkla.

Öğrendim!

Etik öğrenerek edindiğimiz bilgi bizi etkileyebilir. Bu bilgi, davranışlarımızı iyi şeyler yapmaya yönlendirebilir ve diğer insanlara karşı nasıl doğru davranmamız gerektiğini bize gösterebilir.

Temel Etik Kategoriler

Etikteki temel kategoriler iyi ve kötüdür. Bunlar etiğin temel ilkeleridir. İnsanların davranışları bu ölçütlerle değerlendirilir. İyi seçmek ve ona yönelmek doğru bir yaşamı, insan mutluluğunu veya en çok insan için en büyük yarar sağlar.

İyi, hem her bireyin refahına, mutluluğuna veya gelişimine hem de toplumun bütünü için yarara katkıda bulunan her davranıştır.

Kötü ise iynin inkârıdır, ondan sapmadır ve olumsuz eğilimlerin ifadesidir.

Kötü, zarar, haksızlık veya acı veren her davranıştır. Kötü eylemler bencillikten, düşüncesizlikten veya başkalanna saygısızlıktan kaynaklanabilir. Kötü ise iynin inkârıdır, ondan sapmadır ve olumsuz eğilimlerin ifadesidir. Kötü, kötü davranışın temel unsurudur; insanları küçük düşürmeye ve onlara zarar vermeye yönelik bir güçtür.

İYİ



KÖTÜ



Etkinlikler

Aşağıdaki örneklerin hangileri iyi, hangileri kötü olduğunu değerlendir:

- 1) Zor durumdaki insanlara ve hayvanlara yardım etmek.
- 2) Birine zarar vermek amacıyla yanlış bilgiler yaymak.
- 3) Birinin duygularını bilerek incitmek veya fiziksel saldırıda bulunmak.
- 4) Desteğe ihtiyaç duyanlarla bilgiyi paylaşmak.

Etik Neden Önemlidir?

Etik, insanın iyiyi ve kötüyü bilmesini ve iyi olanı takip edip kötüden kaçınan davranışları konu alır. Ailede, okulda ve toplumda iyi bir yaşamın temelidir. Etik önemlidir çünkü başkalarıyla anlaşmamıza, insanlara adil davranmamıza ve dünyayı daha iyi bir yer haline getirmemize yardımcı olur. Etik ilkeleri takip ederek topluluklarımızda güven ve saygı inşa ederiz.

Öğrendim!

Etik, insanlar arasındaki iyi ve doğru davranış kurallarını inceleyen bir bilimdir. İyi ile yanlış olanı anlamamıza ve doğru kararlar almamıza yardımcı olur. Etik, iyi eylemi temel amaç olarak gören bir bilim dalıdır.

Etik Hazinesi

Her insanın yaşam amacı her zaman aynıdır: İyilikte ilerlemek.

– Lev Tolstoy, Rus yazar

Etkinlikler

1) Oku ve soruları yanıtla.

Öğrenci Goran bir futbol takımının parçasıydı. Bir gün sınıf arkadaşı Deyan oyuna katılmak istedi, ancak Goran ona izin vermemeye karar verdi. Bunun nedeni başka bir öğrencinin, Deyan'ın katılmasını engellerse ona bir iyilik yapacağına söz vermesiydi. Goran, yaptığı davranışın doğru olmadığını hissetti çünkü tüm sınıf arkadaşlarının oyunlara katılma konusunda eşit fırsatlara sahip olması gerektiğini biliyordu.

- a) Goran etik açıdan doğru davrandı mı? Cevabını açıkla.
- b) Goran neden Deyan'ın oynamasına izin vermediği için kendini kötü hissetti?
- c) Deyan, Goran'ın onu bilerek oyuna almadığını öğrense nasıl hissederdi?
- d) Sence Goran, diğer öğrencilerden aldığı sözlerle göre mi hareket etmeli yoksa adalet ilkelerine göre mi davranmalı? Açıkla!

2) Fikir Çemberi

Öğrenciler küçük gruplara ayrılır. Her öğrenci verilen konu hakkında kendi görüşünü veya önerisini ifade eder. Daha sonra her grup, iyi ve kötü hakkındaki fikirlerini gösterecek bir posteri ayrı bir kâğıda çizer. Son olarak her grup kendi posterinin içeriğini açıklar.

Öğrendiklerini kontrol et



1. Etik nedir?
2. Aristoteles neden etik alanında önemli bir filozof olarak kabul edilir?
3. Bir arkadaşın cezadan kaçmak için yalan söylerse ne yaparsın?
4. Sence daha kötü olan nedir: Yalan söylemek mi yoksa bir sırrı ifşa etmek mi? Açıkla.
5. İyi kötü olabilir mi veya kötü iyiye dönüşebilir mi? Cevabını değerlendir ve açıkla.
6. İyi ile kötü arasındaki mücadeleyi anlatan bir hikaye yaz ve hikayeden bir sahne çiz. Daha sonra hikayeni arkadaşlarının önünde oku ve hep birlikte hikayenin hangi bölümlerini beğendiğinizi konuşun.

MORAL



IPUCU

Marko senin arkadaşın değildir. Sana sık tehdit eder ve ylyeğini çalar. Bir gün, öğretmenlin masasından matematik sınav kâğıdını aldığını görürsün. Seni fark eder ve soruları birlikte çözmeyi teklif eder, böylece hiç çalışmadan iyi not alabileceğini söyler.

- Marko'nun davranışı hakkında ne düşünüyorsun?
- Sen nasıl davranırsın? Öğretmenline mi söylersin yoksa Marko'nun teklifini mi kabul edersin? Kararını açıkla.



"Ahlak" kelimesini duyduğunda ne düşünürsün ve ne söylersin?

Ne Öğreneceğim?

Ahlak nedir ve etik ile arasındaki fark nedir.

Ahlak Nedir?

Sofi:

Merhaba! Sana ahlağın ne olduğunu anlaman için yardımcı olmak istiyorum. Ahlak, hayatta bir rehber gibidir.

Ethos:

Evet, öyle! İyi niyetli olmak, başkalarına özen göstermek, dürüst davranmak işte ahlak budur!



Ahlak, insanların davranışlarına dair yazılı olmayan kuralların bütünüdür. Daha önce de belirttiğimiz gibi, ahlakı inceleyen bilim dalı ise etikdir.

Ahlak, arzu edilen davranışı ifade eder ve dünyanın her yerinde değer görür. Ahlaklı bir insan, eylemlerinin kimseye zarar vermeyeceğini bilir ve davranışları ona onur ve memnuniyet duygusu verir. Ahlak, insan toplumunda en eski zamanlardan beri vardır; insanlar ilkel topluluklar halinde yaşarken ortaya çıkmıştır. Toplum içinde yaşam, kişisel ihtiyaçların başkalarının ihtiyaçlarıyla uyumlu hale getirilmesini gerektirmiştir. Bu yüzden insanlar birbirlerine nasıl davranmaları gerektiğine dair kurallar bulmaya çalışmışlardır.



Ahlak tüm toplumlarda, dinlerde veya tarihsel dönemlerde aynı değildir. Bir dönemde veya toplumda ahlaki sayılan bir şey, başka bir dönemde veya toplumda aynı şekilde değer görmeyebilir. Ancak, yer veya din fark etmeksizin her zaman saygı gören bazı evrensel değerler vardır. Bunlar iyi, onurlu, insanca ve hümanist olan her şeydir.

Ahlak, insan yaşamında tek bir alanla sınırlı değildir; tüm insan ilişkilerini etkiler: Kendimize, başkalarına, hayvanlara, doğaya ve insan faaliyetleriyle ilgili her şeye yönelik tutumlarımızı şekillendirir.

Öğrendim!

Ahlak, doğru ve yanlış davranışı ayırt etmemize yardımcı olan değerler ve kurallar bütünüdür. Karakterimizin ve kültürümüzün bir parçasıdır ve çoğu zaman ailevi, toplumsal ve dini öğretilere dayanır.

Ahlaki davranış, **iyiyi** izleyen ve ona saygı gösteren, **kötüyü** ise kınayan ve ondan kaçınan insan davranışıdır. Ahlaklı olan, övgüye değer olandır (ahlaksız olan ise olumsuz değerlendirilen ve reddedilendir).

Etik, kurallar üzerine düşünmeyi konu alan teorik bir bilimdir. Ahlak ise bu kuralların yaşamda uygulanması ve hayata geçirilmesiyle ilgilidir.

Etik, insanların **iyi** veya **kötü** (kötücül) olarak ölçülebilecek niyet ve davranışlarını inceler - iyi olanlar izlenir ve uygulanır, kötü olanlar ise eleştirilir ve kaçınılır. Etik, ahlakın bilimidir.

**Öğrendiklerini Uygula**

Oscar Wilde'in "Yıldız Çocuk" masalından verilen bölümü oku.

Masaldaki çocuğun davranışlarına dikkat et.

"Yıldız Çocuk büyüdü ve kibirli, bencil ve zalim biri oldu. Oduncunun çocukları ve köydeki diğer çocuklar karşısında kendini üstün görüyordu, çünkü onlar fakirdi ama o soylu bir aileden geldiğini düşünüyordu. Onları iter ve hizmetçisi gibi çağırırdı. Yoksul ve çaresiz insanlara karşı hiçbir merhamet duymazdı; onlara taş atar, yollarından kovar ve başka yerde ekmek dilenmelerini söylerdi. Kendi güzelliğine öylesine hayrandı ki, mutsuz insanlarla alay ederdi. Kendini severdi ve sık sık rahibin bahçesinde uzanır, suya yansıyan görüntüsüne bakar ve kendine hayran kalırdı."

- Yıldız Çocuğun diğer insanlara karşı davranışları hakkında ne düşünüyorsun?**
- Başkalarına böyle davranan birini arkadaş olarak kabul eder miydin? Cevabını açıkla.**
- Yıldız Çocuğun davranışlarının zıttı olan özellikleri tarif et.**

Etik Hazinesi

“Ahlak, kalbin aklıdır.”

— Heinrich Heine, Alman şair

Öğrendiklerini kontrol et



1. Ahlak nedir? Kendi cümlelerinle açıkla.
2. “Ahlak yazılı olmayan kurallar bütünüdür” ifadesi ne anlama gelir?
3. Hayatından bir örnek vererek ahlaklı bir davranışını anlat.
4. İnsanlar çıkar sağlamasalar bile iyi olmalı mı? Açıkla.
5. Kendin için bir senaryo düşün: Kendin için bir avantaj ile başkalarına yardım etmek arasında seçim yapman gerekiyor. Ne yaparsın ve neden?



Öneri

Eğer Down sendromlu sınıf arkadaşın atıştırmalığını düşürürse, ona yardım edebilir, kendisine uzatabilir ve ona gülümseyebilirsin. Bu küçük iyilik, onun gününü güzelleştirebilir.



Mila her zaman okula eski giysilerle gelir ve cep telefonu yoktur. Bazı öğrenciler onunla alay etse de Ivona onlara şöyle dedi: “Sahip olduğun giysilerin nasıl olduğu değil, nasıl bir insan olduğundur önemli olan.” Kısa süre sonra Mila, coğrafya projesi için gösterdiği çaba ve fikriyle herkesi etkile

- Birini dış görünüşüne göre yargılamak doğru mudur?
- Hangisi daha önemlidir – görünüş mü yoksa karakter mi?

AHLAKI DEĞERLER



İPUCU

Büyük teneffüste, Marla arkadaşlarının yeni bir dizi hakkında konuştuğunu fark eder. O sırada arkadaşı Sandra'nın yalnız ve üzgün oturduğunu görür. Marla diğer arkadaşlarıyla kalmak yerine Sandra'nın yanına gider ve ona iyi olup olmadığını, yanında oturup oturamayacağını sorar.

- Marla doğru bir davranış mı sergiledi?
- Sen böyle bir durumda nasıl davranırdın?
- Başkalarına karşı ilgi ve özen göstermenin önemi nedir?



Farklı durumlarda seni ahlaki davranmaya yönlendiren nedir?

Ne Öğreneceğim?

Ahlaki değerler nelerdir.

Neden gereklidir ve günlük yaşamda nasıl uygulanır.

İnsan hayatında özel bir öneme sahip olan ve davranışlarını etkileyen şey değerlerdir. İnsanlar bu değerler aracılığıyla kendi çıkarlarını dengeler ve toplum içinde yaşar.

Değerler maddi veya ahlaki olabilir:

Maddi değerler: Eşyalar, para, mülk gibi ihtiyaçlarımızı karşılayan somut şeylerdir.

Ahlaki değerler: İnsan davranışlarının temelini oluşturur ve eylemlerimize yön verir.

Ahlaki değerler, doğru ile yanlış, iyi ile kötüyü ayırt etmemizi sağlar. Örneğin: dürüstlük, saygı, sorumluluk, adalet gibi değerler günlük yaşamda bize rehberlik eder.

Herkesin değerleri farklı olabilir çünkü bunlar aile, okul, kültür ve büyüdüğümüz çevreye bağlıdır. Bir kişi için önemli olan bir değer başkası için o kadar önemli olmayabilir. Değerler, düşüncelerimizi, davranışlarımızı ve kararlarımızı şekillendirir.

Çocukken ailemizden, öğretmenlerimizden ve arkadaşlarımızdan öğreniriz. Bu değerler karakterimizi geliştirir ve bizi sorumlu, dürüst insanlar haline getirir.



Düşün!

Sınıfa, hareket etmek için tekerlekli sandalye kullanan Besim adında yeni bir öğrenci geldi. Bazı öğrenciler ona nasıl yaklaşacaklarını bilemediler, ancak Sara, onun yerine ulaşmasını yardım etmeyi önerdi ve Marko da onu okul kütüphanesine kadar götürmeyi teklif etti. Zamanla, Besim sınıfın tüm etkinliklerine katıldı.

Değerlendirme soruları:

- Besim nasıl hissetti?
- Sınıf arkadaşları hangi ahlaki değerleri gösterdiler?
- Hepimiz nasıl eşit fırsatlar sağlayabiliriz?

- Sence bu değerler insanlar arası ilişkiler için neden önemlidir?
- Bu çiçeğe başka hangi ahlaki değerleri ekleyebilirsiniz?

1. Alçakgönüllülük ve Dürüstlük

Alçakgönüllülük, kibirli olmamak, kendi yerimizi bilmek ve başkalarını küçümsememektir.

ÖRNEK: Başarı kazandığında övünmemek, şükretmek.

Dürüstlük, gerçeği söylemek, yalan söylememek, hile yapmamak ve çalmamaktır.

ÖRNEK: Bir mağazada kasiyerin eksik aldığı ürünü fark edip hemen söylemek.

2. Eşitlik ve adalet

Eşitlik, herkesin aynı haklara ve sorumluluklara sahip olmasıdır.

ÖRNEK: Hayal et ki tüm öğrenciler okul bahçe sinde oyun oynuyor. Eğer bazı öğrenciler daha kaliteli toplarla oynarken diğerleri eski ve yırtılmış topları kullanmak zorunda kalsa bu adil olmazdı. Tüm öğrenciler, evdeki koşulları veya geldikleri yer neresi olursa olsun, aynı toplarla, aynı sahada ve aynı kurallarla oynama hakkına sahiptir.

Bu durum insanların hakları için de geçerlidir. Eğer bazı insanlar yalnızca belli bir gruba ait oldukları için daha fazla imkana sahipken, diğerleri aynı imkanlara sahip değilse bu eşitlik değildir.

Adalet, herkese eşit fırsatlar sağlamak ama aynı zamanda her bireyin ihtiyacına göre adil koşullar oluşturmaktır. Kimseyi farklılıklarından dolayı dışlamamaktır.



Düşün ve Tartış



Çiftler halinde çalışın ve aşağıdaki soruları tartışın:

- İki resimdeki farklar nelerdir?
- Hangisi eşitliği, hangisi adaleti gösteriyor?
- Herkesin eşit olduğu durum her zaman adil midir?
- Bazı durumlarda adalet mi, eşitlik mi daha önemli olur?

3. Tutarlılık

Tutarlılık, belirli kural, ilke veya davranışlara sadık kalmak ve bundan sapmamak anlamına gelir. Düşüncelerimizin, eylemlerimizin ve kararlarımızın sürekli ve mantıklı bir şekilde bağlantılı olmasını sağlar

ÖRNEK: Bir öğretmen tüm öğrencileri aynı kurallarla değerlendirmesi tutarlılıktır. Sen de verdiğin sözleri her zaman yerine getiriyorsan tutarlı bir insansın demektir.

4. İnsanlık (Hümanizm)

İnsanlık, başkalarına karşı şefkat, empati ve dayanışma gösterme yeteneğidir. Özellikle yardıma muhtaç olanlara destek olma isteğini içerir.

ÖRNEK: Bir okulda 7. sınıf öğrencileri hasta çocuklar için yardım kampanyası düzenler. Oyuncak, kitap, çorap ve şekerleme toplarlar ve bunları destek mesajlarıyla birlikte hediye ederler.

5. Saygı ve Empati

Saygı, diğer insanlara nazik, adil ve anlayışlı bir şekilde davranmaktır. Herkesin değerine, inancına ve düşüncesine saygı göstermeyi içerir.

Empati, başkalarının duygularını anlamak ve paylaşmak anlamına gelir. Birinin yerine kendini koyup onun nasıl hissettiğini hayal edebilmek demektir.



Düşün:

Ahlaki değerler bir pusulaya benzetilir. Sence neden böyle deniyor?

Saygı ve empati neden önemlidir?

Saygı ve empati gösterdiğinde güven inşa eder, çatışmaları barışçıl bir şekilde çözersin ve daha güçlü ilişkiler kurarsın. Bu özellikler, aramızdaki farklılıkları anlamamıza ve birlikte uyum içinde çalışmamıza yardımcı olur.



Öneriler

- Okuldaki arkadaşın tekerlekli sandalyede ise ona garip şekilde bakma ve izni olmadan sandalyesine dokunma, onunla herkesle konuştuğun gibi konuş. Bu şekilde doğru bir tutum ve saygı göstermiş olursun.
- Konuşma güçlüğü olan bir arkadaşın sana bir şey anlatmaya çalışıyorsa, sabırla bekle, gülümse ve onu anlamaya çalış. Sözünü kesme ve yanından ayrılma.

Bireyin ahlaki değerleri çevresinin etkisiyle şekillenir.

Ailendeki üyeler, öğretmenlerin ve topluluktaki diğer insanlar senin için iyi bir model olabilir. Birinin iyiliği, dürüstlüğü veya adaleti karşısında ona hayranlık duyduğunda, onu iyi bir model yapan özellikleri düşünmeye çalış ve bu örneği kendi yaşamında nasıl uygulayabileceğini değerlendir.

Öğrendim!

Ahlaki değerler, insanın etik anlayışına göre değerli veya önemli olan şeylerdir. Bu değerler, kişinin iyiyi seçmesine ve onu takip etmesine yardımcı olur; böylece günlük yaşamda dürüst, güvenilir ve adil yargılar ve ilişkiler kurulur. Ahlaki değerler, insanın doğru olduğuna inandığı, beğendiği, ihtiyaç duyduğu ve yaşamında benimsediği temel inançlar ve hedeflerdir.

Etik Hazinesi

Yıldızlı gökyüzü üzerimde
ve içimdeki ahlak yasası.

– Immanuel Kant (1724–1804)



Öneri

- Eğer yanlışlıkla otizmli arkadaşına ait olan kalemi aldıysan, o fark etmemiş olsa bile gerçeği söyle ve geri ver.

Etkinlikler

1) Yeni Gelen Öğrencinin hikayesi

“Mila’nın sınıfına Artem adında yeni bir öğrenci katıldı. Artem başka bir ülkeden gelmişti ve teneffüslerde çok sessiz ve çekingen davranıyordu. Bazı öğrenciler onun aksanı ve farklı giyimi hakkında fısıldaşıyordu. Mila bu durumu fark etti ve doğru olmadığını düşündü. Öğle arasında onun yanına oturdu. Hobilerini sordu ve okul hakkında komik hikâyeler anlattı. Bir süre sonra diğer öğrenciler de onlara katıldı ve Artem kendini daha iyi hissetmeye başladı. Zamanla o da grubun bir parçası oldu, Mila’nın empatisi sayesinde.”

Sorular

- Mila’nın davranışında hangi ahlaki değerleri görüyorsun?
- Mila diğer öğrenciler gibi davransaydı ne olurdu?
- Sen hiç yalnız hisseden birine destek oldun mu? O anda neler hissettin?

Etkinlikler

2) Empati Çemberi

Adım 1: 4-5 kişilik gruplar oluşturun.

Adım 2: Aşağıdaki hikayeyi okuyun:

"Nikola futbol oynamak için sahaya gelir. Yeni çocuk Marko'yu yalnız otururken görür. Düşünür ve yanına gider. 'Futbol oynamak ister misin?' diye sorar. Marko 'Bilmiyorum' der. Nikola onun gergin olduğunu hatırlar ve 'Sana öğretirim' der. Kısa sürede Marko iyi bir oyuncu olur. Bir gün Marko okuldan dönerken bir kızın ağır çantasını taşımakta zorlandığını görür. Koşup yardım eder. Sonra o kız, parasını unutan bir arkadaşına öğle yemeğini paylaşır. Böylece iyi davranışlar birbirini takip eder."

Adım 3: Hikayenin sizde uyandırdığı duyguları paylaşın. Nikola'nın yerinde olsanız nasıl davranırdınız?

Adım 4: Kendinizi anlaşıldığınızda ve dinlendiğinizde nasıl hissedersiniz?
Anlaşılmadığınızda nasıl hissedersiniz?

Adım 5: Size yapılan bir iyiliğin sizi iyi davranmaya nasıl yönlendirdiğine dair bir hikaye yazın.

Öğrendiklerini kontrol et



1. Senin için en önemli ahlaki değerler neler?
2. "Alçakgönüllülük" kavramını günlük yaşamda nasıl açıklarsın?
3. Başkalarıyla iletişimde neden dürüst olmak önemlidir?
4. İnsanlar sana güvenebilir mi eğer her zaman doğruyu söylemiyorsan? Açıkla.
5. Yasa herkes için eşit uygulandığında vatandaşlar için ne gibi faydalar olur?
6. Kendi davranışlarıyla çevrende ahlaki değerleri nasıl yayabilirsin?



Öneri

- Eğer zorlukları olan ve daha fazla zamana ihtiyaç duyan bir arkadaşınla oyun oynuyorsan, sabır göster ve ona bu zamanı tanı. Bu adil olandır, çünkü adalet, herkesin başarılı olabilmesi için ihtiyaç duyduğu şeyi alması demektir.

AHLAKİ İKİLEM VE KARAR VERME



İPUCU

- ▶ Arkadaşın Yanlış Bir Şey Yaparsa
- ▶ Bir arkadaşın yanlış bir davranışta bulunursa nasıl tepki verirsin?
- ▶ Kararını verirken hangi argümanları göz önünde bulundurursun?



Bir kuralı uygulamak mı daha önemli yoksa arkadaşına yardım etmek mi?

Ne Öğreneceğim?

Ahlaki ikilem nedir ve neden çözülmesi zordur.

Bir ahlaki ikilem çözmeye çalışırken hangi faktörler önemlidir.



Düşün ve Tartış

Emma mahallesinin en iyi sporcularındandır. Ağaçlara tırmanmayı çok sever. Bir gün tırmanırken düşer ama yaralanmaz. Babası endişelenir ve ona bir söz veririr: "Bir daha asla ağaca tırmanmayacağına söz ver." Emma el sıkışarak bu sözü verir.

O günün ilerleyen saatlerinde en yakın arkadaşı Saşka yanına gelir. Küçük kedisi bir ağaca çıkmıştır ve inememektedir. Kedinin düşmeden kurtarılması gerekir. Saşka Emma'dan yardım ister çünkü onun en iyi tırmanıcı olduğunu bilir.

"Lütfen Emma, kedimi kurtar." Ama Emma babasına verdiği sözü hatırlar.

Emma ne yapmalı? Arkadaşın için bir kuralı çiğnemek doğru mudur?



Karar Verme Süreci

Her gün pek çok karar veririz. Bazıları çok basittir, bazıları ise daha karmaşıktır. Bazı kararların ahlaki sonuçları vardır ve doğru ile yanlış dikkatle düşünmemiz gerekir.

Kolay Kararlar: Kişisel tercihimize bağlı ve sonucu basit olan seçimlerdir.

Örneğin: Film izlemek mi kitap okumak mı? Basketbol mu voleybol mu?

Zor Kararlar: Daha fazla düşünmeyi gerektirir ve başkalarını da etkiler.

Örneğin: Doğruyu söylemek ama birinin alınmasına neden olmak, bir arkadaşının kötü bir davranışını öğretmene söylemek.

Ahlaki değerler, etik karar verme sürecinde yol göstericidir.

Öğrendim!

Değerler, yaşamımızın etik boyutunda önemli bir rol oynar; kararlarımızda ve davranışlarımızda bize rehberlik ederler ve aldığımız kararların ölçütünü oluştururlar.

Ahlaki İkilem Nedir?

Bir labirentte iki yol olduğunu düşün. Her ikisi de çıkışa ulaşır ama farklı avantaj ve dezavantajları vardır. Seçimin hem seni hem başkalarını etkiler.

Gerçek hayatta da bazen iki seçenek arasında kalırsın ve her biri farklı sonuçlar doğurur. İşte bu durumlara **ahlaki ikilem** denir.

Bir ahlaki ikilemde karar vermek zordur çünkü her seçenek hem iyi hem kötü sonuçlar içerebilir.

Örneğin: Öğretmenine bir arkadaşının sınavda kopya çektiğini söylemek mi yoksa arkadaşını korumak mı?

Etkinlikler

AHLAKI İKILEM

Sen açık denizde batan bir geminin kaptanısın. Son kalan cankurtaran botuna yalnızca sekiz kişi binebilir. Ama seninle birlikte kurtarılmayı bekleyen on kişi var: Emekli bir doctor, Hamile bir kadın, Genç bir evli çift, On iki yaşında bir çocuk, Bir öğretmen, Bir tamirci, Bir asker, Gemide kaçak olarak bulunan evsiz bir adam, Beş dakika içinde karar verip hangi sekiz kişinin bota bineceğine karar vermen gerekiyor.

Etkinlikler

Grup Çalışması

Hangi sekiz kişinin sandala bineceğine siz karar vereceksiniz. İki kişi gemide kalacaktır. Karar verme süreniz beş dakika ile sınırlıdır. Her grup, beş dakika içinde tartışarak kararını alır ve ardından kararınızı sınıfın önünde sunarsınız.

Kararların sunumundan sonra, aşağıdaki sorulara dayalı olarak açık bir tartışma yapınız.

- Hangi ölçütlere göre karar verdiniz?
- Verdiğiniz kararlar doğru muydu? Neden?
- Kararınızda hangi ahlaki değerleri gözetmiş oldunuz?
- Hangi ahlaki değerleri göz ardı etmiş oldunuz?
- Bu senaryo hangi ahlaki ikilemleri gündeme getiriyor?
- Karar verirken hangi değerler birbiriyle çelişti?

Öğrendim!

Ahlaki ikilemler, karar vermemiz gereken karmaşık durumlardır ve bu kararlar her zaman kolay veya net değildir. Hayatta sık sık farklı ahlaki değerler ve ilkeler arasında seçim yapmamız gereken durumlarla karşılaşırız. Bu tür kararlar düşünmeyi, sorumluluk almayı ve dikkatli olmayı gerektirir.

Önemli olan, ahlaki ikilemlerde tek ve evrensel yanıtların olmadığını anlamaktır. Alınan kararlar her zaman içinde bulunulan somut koşullara ve sahip olduğumuz, bizim için önemli olan değerlere bağlıdır.

Etik Hazinesi

“Bazen bir iyiliği feda etmemiz gerekir ki daha büyük bir iyiliği koruyabilelim.”

— Victor Hugo

“Platon’u severim ama gerçeği daha çok severim.”

— Aristoteles

Ahlaki İkilemleri Çözme Adımları

Ahlaki bir ikilemle karşılaştığında şu adımları izle:

Adım 1: Durumu Açıkça Belirle:

- Tam olarak ne oluyor?
- Sorun nedir?
- Karar verebileceğin seçenekler neler?

Adım 2: Önemli Olanı Düşün:

- Bu durumda senin için en önemli şey nedir?
- Seçimin seni ve başkalarını nasıl etkileyecek?
- Ailen veya arkadaşların bu kararı onaylar mıydı?

Adım 3: Farklı Çözümler Ara:

- İkilemi çözmenin farklı yollarını düşün.

Adım 4: Artılarını ve Eksilerini Tart:

- Her seçeneğin iyi ve kötü yönlerini değerlendir.
- Çok riskli veya adaletsiz çözümleri ele.

Adım 5: Sonuçlarını Düşün:

- Seçtiğin yol kısa ve uzun vadede seni ve başkalarını nasıl etkileyecek?

Adım 6: Karar Ver:

- Tüm değerlendirmelere göre en iyi seçeneği belirle.

Adım 7: Eyleme Geç:

- Seçimini en iyi şekilde uygula.

Adım 8: Sonucu Değerlendir:

- Sonuç beklediğin gibi mi oldu?
- Bir dahaki sefere neyi farklı yapardın?

Etkinlikler

Kendi arkadaşların için bir ahlaki ikilem tasarla. Yukarıdaki adımları kullanarak çözüm yollarını bulmalarını iste.



Öğrendiklerini Uygula

İki grup oluşturun (Grup 1 ve Grup 2) ve yukarıda verilen Aristoteles'in düşüncesini yorumlayın.

"Gerçek, dostluktan daha önemlidir." konulu bir münazara düzenleyin.
(Üç öğrenci jüri olarak seçilir.)

Grup 1: "Gerçek dostluktan daha önemlidir." tezini savunur.

Grup 2: "Dostluk gerçeklikten daha önemlidir." tezini savunur.

MÜNAZARA AKIŞI

Giriş Konuşmaları (1-2 dakika):

- Grup 1 savunduğu tezi açıklar.
- Grup 2 karşı tezi açıklar.

Ana Argümanlar (2-3 dakika):

- Her grup 2-3 güçlü argümanını örneklerle sunar.

Karşı Argümanlar (2 dakika):

- Her grup diğer grubun söylediklerine yanıt verir.
- Amaç karşı tarafın argümanlarının zayıf yönlerini göstermek.

Kapanış Konuşmaları (1-2 dakika):

- Gruplar en önemli argümanlarını özetler.
- Jüriyi veya sınıfı ikna etmeye çalışır.

Oylama ve Değerlendirme

- Sınıfta seçilen jüri hangi grubun daha güçlü argümanlar sunduğuna karar verir.
- Tüm katılımcılar geri bildirim alır.

BAŞARILI MÜNAZARA İPUÇLARI

- Net ve sakın konuş.
- Günlük hayattan örnekler kullan.
- Rakibine saygılı ol, bağırma veya hakaret etme.
- Dikkatle dinle ve hızlı düşün.



Öğrendiklerini kontrolet



1. Kolay ve zor kararlar arasındaki farklar nelerdir?
2. Zor bir karar verirken seni yönlendiren temel değerler neler olur?
3. Daha önce gördüğün bir ahlaki ikilemi adım adım çözümle.
4. Gemide sekiz kişiyi seçme etkinliğinde karar verirken nasıl düşündün? Hangi faktörler önemliydi?
5. Aynı durumda herkes aynı kararı verir miydi? Neden?
6. Kendin için avantaj ile grup için iyi olan arasında seçim yapman gereken bir durumu tasarla. Çözümünü yaz.

AHLAKLI VE AHLAKSIZ DAVRANIŞ



İPUCU

- Her zaman ahlaklı davranmak kolay mıdır?
- Birinin ahlaka aykırı davrandığını gördüğünde nasıl tepki verilir?



Ahlaklı ve ahlaksız davranış nasıl ayrılır?

Ne Öğreneceğim?

İyi ve kötü arasındaki farkı nasıl ayırt ederim.
Dürüst ve adil bir insanın özellikleri nelerdir.



Düşün ve Tartış

Futbol Sahasında Karar Anı

Bir arkadaşın sana güzel bir pas verir ve gol pozisyonu yakalarsın. Şut atarsın ama top eline çarparak kaleye girer. Hakem ve rakipler görmez. Takımın golü kutlar. Tribünler seni alkışlar. Ama sen topun eline çarptığını biliyorsun.

- Ne yaparsın?
- Bu davranışının sonuçları ne olur?
- Bu durumda ahlaki olan karar nedir?

Etik Hazinesi

“İnsan nasılsa, seçimi de öyledir.”

— Makedon Atasözü

Ahlaklı ve Ahlaksız Davranış Nedir?

Ahlaki değerler, davranış ve hareketlerimiz için birer rehberdir ve nasıl davranacağımızı, nasıl doğru kararlar vereceğimizi bilmemize yardımcı olur. İyilik, dürüstlük ve saygı gösterirsen, insanlar senin yanında olmak ister çünkü davranışların mutluluk ve uyum getirir. Ahlak, farklı durumlarda nasıl davrandığımızdır. Bir kişinin ahlaklı ya da ahlaksız olduğunu söyleyebilmek için onun eylemlerine, düşüncelerine ve davranışlarına bakarız. Eğer bunlar toplumda kabul gören değerlere uygunsa o kişinin ahlaklı olduğunu söyleriz. Ahlaklı kişi, ahlaki değerlere göre hareket eden, hem kendisi hem de başkaları için iyi işler yapan ve kimseye zarar vermeyen kişidir. Bir insanın etik ve ahlaki özellikleri onun kendisine, başkalarına, topluma, işine, doğaya ve ahlaki-kültürel değerlere karşı tutumunu gösterir.

Örneğin: Kişi kendi sağlığına, eğitimine ve gelişimine özen gösteriyorsa sorumluluk ve özsaygı gösterir. Yaşlıların yolun karşısına geçmesine yardım ediyorsa veya bir arkadaşına zor zamanlarında destek oluyorsa empati ve iyilik sergiler. Gönüllü faaliyetlere katılmak veya yoksul insanlara yardım etmek topluma karşı sorumluluk anlamına gelir. Suyu tasarruflu kullanmak, ağaç dikmek ve çevreyi kirletmemek ise çevresel duyarlılığı gösterir.

Ahlaki sorumluluk, kişinin ahlaki kurallara saygı göstermeye hazır olması, eylemlerinin sonuçlarını öngörmesi ve olası olumsuz sonuçları önlemeye çalışması demektir. Her iyi davranış, doğru (ahlaki) bir şekilde yapıldığında ahlaklıdır. Önemli olan yalnızca ne yaptığımız değil, nasıl yaptığımızdır. İyi sonuçlar elde etmek için kötü yöntemler kullanmamalıyız, çünkü o zaman yapılan iş de iyi olmaktan çıkar.



Ahlaklı davranış, dürüstlük, adalet, saygı ve sorumluluk gibi etik ilkelere dayanır. Bu, başkalarına yardım etmek, verilen sözü tutmak ve empati göstermek gibi toplumsal ve etik normlara uygun eylemleri içerir.

Buna karşılık, **ahlaksız davranış** bu ilkeleri ihlal eder. Bu, yalan söylemeyi, aldatmayı, başkalarına saygısızlık yapmayı ve bencilliği kapsar. Böyle davranışlar toplumda güvensizlik, çatışma ve olumsuz sonuçlara yol açar. Örneğin: Birinin doğayı kasıtlı olarak tahrip etmesi veya çevreyi kirletmesi doğaya saygısızlık gösterir; başkalarının değerlerini veya geleneklerini aşağılamak hoşgörüsüzlük anlamına gelir; sokağa çöp atmak veya yasalara uymamak ise sorumsuzluktur.

Etik ilkelere, doğru ile yanlış olanı ayırt etmemiz için bir rehberdir ve adil ve uyumlu bir toplum inşa etmede önemli bir rol oynar.



Düşün ve Tartış

Aşağıda verilen “Ahlaksız Davranışlar” şemasını düşünün.

İkili gruplar halinde çalışarak şu soruyu tartışın: *Bu davranışlar neden ahlaksızdır?*

Defterlerinizde “Ahlaklı Davranışlar” başlıklı bir grup oluşturun.



Etkinlikler

Altı gruba ayrılın.

Her grup aşağıdaki durumlardan birini alır: Yazılı sınavda kopya çekmek Kayıp bir cüzdan bulmak Sosyal medyada hakaret paylaşmak Komşunun bahçesinden gizlice meyve toplamak Şirkette para çalan bir arkadaşını saklamak Mağazadan çikolata çalmak

Üç grup kendi durumlarında ahlaklı davranışın nasıl olacağını tasarlayıp canlandırır, diğer üç grup ise ahlaksız davranışın nasıl olacağını tasarlayıp canlandırır.

a) Her grup çalışmasını sunar; diğer gruplardan gönüllüler aynı durumda bunun tersi davranışın (ahlaklıysa ahlaksız, ahlaksızsa ahlaklı) nasıl olacağını örneklerle anlatır.

b) Ahlaklı davranışı yönlendiren ahlaki değerlerin neler olduğunu tartışın.

Ahlaklı davranış, dürüstlük, adalet, sorumluluk ve başkalarına özen gösterme gibi etik ilkelere dayanır. Yaptığın her seçim sadece seni değil, çevrendeki insanları da etkiler.

Harekete geçmeden önce kendine şu soruları sor:

Başkaları nasıl hissedecek? Bu onlara yardımcı mı olacak yoksa zarar mı verecek?

Öğrendim!

Ahlaklı davranış, iyi işler yapmak demektir - dürüst olmak, adil olmak, başkalarına saygı göstermek ve onlarla ilgilenmek. Bunun tersine, **ahlaksız davranış** dürüst olmamak, adaletsizlik, saygısızlık ve bencillik içerir. Davranışlarımız, eylemlerimizin bütünüdür. Ahlaklı davranış, iyi ilişkiler kurmak ve sağlıklı bir toplum oluşturmak için temeldir.

Bütünlük (İntegritet) nedir?

Zamisli da svaki put kada nešto radiš, odlučiješ da budeš iskren, pošten i da postupaš moralno. Hayal et ki her zaman bir şey yaparken dürüst, doğru ve ahlaklı davranmaya karar veriyorsun, üstelik kimse seni görmese bile. İşte bu **bütünlüktür**! Bütünlük sahibi kişiler her zaman gerçeğe ve adalete bağlıdır. Doğru olanı yapmaktan asla çekinmezler, koşullar ne olursa olsun.

Bütünlüğü olan bir kişi ile bütünlüğü olmayan bir kişi nasıl ayrılır?

Bütünlüğü olan bir kişi her zaman dürüst olur ve ahlaki ile etik ilkelere bağlı kalır. Örneğin, kayıp bir telefon bulduğunda onu kendine saklamak yerine sahibine geri vermeye çalışır. Buna karşılık, bütünlüğü olmayan bir kişi, doğru olmadığını bilse bile durumu kendi çıkarı için kullanabilir.



"Hayattaki sürekli ve en önemli soru şudur: 'Başkaları için ne yapıyorsun?'"

— Martin Luther King



"Ne düşünüyorsan, ona dönüşürsün."

— Mahatma Gandhi



"Barışı geri getirmek için silahlara ve bombalara ihtiyacımız yok. Sevgiye ve merhamete ihtiyacımız var."

— Rahibe Teresa

Bütünlük Örneği

Bir şirkette büyük bir projede çalışan birine, hızlı sonuç alıp terfi etmek için hile yapma fırsatı sunulur. Ancak bunun şirketin kurallarına ve etiğine aykırı olduğunu bilir. Kendisine hızlı sonuçlar getirecek bu seçeneğe rağmen, kurallara bağlı kalmayı ve dürüst çalışmayı seçer. Davranışının sorumluluğunu üstlenir ve gerçeğe sadık kalma ilkesini gözetir.

Bütünlük, kişinin kendi davranışlarının sorumluluğunu almasını ve etik kararlarında tutarlı olmasını içerir. Bu, ahlaki ilkelere uygun kararlar almak anlamına gelir, hatta bu kararlar zor olsa bile.

Tarihte bütünlük göstermiş kişiler:

- **Mahatma Gandhi**, Hindistan'ın bağımsızlık hareketinin lideri ve insan hakları savunucusu; barış ve adalet ilkelerinden vazgeçmeden, şiddetsiz direnişi savunmuştur.
- **Martin Luther King**, Amerikalı bir rahip ve insan hakları savunucusu; eşitlik için mücadele ederken büyük zorluklar ve risklerle yüzleşmiştir.
- **Rahibe Teresa**, insancıl bir kadın ve Nobel Barış Ödülü sahibi; hayatını en yoksul ve hasta insanlara yardım etmeye adanmış, kendi zorluklarına rağmen sevgi ve özveri göstermiştir.

Hayranlık duyduğumuz kişiler, bize ahlaki kararlar almakta örnek olabilirler. Bu kişiler aile üyeleri, öğretmenler veya topluluktaki diğer insanlar olabilir.

Birini ahlaklı davranış için iyi bir örnek yapan şey nedir?

Onun örneğini kendi hayatında nasıl uygulayabilirsin?

Etkinlikler

1. Okul Yaşamında Bütünlük

Verilen durumlar her biri ayrı bir kâğıda yazılmalıdır.

1. Öğrenci A, ödevini arkadaşından kopyalayıp kendi çalışmasıymış gibi öğretmene teslim ediyor.
2. Öğrenci B, sınıfındaki başka bir öğrenci hakkında yalan söylentiler yayıyor ve bu şekilde arkadaşları arasında popüler olmaya çalışıyor.
3. Öğrenci C, öğretmeni tarafından Fen Bilgisi dersi için grup projesine seçiliyor, ancak çalışmaya katılmadığı halde sonunda katkıda bulunmuş gibi adını yazdırıyor.
4. Öğrenci D, başka bir öğrencinin futbol oynamasına izin vermiyor çünkü başka bir öğrenci ona bunun karşılığında bir iyilik yapacağına söz vermiş.
5. Öğrenci E, doğum günü partisine gidebilmek için ailesine testten 5 aldığını yalan söylüyor.
6. Öğrenci F, ödevini internetten kopyalayıp kendi çalışması gibi teslim ediyor.
7. Öğrenci G, bir arkadaşından ödünç aldığı kitabı kaybediyor ama diğerlerine kitabı geri verdiğini söylüyor.
8. Öğrenci H, başka bir öğrencinin düşürdüğü cüzdanı bulup kimse görmediğinden emin olduktan sonra onu kendine alıyor.
9. Öğrenci İ, genelde arkadaş buluşmalarına geç kalıyor ve her seferinde bahaneler uydurup bir dahaki sefere zamanında geleceğine söz veriyor.

Dokuz gruba ayrılın. Her grup bir kâğıt çeker. Her grup şunları belirlemelidir: Kendi “durumlarındaki” öğrencinin hangi **ahlaki değerleri** ihlal ettiğini bütünlüğün (integritetin) hangi özelliklerinin eksik olduğunu. Ardından, okulyaşamından başka bir durumu düşünerek, orada da bütünlüğün hangi başka özelliğinin eksik olduğunu tasarlayıp açıklayın.

Hazırladıklarınızı tüm sınıfa sunduktan sonra şu sorular üzerine açık bir tartışma yapın:

- a) Sizce daha ahlaklı olanlar kimlerdir – bütünlüğü olanlar mı yoksa olmayanlar mı? Neden?
- b) İnsanların bütünlük sahibi olması neden önemlidir? Bütünlük insanların saygınlığını nasıl etkiler?
- c) Bütünlük insanlar arası ilişkileri ve arkadaşlığı nasıl etkiler? Günümüz toplumunda bütünlüğü korumanın zorlukları nelerdir?

2) Bilgini Uygula

İkili gruplara ayrılın ve aşağıdaki duruma göre istenen çalışmaları yapın:

Durum:

Bir grup öğrenci sınıf arkadaşınızla alay ediyor. Onun kıyafetleriyle dalga geçiyor ve onu küçük düşürüyorlar.

- a) Bu durumda doğru olan davranışın ne olduğunu birbirinizle konuşun. Sınıf arkadaşınızı savunmalı mısınız? Sırf eğleneli geliyor diye alay edenlerin yanına mı katılmalısınız?
- b) Tartışmanın ardından hangi adımları atacağınızı yazın ve nedenini açıklayın. Tepki verir miydiniz? Oradan ayrılır mıydınız? Sınıf arkadaşınızın kendini daha iyi hissetmesini sağlamaya çalışır mıydınız?
- c) Sizce bu davranışlar sınıf arkadaşınızı ve onunla alay eden grubu nasıl etkilerdi? Kimse bir şey yapmazsa sonuçları ne olurdu?

Öğrendim!

Bütünlüğe sahip kişiler daha yüksek bir **saygınlığa sahiptir**. Ancak sıklıkla, ahlaki değerlere tutarlı bir şekilde bağlı kalmalarını zorlaştıran zorluklarla karşı karşıya kalırlar. Bu nedenle, olumsuz etkilere karşı nasıl başarılı bir şekilde direnebileceklerini bilmeleri gereklidir.

Öğrendiklerini kontrol et



1. Ahlaklı davranış nedir?
2. Bütünlük (integritet) aldığımız kararları nasıl etkiler?
3. Sokakta kaybolmuş bir köpek bulursan nasıl davranırsın?
4. Bütünlüğü olan bir kişi ile bütünlüğü olmayan bir kişi arasındaki fark nedir?
5. Sence, ahlaksız araçlar kullanarak ahlaki bir amaç elde etmek bazen haklı görülebilir mi? Görüşünü somut örneklerle açıkla.
6. Ahlaki değerleri teşvik eden ve bütünlüğün önemini anlatan bir poster tasarla.

AHLAKİ NORMLAR



İPUCU

- Okuldaki her öğrenci canının istediğini yaparsa ne olur?
- Onun davranışlarını ne sınırlar?



Okulda neden kurallar olmalı?

Ne Öğreneceğim?

Ahlaki normlar nedir ve devletin koyduğu yasalardan nasıl ayrılır.



Düşün ve Tartış

Arkadaşlarına, ailene ve öğretmenlerine nasıl davrandığını düşün. Eğer her zaman doğruyu söylüyor, başkalarına yardım ediyor ve saygı gösteriyorsan ahlaki normları takip ediyorsun demektir.

Ahlaki normlara uymadığında ne gibi sonuçlar ortaya çıkar?



Topluluklarda Kurallar

İnsanlar toplumda hedeflerine ulaşmaya çalışır: eğitim almak, iş bulmak, geçim sağlamak, eğlenmek ve düzen kurmak. Toplum içinde yaşıyor ve çalışıyoruz, bu yüzden başkalarıyla çevriliz ve diğer insanlara dikkat etmeli, onların ihtiyaçlarını göz önünde bulundurmalıyız. Aksi takdirde, herkes istediği gibi davranırsa birbirimizi engeller, zarar verir ve ortak hedeflerimize ulaşamayız.

Böyle bir durumdan kaçınmak için her toplulukta insanların uyması gereken kurallara vardır. Her topluluğun tüm üyelerini kapsayan kuralları bulunur. **Kuralları insanlar koyar ve onlara uymaları gerekir.** Eğer mevcut kuralların iyi veya gerekli olmadığını düşünüyorlarsa, bu kuralları **değiştirebilirler.** Kurallar **yazılmış** veya **yazılmamış** olabilir.



Zamanında, yani film başlamadan önce gelin ki yerinize ulaşmak için kalkmak zorunda bırakıp filmi izleyenleri rahatsız etmeyin.

Ahlaki Normlar Nedir?

Her zaman doğru şekilde davranabilmek için ahlaki kurallara ihtiyacımız vardır ve bunlara ahlaki normlar denir.

Ahlaki normlar, doğru ile yanlış olanı ayırt etmemize yardımcı olan yazısız kurallardır. Dürüstlük, iyilik ve saygı gibi ahlaki değerlere dayanır. Bu kurallar kanunlar gibi yazılı değildir ama davranışlarımızı şekillendirir.

Norm kelimesi, bir davranışta ne yapılması gerektiğini ve nelerin reddedilmesi gerektiğini belirleyen bir kural veya buyruk anlamına gelir. Ahlaki normlar, "Yardım et, zarar verme!", "Doğayı koru ve yok etme!" gibi yapmamız gerekenleri ifade eder.

Ailede, okulda ve diğer kamusal alanlarda birçok yazılı olmayan kural vardır. Bunları büyürken (ve bazen daha sonra) öğreniriz, benimseriz ve onlara göre davranmaya çalışırız. Bu kurallar, başkalarına veya kamusal alanlarda nasıl uygun şekilde davranmamız gerektiğini belirler (örneğin tiyatrodaki, spor salonlarında, doktorda).

Bazen bu kuralları bize yazılar veya etiketler de hatırlatır. Örneğin toplu taşımada: İnsanların yerlerini

engelli bireylere, yaşlılara veya hamile kadınlara vermesi gerektiğini belirten işaretler vardır.

Ahlaki kurallar, içinde bulundukları dönemin ruhuna göre değişebilir (örneğin, geçmişte kız çocuklarının okula gitmesine izin verilmezdi, bugün ise çoğu ülkede eğitim almaktadırlar).

Genellikle bu kurallar, yetişkinler tarafından sözlü olarak gençlere ve çocuklara aktarılır. Çocuklar bu kuralları özellikle büyüme döneminde, topluluk içindeki davranışlarının sonuçlarını öğrendikçe kavrarlar. Bu kurallar yazılı veya resmi olarak kabul edilmiş yasalar olmadan da geçerlidir.

Bazı ahlaki normlar ise yasalarla da yasaklanmıştır; örneğin şiddet, başkasının malını çalmak gibi davranışlar. Ahlaki normlar, seçilmiş değerlere dayalı olarak oluşturulur.

Etkinlikler

1) Beş gruba ayrılın. Aşağıdaki durumlar için uygun davranışlara dair 5-7 kural düşünün ve oluşturun.

Grup 1: **"Spor Müsabakası"**

Grup 2: **"Tiyatro"**

Grup 3: **"Okul Gezisi"**

Grup 4: **"Toplu Taşıma"**

Grup 5: **"Sağlık Taraması"**

- a) Kuralları sunun ve bir kişinin kurallara uymadığında neler olacağını tartışın.
- b) Bu ahlaki kurallardan hangilerinin yazılı yasalara dönüşmesi gerektiğini konuşun.

Ahlaki Normlar ve Yasalar

Ahlaki normlar ve yasalar birbiriyle ilişkilidir ama aynı şey değildir. Yasalar, yetkililer tarafından çıkarılmış resmi yazılı kurallardır ve ihlal edilirse para cezaları veya başka türden cezalar gibi sonuçlar doğurur. Birçok önemli kural çeşitli belgelerde yazılıdır; örneğin yönetmelikler, tüzükler, ev kuralları, kanunlar.

Bu kuralları belirli bir toplulukya da o topluluğun temsilcileri önerir. Genellikle bu kurallar yetkili bir grup tarafından kabul edilir (örneğin okul yönetim kurulu, apartman sakinleri kurulu, bakan, meclis).



Yazılı kurallar, sürücülerin ve tüm trafik katılımcılarının nasıl davranmaları gerektiğini belirler ve onları buna uymaya zorunlu kılar.

Ahlaki normlar, ise yasayla uygulanmaz; bunlar yazılı olmayan kurallardır ancak toplum insanların bunlara uymasını bekler. Örneğin, yaşlı birine karşıdan karşıya geçerken yardım etmek bir ahlaki normdur. Bunu yapmazsan tutuklanmazsın ama insanlar seni düşüncesiz ve ahlaksız olarak görebilir.

Ahlaki normlar tarih boyunca çoğunlukla yasal kurallara dönüşmüştür. Örneğin, hırsızlık yapmamak hem bir ahlaki norm hem de bir yasal kuraldır. Hırsızlık yapan kişi hem ahlaki değerlere hem de yasaya aykırı davranır ve bu durumda hem hukuki sonuçlarla hem de toplumsal kınamayla karşılaşır.

Yasalar, ülkedeki en önemli yazılı kurallardır ve tüm vatandaşlar için eşit şekilde geçerlidir. Yasalar mecliste milletvekilleri tarafından kabul edilir.

Yasalar şunları belirler: nasıl davranmamız gerektiğini, hangi hak ve görevlerimizin olduğunu, kurumların nasıl çalıştığını ve ortak ihtiyaçlar için (örneğin sokakların temizliği, sağlık hizmetleri, eğitim) kaynakların nasıl dağıtılacağını.



Yiyecek hazırlayan restoran ve benzeri işletmelerde çalışanlar, hijyen yönetmeliklerinde belirtilen kurallara uymak zorundadır.

GÖRGÜ KURALLARI

Görgü kuralları, farklı durumlarda nasıl doğru davranmamız gerektiğini belirleyen kurallardır: yemek masasında, çeşitli yerlerde, kurumlarda ve farklı insanlarla iletişimde. İnsanlar bu kuralları zaman içinde de değiştirirler.

Öğrendim!

Ahlaki normlar, insanların birbirine güven ve saygı duyduğu iyi bir toplum yaratmaya yardımcı olur. Her zaman yasayla zorunlu kılınmasalar da bu kurallara uymak bizi daha iyi bireyler yapar ve başkalarıyla uyum ve barış içinde yaşamamıza yardımcı olur.

Etik Hazinesi

“Başkalarının sana yapmasını istediğin şeyi sen de onlara yap.”

“Başkalarının sana yapmasını istemediğin şeyi sen de onlara yapma.”

— Altın Etik Kural

Etkinlikler

İki grup oluşturun (Grup 1 ve Grup 2) ve şu konuda bir tartışma organize edin:
 “Tüm ahlaki normlar yasa haline gelmeli mi?” (Üç öğrenci jüri olarak seçilir.)

- Grup 1: Tüm ahlaki normların yasal olarak düzenlenmesi gerektiği görüşünü savunacak.
- Grup 2: Tüm ahlaki normların yasa olması gerekmediği görüşünü savunacak.

Tartışma Akışı:

Giriş Konuşmaları (1–2 dakika):

- Grup 1 neden bu fikri desteklediğini açıklar.
- Grup 2 neden katılmadığını açıklar.

Ana Argümanlar (2–3 dakika):

- Her grup iki veya üç güçlü argümanını örneklerle sunar.
- Argümanlar açık ve mantıklı olmalıdır.

Karşı Argümanlar (2 dakika):

- Her grup dikkatle dinler ve karşı grubun argümanlarına yanıt verir.

Sonuç Konuşmaları (1–2 dakika):

- Her grup en önemli argümanlarını tekrar eder.
- Jüriyi veya izleyicileri ikna etmeye çalışır.

Oylama ve Değerlendirme:

- Jüri hangi grubun daha iyi argümanlar sunduğuna karar verir.
- Tüm katılımcılara performansları hakkında kısa geri bildirim verilir.

Okul ortamında psikolojik ve fiziksel şiddet yasaktır.

Psikolojik şiddet nedir?

Bu, başkasına zorbalık yapmak, onu küçük düşürmek, alay etmek veya başka yollarla rahatsızlık ve huzursuzluk yaratmaktır.

Öğrendiklerini kontrol et

1. Ahlaki normlar nedir?
2. Toplumda insanlar arasındaki ilişkiler nasıl düzenlenir?
3. Ahlaki kurallara uyulmalı mı? Nedenini açıkla.
4. Ahlaki veya yasal kurallara uyulmazsa bunun herkes için sonuçları ne olur?
5. Geçmişte bazı ahlaki normlar kadınların ilerlemesi için neden bir engel olmuştur?
6. İnsan haklarını koruyan ahlaki normlar hakkında bir araştırma yap.

ETİK KODEKS



İPUCU

- Bir etik kodeks neler içermelidir?
- Sence tüm öğrenciler ve öğretmenler okulun Etik Kodeksine uyuyor mu? Neden evet / neden hayır?
- Hipokrat Yemini hakkında araştırma yap. Bu yemin doktorların hastalarına karşı dürüst ve özenli olmalarına nasıl yardımcı olur?



Etik bir kodekse dayalı bir karar vermen gereken bir durum oldu mu?
O kodeksteki kurala göre hareket ederken kendini baskı altında hissettin mi?

Ne Öğreneceğim?

Etik kodekslerin farklı mesleklerdeki rolü nedir.



Düşün ve Tartış

İkili gruplara ayrılın. Kendinizi okulda olduğunuzu ve bir öğrencinin okul kuralını çiğnediğini gördüğünüzü hayal edin. Örneğin koridorda koşuyor ya da cep telefonunu kutuya/organizere bırakmayıp derste en sevdiği oyunu oynuyor.

- Ne yapmanız gerektiğini düşünün. Yanınızdaki arkadaşınızla bu konuda konuşun.
- Öğrenciyi kurala uymasına için uyarır mıydınız? Öğretmene bildirir miydiniz?
- Yanıtınızı yazın ve okul kurallarına uymanın neden önemli olduğunu açıklayın.

Etik Kodeks Nedir?

Etik ilkeler, insanlardan yalan söylemek, dedikodu yapmak, hırsızlık, şiddet, dolandırıcılık ve benzeri etik dışı davranışlardan kaçınmalarını ister. Ayrıca, dürüstlük, merhamet, sadakat ve insan haklarına saygı gibi erdemleri teşvik eder. Bu standartlar hayatın tüm alanlarında uygulanır ve sıkça davranış kuralları veya etik kodeksler olarak adlandırılır.

Kodeksler, insanların veya kurumların davranışlarına rehberlik eden ilke ve değerlerdir. Farklı meslek grupları için özel etik kodeksler vardır; örneğin sağlık çalışanları, gazeteciler, öğretmenler, bilim insanları ve iş dünyası için. Ayrıca okullarda öğrenciler için de davranış kodeksleri bulunur; bunlar her öğrencinin bilmesi ve uygulaması gereken kuralları içerir.

Öğrendim!

Etik kodeks, doğru davranış için bir kılavuz gibidir. Farklı durumlarda nasıl dürüst, saygılı ve sorumlu davranmamız gerektiğini anlatan kurallar ve yönergeler içerir. Bir meslek ya da topluluğun üyeleri için ahlaki davranış tanımlayan ilke, kural ve yönergeler bütünüdür. Profesyonel görev ve sorumluluklar açısından neyin kabul edilebilir, neyin kabul edilemez olduğunu açıklayan bir belgedir.

ÖĞRENCİ DAVRANIŞ KODEKSİ

Öğrenci derse zamanında ve düzenli olarak gelmekle yükümlüdür.

Öğrenci okulun alanına ve eşyalarına özen göstermekle yükümlüdür.

Öğrenci okulun ve çevresinin temizliğine dikkat etmekle yükümlüdür.

Okulda öğrenci, herkesle saygılı, sorumlu ve özenli davranmalıdır.

Okula öğrenciler temiz ve düzenli gelmelidir.

Derslerde öğrenci dikkatle dinlemeli ve okul görevlerini zamanında ve eksiksiz yerine getirmelidir...

Etkinlikler

1) Gruplara ayrılın. Okulunuzun kodeksini inceleyin ve analiz edeceğiniz bir bölüm seçin.

Örneğin bir bölüm **disiplinle**, bir diğer bölüm **haklara saygıyla**, üçüncü bir bölüm ise **karşılıklı iş birliğiyle** ilgili olabilir. Sonra düşünün ve şu soruları yanıtlayın:

- Bu kurallar neden önemlidir?
- Bu kurallar okulda daha iyi bir atmosfer ve güvenlik için nasıl katkı sağlar?
- Bu kurallara uyulmazsa hangi olası sonuçlar ortaya çıkabilir?
- Sonuçlarınızı diğer öğrencilere sunun. Okuldaki belirli kuralların nasıl uygulanabileceğini tartışın ve kodekse hangi kuralların eklenmesini veya değiştirilmesini istediğinizi değerlendirin.

Farklı Mesleklerde Etik Kodeksler

Farklı mesleklerde çalışan insanlar önemli sorumluluklar taşır ve adil ve dürüst davranabilmek için etik kurallara uymaları gerekir. Örneğin:

1. Sağlık Alanı: Doktorlar, hemşireler ve diğer sağlık çalışanları insanların hayatlarıyla ilgili büyük sorumluluklar taşır. Bu nedenle sağlıkta etik kodeksler, sağlık profesyonellerinin hastaların yararını gözeterek hareket etmelerini, hastaların mahremiyetine saygı göstermelerini ve onlara saygın bir tedavi sunmalarını garanti altına almak için çok önemlidir.

Kodeksler şu ilkeleri içerir: Hastaların onuruna ve haklarına saygı göstermek. Tıbbi bilgilerin gizliliğine uymak. Sosyal statü, cinsiyet, ırk veya din farkı gözetmeksizin kaliteli bakım sağlamak.



Doktor, hastanın sağlığını korumak için en yüksek düzeyde bakım sağlamak zorundadır.

2. Hukuk: Avukatların görevi, müvekkillerinin çıkarlarını temsil etmek ama aynı zamanda eylemlerinin yasa ve ahlak çerçevesinde olmasını sağlamaktır.

Avukatlar için etik kodeks, onlardan dürüst olmalarını, çıkar çatışması olan durumlarda müvekkil temsil etmemelerini ve müvekkillerden elde edilen bilgilerin gizliliğine saygı göstermelerini ister. Dürüstlük, bağımsızlık ve adalet ilkeleri çalışmalarının temelini oluşturur.



Avukat ile müvekkil arasında bir güven ilişkisi olmalıdır ve bu ancak avukatın kişisel onur, dürüstlük ve bütünlük sahibi olmasıyla sağlanabilir.

3. Gazetecilik: Gazetecilerin görevi, kamuoyunu bilgilendirmek ve yetkililerin ve diğer kurumların işleyişini iyileştirmeye katkıda bulunmaktır.

Gazeteciler için etik kodeks, onların haberlerinde nesnel, doğru ve tarafsız olmalarını zorunlu kılar. Gazetecilere, bilgileri çarpıtmadan gerçekleri aktarmalarını, bireylerin mahremiyetini korumalarını ve yalnızca güvenilir kaynaklardan onay aldıkları beyanları yayımlamalarını şart koşar.



Gazetecilik etik kodeksi, kamuoyunun medyaya olan güvenini sağlar.

4. İş Dünyası ve Ekonomi: İş dünyasında etik kodeksler; adil rekabet, şeffaf iş yapma ve işletmenin çevre ve toplum üzerindeki etkisine karşı sorumluluk gibi konuları kapsar. Bu kodekslere uyan şirketler, tüketici ve yatırımcıların güvenini kazanır ve yasa dışı veya profesyonellikten uzak faaliyetlerde bulunmaktan kaçınır.

5. Eğitim: Öğretmenler, öğrencilerin haklarına ve onuruna saygı göstermeli, herkes için adil ve eşit fırsatlar sağlamalı ve güvenli bir eğitim ortamı oluşturmalıdır. Öğretmenlerin mesleki bütünlük sergilemeleri, değerlendirmede tarafsız olmaları ve tüm öğrencilere eşit fırsatlar sunmaları beklenir.



Öğrencinin, ailede, okulda ve toplumda kendi rolü ve konumu hakkında net bir anlayışa sahip olması gerekir. Haklarını ve sorumluluklarını bilmeli ve bunlara uymalıdır.

Öğrendim!

Etik kodeksler, her meslekte profesyonelliğin korunmasına yardımcı olan önemli kurallardır. Sadece adil ve ahlaki standartlar belirlemekle kalmaz, aynı zamanda profesyonellerle kamuoyu arasında güven oluşturur. Bunların önemini anlamak ve doğru şekilde uygulamak, gelecekte herhangi bir meslek düşünen her genç için hayati önem taşır.

Öğrendiklerini kontrol et



1. Öğrendiklerini kontrol etEtik kodeks nedir ve sağlık, hukuk, gazetecilik gibi farklı mesleklerdeki rolü nedir?
2. Sağlık, hukuk ve gazetecilik alanlarındaki profesyonellerin etik kodekslere uyması neden önemlidir? Bu kodekslere uyulmamasının olası sonuçları nelerdir?
3. Kendini bir gazeteci olarak düşün ve önemli bir olay hakkında haber yazman gerekiyor. Adil ve objektif bir haber için gazeteciliğin etik kodeksinden hangi ilke ve kuralları takip edersin?
4. Okulunun kodeksinden bir bölümü incele. Sence hangi kurallar en önemlidir ve okul ortamında iyi ilişkileri ve disiplini sürdürmek için neden önemlidir?
5. Bir okul etkinliğine katılan öğrenciler için bir etik kodeks hazırla. Profesyonel, adil ve sorumlu bir yaklaşımı sağlamak için hangi kuralları dahil ederdin?
6. Sence tüm profesyoneller kendi etik kodekslerini takip ediyor mu? Etik standartlara uyulmasını veya uyulmamasını etkileyen faktörler nelerdir?

DİNİN İNSAN HAYATINDAKİ ROLÜ



İPUCU

- Sence "Allah izin verirse iyi olur" sözü inananlar için ne anlam taşır?
- Bu tür Tanrı'dan yardım dileklerini içeren sözlerin neden ortaya çıktığını yorumlamaya çalış. Örneğin: "Tanrım bizi kötülükten koru" ve "Allah korusun".



"Senin için 'Din bizi birbirine bağlayan bir köprüdür' ifadesi ne anlama geliyor?"

Ne Öğreneceğim?

Dinin insanların yaşamındaki rolü nedir.

Din, insanların ahlaki bilincini ve davranışlarını hangi yollarla şekillendirir.



Düşün ve Tartış

Küçük bir dağ köyünde beş çocuk yaşırdı: Ema, Muhammed, Sara, Ana ve Tano. Her gün birlikte oynar ve en iyi arkadaş olurlardı, üstelik hepsi farklı dinlerden gelen ailelerin çocuklarıydı. Ema Hristiyan, Muhammed Müslüman, Sara Yahudi, Ana Hindu, Tano ise Budistti.

Bir gün çayırda oynarken güçlü bir rüzgâr çıktı, gökyüzü karardı ve yağmur yağmaya başladı. Çocuklar bir ağacın altına koştular ve her birinin nasıl farklı inançlara sahip olduğunu konuşmaya başladılar.

Ema dedi ki: "İnancım bana Tanrı'nın sevgisine güvenerek zorluklarla başa çıkma gücü veriyor." Muhammed gülümsedi ve ekledi: "Benim inancım iyi bir insan olmayı ve başkalarına yardım etmeyi öğretiyor. Allah bana huzur verir." Sara gökyüzüne bakarak söyledi: "Biz Yahudiler adalete ve her yaşamın saygı görmesi gerektiğine inanırız." Ana konuştu: "Hinduizmde hepimiz sakin olmalı ve ruhumuzu geliştirmek için iyi işler yapmaya çalışmalıyız." Tano ise sakin bir sesle dedi ki: "Budizm bize hepimizin huzurlu ve mutlu olması gerektiğini öğretir ve meditasyonla içimizdeki barışı bulabileceğimizi söyler."

Konuşurlarken çocuklar fark ettiler ki tüm dinler onlara benzer değerleri öğretiyordu: sevgi, barış ve iyilik. Böylece farklı inançlara sahip olsalar da hepsinin aynı değerlere ulaşmaya çalıştığını anladılar.

“Din, bizi birleştiren bir köprü gibidir ve aramızda farklılıkları yaratmak yerine bizi daha güçlü kılar,” dedi Ema. O günden sonra çocuklar her gün birlikte oynamaya devam ettiler ama aynı zamanda birbirlerinin farklı dinleri hakkında da bilgi edindiler, çünkü sonunda hepsinin iyi olmak ve barış içinde yaşamak istediğini biliyorlardı.

DÜŞÜNME SORULARI:

- Bu hikâyede seni en çok etkileyen şey ne oldu? Bundan ne öğrendin?
- Sence dinler insanlara üzgün olduklarında veya sorun yaşadıklarında nasıl yardımcı olur?

Din ve Yaşamın Anlamı

Din her zaman insanların hayatında önemli bir rol oynamıştır. Kelime olarak din, bağlayan iplik anlamına gelir. Din insanlık kadar eskidir. Bugün din, farklı biçimlerde, tüm dünyada, tüm toplum ve kültürlerde yaygındır.

İnsanlar çocukluktan ölüme kadar çeşitli sorulara cevap ararlar. Bu temel sorular varoluşumuzla ilgilidir: Dünya ve insan nasıl ortaya çıktı? Dünya neden yaratıldı? Neden yaşam ve ölüm vardır? Doğadaki bazı olaylar (şimşek, yağmur, rüzgâr, seller, depremler vb.) nasıl oluşur? İyilik ve kötülük nereden gelir?

İnsan, bu sorulara cevap ararken inanmaya başlar; çünkü yaşadığı şeyi anlamlı kılmak ister. Din, insanlara zor zamanlarda teselli verir, yaşamın anlamını kavramalarına yardımcı olur ve onların ahlaki değerlerini ve davranışlarını yönlendirir.



İnsan nereden geldiğini ve nereye gittiğini sormaktan hiç vazgeçmemiştir



Günümüz dünyasında pek çok din vardır, ancak beşi, takipçi sayısı ve kültürler ile toplumlar üzerindeki etkisi bakımından en büyük olanlardır.

İnsanlar sık sık zorluklarla, acıyla ve belirsizlikle karşılaşır. Böyle anlarda din onlara umut ve devam etme gücü verebilir. Dualar, dini ritüeller ve manevi öğretiler, inananların kendilerinden daha büyük bir şeyle bağlantı kurmalarına yardımcı olur. Pek çok din ölümden sonra bir yaşam olduğuna inanır, bu da insanlara bu yaşamdan sonra daha iyi bir şeyin var olduğu umudunu verir.

Dinin Ahlaki Değerlere ve Davranışlara Etkisi

Din, insanları iyiliğe, saygıya ve dürüstlüğe yönlendiren ahlaki öğretiler içerir. Örneğin, birçok din insanları nazik olmaya, başkalarına yardım etmeye ve affetmeye teşvik eder. Dürüstlük, sorumluluk ve iş birliği gibi değerler dini öğretiler ve uygulamalar aracılığıyla desteklenir. Dini normlar ve kurallar, insanların toplum içindeki davranışlarını da etkiler. Birçok toplulukta din, insanları bir araya getirir ve onlara dayanışmayı ve birlik içinde yaşamayı öğretir.

Tanrıya veya tanrılara olan inanç, insanların uyması gereken kuralların ve değerlerin belirlenmesine yardımcı olur. Örneğin Hristiyanlar için İsa'nın öğretilerini takip etmek ve komşusunu sevmek temel amaç ve kurtuluşa giden yoldur. Müslümanlar için kurtuluşa giden yol Allah'a bağlılık ve peygamber Muhammed'in öğretilerini takip etmektir. **

Öğrendim!

Din, insan yaşamında önemli bir rol oynar; insanlara teselli, anlam ve ahlaki rehberlik sunar. Bir kişinin dindar olup olmamasından bağımsız olarak, dinin toplum ve bireyler üzerindeki etkisinin anlaşılması önemlidir.

Etkinlikler

Büyük Dünya Dinlerinden Örnekleri İncele:

(1) HRİSTİYANLIK: Rahibe Teresa'nın Misyonu

Rahibe Teresa hayatını Hindistan'ın Kalküta kentindeki yoksullara hizmet etmeye adanmıştır. Onun çalışmaları, Hristiyan değerleri olan merhamet, özveri ve komşuyu sevmek ilkesinin bir örneğidir. İhtiyaç sahiplerine bakım ve destek sağlayan *Merhamet Misyonerleri* adlı örgütü kurmuştur.

(2) İSLAM: Zekât (Hayırseverlik) Kavramı

Zekât, İslam'ın beş şartından biridir ve Müslümanlardan servetlerinin bir kısmını ihtiyaç sahiplerine vermelerini gerektirir.

Bu uygulama, İslam'ın merhamet, şefkat ve daha az şanslı olanlara yardım etme değerlerini yansıtır. Müslümanlar, zenginliklerini yoksullarla ve zorluk yaşayanlarla paylaşmaya teşvik edilir.

Etkinlikler

(3) HİNDUİZM: Mahatma Gandhi'nin Adanmışlığı

Mahatma Gandhi, Hindistan bağımsızlık hareketinin önde gelen bir figürü olarak baskıya karşı şiddet içermeyen direnişi (ahimsa) savunmuştur. Onun şiddetsizlik konusundaki bağlılığı, Hinduizmin doğruluk, zarar vermeme ve tüm canlılara saygı değerlerine derinden kök salmıştır.

(4) BUDİZM: Nobel Barış Ödüllü Dalay Lama

Tenzin Gyatso, 14. Dalay Lama, Tibet Budizminin ruhani lideridir. İnsani değerlere bağlılığı ve bireysel ile toplumsal refahın teşvikinde şefkatin önemini vurgulamasıyla tanınır. 1989 yılında, Tibet'in bağımsızlığı için yürüttüğü şiddet içermeyen mücadelesi ve küresel çevre sorunlarına duyarlılığı nedeniyle Nobel Barış Ödülü'ne layık görülmüştür.

Verilen Soruları Tartışın:

- İyilik, başkalarına yardım etme ve şiddetsizlik gibi dini değerler insanların birbirine karşı davranışlarını nasıl etkileyebilir?
- "Din bize daha iyi insanlar olmamızda yardımcı olabilir" dediğimizde ne demek istiyoruz?

Öğrendiklerini kontrol et



1. Din insanların hayatında nasıl bir rol oynar?
2. Farklı dinlerde hangi değerler öğretilir? İnsanlar dinden hangi iyi dersleri öğrenir?
3. Tanrı'ya inanmayan insanlar da dinlerden iyi bir şeyler öğrenebilir mi?
4. Dinin birine yardımcı olduğu bir örneği paylaşabilir misin?
5. Din, toplumda şiddet veya adaletsizlik gibi sorunların çözümüne katkı sağlayabilir mi?
6. Eğer dünyayı daha iyi bir yer yapacak yeni ve önemli bir değer icat edebilseydin, bu ne olurdu?

“YAHUDİLİK”



İPUCU

- Kudüs'ün tarihi hakkında neler öğrenebilirsin?
- Farklı dinlere ait başka kutsal yerler biliyor musun? Hangileri?
- Bu yeri ziyaret etme şansın olsaydı nasıl hissederdin?



“Şimdiye kadar dinler hakkında ne biliyordum?”

Ne Öğreneceğim?

Yahudiliğin temel özellikleri nelerdir.



Düşün ve Tartış

Alex ve David sınıf arkadaşı ve en iyi arkadaşları. Bir gün David, Alex'i ailesiyle birlikte Şabat sırasında sinagoga gitmeye davet etti. Oraya vardıklarında insanların **kıpa** (küçük başlık) taktığını ve kutsal kitaplardan okuduklarını gördüler. Duadan sonra David'in ailesi hep birlikte akşam yemeğine oturdu ve önemli yaşam değerleri hakkında konuştular.

Birkaç hafta sonra bu kez Alex, David'i kendi ailesinin kutlamasına davet etti. Bu sefer David yeni gelenekler öğrendi. Sonunda ikisi de fark ettiler ki farklılıklarına rağmen en önemli şey saygı ve dostluktu.



- Senin inancından farklı bir dini geleneğe sahip birini tanıyor musun?
- Başkalarının inanç ve geleneklerine nasıl saygı gösterebilirsin?
- Farklı dinleri ve kültürleri öğrenmek neden önemlidir?

Yahudilik

Yahudilik, dünyanın en eski tek tanrılı dinidir. Tanrı'nın (Yahve) yalnızca bir tane olduğuna inanılan ilk dindir. Yahudiliğin özünde, yalnızca bir Tanrı olduğu ve bu Tanrı'nın tüm dünyanın yaratıcısı ve yöneticisi olduğuna inanç vardır. O her şeyi görür ve her şeyi bilir. Hristiyanlık ve İslam daha sonra bu temeller üzerinde ortaya çıkmıştır. Yahudilik, Yahudi halkının dinidir.

Bu dinin tarihi yaklaşık 4000 yıl öncesine, Yahudilerin göçebe bir halk olarak "İbraniler" adıyla Ortadoğu'da yaşadığı döneme kadar uzanır. Dünyada yaklaşık 15 milyon takipçisi vardır. Yahudiliğin öğretileri kutsal kitap olan Tanah'ta yer alır – bu kitap Hristiyanlarca "Eski Ahit" olarak da bilinir.

Yahudiliğin kurucusu kimdir?

Yahudilerin ilk atası ve Yahudiliğin kurucusunun İbrahim olduğuna inanılır. Yahudiliğin tarihi İbrahim ve Mısır'daki kölelikten halkını Kızıldeniz'i geçerek vaat edilmiş toprak olan Kenan'a (günümüz İsrail'i) götüren Musa ile başlar. Tanrı'nın, Musa'ya Sina Dağ'ında On Emir'i vahyettiğine inanılır.



İbranilerin ilk lideri İbrahim, günümüz Irak'ında bulunan Ur kentinde yaklaşık M.Ö. 2000 yılında doğmuştur.



Musa, İsrailoğullarını denizden geçirir.

Yahudilerin Kutsal Kitabı

Yahudilerin kutsal kitabına **Tanah** denir. Bu kitapta Yahudi halkının tarihi yazılıdır. En önemli bölümü Toradır; bu, İncil'in (Tevrat'ın) ilk beş kitabını kapsar. Burada yasalar da yer alır; Tanrı Yahve'nin Musa'ya verdiği On Emir de buna dahildir.

Bu kitaplarda Yahudilerin uyması gereken yasalar ve talimatlar (On Emir dahil) anlatılır. Yahudiler için bunlar Tanrı'nın yasalarıdır; Hristiyanlar için olduğu gibi.

Yahudilik inananları için bir diğer önemli kitap da **Talmud'dur**. Bu kitapta hahamların, kutsal metinlerin içeriği ve yasalara uyulmasıyla ilgili düşünceleri ve yorumları yer alır. Talmud, iyi değerler ve etik doğrultusunda nasıl yaşanacağına dair bilgece öğütler ve kurallar içerir.



Sağdan sola okunan Tora Parşömeni ve işaret çubuğu - yad



Davud Yıldızı

Yahudilikte Semboller ve Dua

Davud Yıldızı önemli bir Yahudi sembolüdür. Orta Çağ'dan beri kullanılır, bugün ise İsrail devletinin ulusal bayrağında yer alır. Yahudiliğin bir diğer sembolü de yedi kollu şamdan olan **Menora'dır**. Yahudilerin ibadet ettiği yer **sinagog** olarak adlandırılır. Sinagoglaryalnızca ibadet yeri değil, aynı zamanda öğrenme, kutlama ve sosyalleşme yeridir.



Haham - Yahudi din öğretmeni ve Tora yorumcusu



"Bet Yaakov" adlı eski sinagogun Üsküp'te nerede bulunduğunu araştırın."

Yahudi Bayramları

Bazı dini bayramlar şunlardır:

- **Yom Kipur (Kefaret Günü):** Tövbe ve bağışlanma bayramıdır ve Yahudi inancının en önemli bayramıdır. Aynı zamanda M.S. 70 yılında Kudüs Tapınağı'nı yıkılmasının yasını tutma günüdür.
- **Pesah (Yahudi Pesahı):** İsrailoğullarının Mısır'daki kölelikten çıkışını anmak için kutlanan bir bayramdır.



Roş Haşanah bayramı Yahudi Yeni Yılı'nı kutlar.

- **Şavuot (Pentekost):** Pesah'tan 50 gün sonra kutlanır ve Sina Dağı'nda yapılan antlaşmayı ve Torâ'nın verilmesini hatırlatır.
- **Hanuka:** Sekiz gün süren bir kutlamadır ve her gün menoradaki bir mum yakılır. Bu bayram, Yahudilere Yahudâ'nın bağımsızlık mücadelesindeki zaferini hatırlatır.

Etkinlikler

Yahudiliğin Sembollerini Araştırma (Grup Çalışması)

Küçük gruplar halinde çalışın. Yahudiliğe ait bir sembolün resmini bulun. Sonra bu sembolün ne anlama geldiğini araştırın. Bu sembolün Yahudilikte ne kadar önemli olduğunu ve bu dine inanan insanlar için neyi temsil ettiğini düşünün.

Araştırmayı tamamladıktan sonra, şunlara yanıt verin:

1. Resimde hangi sembol var?
2. Bu sembol ne anlama geliyor?
3. Herhangi bir tarihi veya kültürel önemi var mı?

Araştırmayı tamamladıktan sonra, gruptan bir kişi seçin ve Yahudilikteki bu sembolü gösterip ne anlama geldiğini açıklayın.

Öğrendim!

Yahudilik, tek Tanrı'ya – Yahve'ye – inancı öğreten en eski monoteist dindir ve kutsal kitabı Tanah'tır. Dinin tarihinde önemli kişiler İbrahim ve Musa'dır. En önemli bayramlar arasında Yom Kipur, Roş Haşanah ve Pesah bulunur. Yahudiliğin sembolleri Davud Yıldızı ve Menora'dır; din sinagoglarda uygulanır ve çeşitli gelenek ve âdetlere sahiptir.

Öğrendiklerini kontrolet



1. Yahudiliğin kurucusu kimdir?
2. Hahamların Yahudi topluluğundaki rolünü açıkla.
3. Yahudilikteki bir bayramı kısaca tanı ve başka bir dindeki bir bayramla karşılaştı.
4. On Emir'in Yahudi geleneğindeki önemini ve diğer dinler üzerindeki etkisini analiz et.
5. Kendini bir gazeteci olarak düşün. Farklı kültürlerdeki dini bayramların anlamı üzerine kısa bir makale yaz.
6. Hayali bir Yahudi inancına sahip arkadaşına, onun dini geleneği hakkında sorular soran bir mektup yaz.

HRİSTİYANLIK



- Resimdeki kişiyi tanıyor musun ve onu daha önce nerede gördün?
- Bu kişiyi neyle ilişkilendiriyorsun?
- Hristiyanlıktaki başlıca bayramlar hangileridir?

İPUCU



Hristiyanlık nasıl bir dindir?
Hristiyanlar neye inanırlar?

Ne Öğreneceğim?

Hristiyanlık nedir ve Hristiyanlar neye inanırlar.



Düşün ve Tartış

İsa neyi öğütlemiştir?

Onun öğretilerinin insanların günlük yaşamı üzerindeki etkisi nedir?

Hristiyanlık, dünyadaki en yaygın dindir ve tek tanrılı bir inanç sistemidir. İsa Mesih'in yaklaşık 2000 yıl önceki öğretilerine dayanır. Hristiyan inancına göre **İsa Mesih**, insanları günahlarından kurtarmak için yeryüzüne gönderilen **Tanrı'nın Oğlu'dur**. Ölüm cezasına çarptırılmış, çarmıha gerilmiş ama Hristiyan öğretisine göre **ölülerden dirilmiştir**. Hristiyanlık, inananlardan günahlarından tövbe etmelerini, bağışlayıcı olmalarını ve sevgi ile merhamet göstermelerini ister.

Hristiyanlığın Kurucusu Kimdir?

Hristiyanlığın kurucusu, bugünkü İsrail'deki Beytüllahim kentinde doğan İsa Mesih'tir. Hayatı boyunca sözleri ve eylemleri nedeniyle karşıtları tarafından ölüme mahkûm edilmiş ve çarmıha gerilerek öldürülmüştür. Hristiyan inancı, onun daha sonra ölümlerden dirildiğini ve böylece ölümü yendiğini öğretir. Kutsal kitap İncil'in Yeni Ahit bölümüne göre tüm Hristiyanlar için ölümden sonra bir yaşam vardır. Bu, Hristiyanlığın temelini oluşturur. Hristiyanlar, İsa'nın Mesih ya da "kurtarıcı" olduğuna ve

insanlığı tüm acılardan kurtarmak, adil bir yaşam kurmak için geldiğine inanırlar. İsa dünyada bir insan olarak yaşamış olsa da Hristiyanlar onun Tanrı'nın Oğlu olduğuna ve ona Tanrı-İnsan dediklerine inanır.

Hristiyanlar, sonsuz ve ebedi olduğuna inandıkları tek bir Tanrı'ya inanırlar. Tanrı birdir ama üç kişilikte kendini gösterir: Baba Tanrı, Oğul Tanrı ve Kutsal Ruh Tanrı. Buna **Kutsal Üçleme (Teslis)** denir.

Kutsal Üçleme inancına göre Tanrı Baba, Oğlunu dünyaya gönderir ve o insan biçimini alır. Tanrı'nın Oğlu olarak İsa, insanlara sevgiyi, adaleti ve affetmeyi öğretmek için dünyaya gelmiştir. İsa hem Tanrı'dır hem de insanları kurtarmak için dünyaya gönderilmiştir. Hristiyan inancına göre Tanrı her şeye kadirdir ve hem göğe hem de yere hükmeder.

Hristiyan kilisesi 1054 yılına kadar birleşikti, ancak o yıl Doğu ve Batı olarak ikiye ayrıldı: Ortodoks ve Katolik. 16. yüzyılda ise Katolik Kilisesi'nden Martin Luther önderliğinde Protestan Kilisesi ayrıldı. Ortodoks mezhebi içinde de belirli uluslara bağlı daha küçük topluluklar ortaya çıktı (Rus, Makedon, Yunan, Sırp vb.).

Hristiyanların Kutsal Kitabı

Hristiyanlığın kutsal kitabına **İncil** denir. "Biblia" kelimesi "kitaplar" anlamına gelir.

İncil iki bölümden oluşur: **Eski Ahit** – Dünyanın yaratılışını ve Yahudi tarihini anlatır. **Yeni Ahit** – İsa'nın yaşamı ve öğretilerini anlatır. **Yeni Ahit**, İsa'nın öğrencileri olan havariler tarafından yazılmıştır ve en önemli bölümleri dört İncildir.

Yeni Ahit'in ana teması İsa Mesih'tir (Eski Ahit'te vaat edilen Mesih) ve kilisenin kuruluşudur. Yeni Ahit, dört İncil ile başlar: Matta'ya göre, Markos'a göre, Luka'ya göre, Yuhanna'ya göre.

Bu İnciller, İsa Mesih'in doğumunu, yaşamını, ölümünü, dirilişini ve göğe yükselişini anlatır. Hepsi aynı olayları ele alsada farklı açılardan tarihin en büyük ve en önemli olayını – Tanrı-İnsan'ın gelişini – aktarır.

Yeni Ahit 27 kitaptan oluşur ve Eski Yunanca yazılmıştır.



Hristiyanların Kutsal Kitabı.



Makedonca İncil

Hristiyanlıkta Semboller ve Dua

Haç, İsa'nın insanları kurtarmak için onun üzerinde öldüğünü hatırlatır ve Hristiyanlığın en önemli sembolüdür. Diğer Hristiyan sembolleri arasında balıkçı teknesi, güvercin ve balık bulunur.



Pablo Picasso "Güvercinli Çocuk". Güvercin, Kutsal Ruh'un ve barışın sembolüdür.

Hristiyanlarda ibadet yeri **kilise** olarak adlandırılır. Kiliseler genellikle haç şeklinde inşa edilir ve sunak doğuya bakar. Hristiyanlıkta Tanrı'yı **müzik, konuşma, kutsal metin okuma**, çeşitli **dualar, vaazlar** ve diğer kutsal ritüellerle yüceltmek yer alır.



"Aziz Yuhanna Kaneo Kilisesi – Ohri"

Hristiyan Bayramları

Hristiyanlıktaki en büyük dini bayramlar şunlardır:

- **Noel**, İsa Mesih'in doğumunu anma bayramıdır.
- **Paskalya**, en önemli Hristiyan bayramıdır. Hristiyanlar bugünde İsa'nın ölümden dirilişini ve sonsuz yaşam umudunu kutlarlar.
- **Pentekost veya Kutsal Ruh Bayramı**. Paskalya'dan 50 gün sonra Hristiyanlar Kutsal Ruh'un gelişini kutlarlar.

- **Proçkaveya Büyük Perhiz A rıfesi** – Hristiyanlıkta Paskalya orucu öncesinde inananların birbirlerinden karşılıklı olarak af dileme günü.
- **Meryem Ana'nın Göğre Kabulü veya Büyük Meryem Yortusu** – önemli bir Hristiyan bayramıdır. Hristiyanlar, İsa gibi Meryem Ana'nın da ölümünden sonra hem ruhuyla hem bedeniyle dirilerek göğre yükseldiğine inanırlar. Bu nedenle "Göğre Kabul" anlamına gelen bu ad verilmiştir.

Öğrendim!

Hristiyan inancı, inananlardan günahlarına pişman olmalarını ve başkalarını affetmelerini ister. Bu inanç, bireye başkalarına nasıl davranması gerektiğini gösteren güçlü etik unsurlar içerir. Tanrı insanlardan adil, merhametli ve barışa bağlı olmalarını ister. Hristiyan inancı, insanlara ve insana dair her şeye sevgiyle yaklaşmayı öğretir.

Etkinlikler

Beş gruba ayrılın. Hristiyanlık hakkında araştırma yapın ve her grup bir sunum hazırlasın. Her sunumda, metin ve görseller aracılığıyla aşağıdaki sorulardan birine verilecek cevapları sunmanız gerekir:

1. İsa Mesih'e inananlara ne denir?
2. Hristiyanlığın sembolleri nelerdir?
3. İncil nedir ve hangi bölümlerden oluşur?
4. Hristiyanlığın merkezi öğretisi nedir?
5. Hristiyanlıktaki en önemli bayramlar hangileridir ve hangi olayları anmak içindir?

Her sunum için bir kapak sayfası ve uygun görseller hazırlayın. Ardından tüm sunumlardan yola çıkarak bir bilgi yarışması (quiz) da düzenleyebilirsiniz.

Öğrendiklerini kontrol et



1. Hristiyanlığın kurucusu kimdir?
2. Hristiyanlar neye inanır?
3. İsa'nın öğretilerindeki evrensel insani değerleri açıkla.
4. İsa'nın söyledikleriyle yaşantısı uyumlu muydu? Açıkla.
5. İsa'yı diğer tarihî şahsiyetlerden ayıran özellik nedir?
6. Hristiyanlığa göre inananlar kurtuluş için nasıl davranmalıdır? Açıkla.

İSLAM



- Bu resme bak. Ne fark ediyorsun? Sana tanıdık geliyor mu?
- İnsanların topluca dua ettiği hangi yerleri biliyorsun?

İPUCU



"İslam hakkında ne biliyorum ve ne bilmek istiyorum?"

Ne Öğreneceğim?

İslam'ın temel özellikleri nelerdir.



Düşün ve Tartış

Jana ve Teuta 12 yaşında ve Üsküp'te aynı ilkokulda okuyorlar. Okullarında düzenlenen ortak bir resim atölyesinde tanıştılar.

"Başta yeni arkadaşlar edinip edinemeyeceğimden emin değildim ama şimdi atölyeye katıldığım için çok mutluyum. Böylece Teuta ile tanıştık ve o zamandan beri iyi arkadaşız. Birbirimiz hakkında çok şey öğrendik – bayramlarımızı, geleneklerimizi ve aramızdaki benzerlikleri," diyor Jana.

- Senin okulunda böyle etkinlikler düzenleniyor mu?
- Bu tür ortak etkinliklerin en önemli kazanımları nelerdir?



İSLAM

İslam, dünya çapında ikinci en büyük dindir ve 120'den fazla ülkede milyonlarca takipçisi vardır. İslam kelimesi Arapça kökenlidir ve "Tanrı'nın iradesine teslimiyet" anlamına gelir. İslam, 7. yüzyılın başlarında Arap Yarımadası'nda ortaya çıkmış ve 610-632 yılları arasında peygamber **Muhammed** tarafından kurulmuştur. İslam'ın takipçilerine Müslüman denir.

İslam'ın kurucusu Muhammed, en büyük ve son peygamber olarak kabul edilir. Müslümanlar yalnızca bir tek Tanrı'ya, Allah'a inanırlar. İslam, Orta Doğu, Asya ve Kuzey Afrika'nın başlıca dinidir. İslam belirgin şekilde tektanrılı (monoteist) bir dindir. İslam'ın kutsal kitabı Kur'an'dır ve Muhammed'e vahyedilen sözleri içerir. Müslümanlar ahlaklı bir yaşamı çok önemserler. İslam'ın temelinde yer alan beş inanç şartından biri de hayırseverliktir (zekât) – Müslümanların yoksullara yardım etme yükümlülüğüdür.



"Tetovo'daki Alaca Camii"



"Müslümanlar nasıl dua eder!"

İslam'ın Kutsal Kitabı

Müslümanların kutsal kitabı Kur'an'dır. **Kur'an'ın Allah'ın** doğru sözlerini içerdiğine ve Peygamber Muhammed'e vahyedildiğine inanılır. Muhammed, her ayeti sözlü olarak takipçilerine okumuş ve onlar da bu ayetleri buldukları her şeye, örneğin taşlara veya ağaç kabuklarına yazmışlardır (kaydetmişlerdir).

Muhammed'in ölümünden sonra bu sözler bir araya getirilerek tek bir kitap haline getirilmiştir. Müslümanların inançları ve gelenekleri bu kitapta yer alır. Müslümanlar Kur'an'a büyük saygı gösterir çünkü Allah'ın nasıl bir yaşam sürmeleri gerektiğine dair ayrıntılı rehberlik sunduğuna inanırlar.

Kur'an 114 bölümden (sure) oluşur ve dokunmadan önce ellerin yıkanması gibi bir ritüel yapılır.



"Kur'an - Müslümanların Kutsal Kitabı"

İSLAMDA SEMBOLLER VE DUA

Ay(hilal) ile yıldız, İslam'ın simgesidir. Müslümanların ibadet ettiği yer **camii** olarak adlandırılır. Genellikle camilerin kubbeleri yuvarlaktır. Cami içinde resim veya heykel bulunmaz; bunun yerine Arapça Kur'an ayetleriyle süslenmiştir. Müslümanlar temiz bir yer ve seccade buldukları sürece her yerde dua edebilirler.

SEMBOL



"Hilal ve yıldız, İslam'ın sembolüdür."



İstanbul'daki Sultanahmet Camii

İbadet yeri olmasının yanı sıra, cami aynı zamanda toplumsal bir merkez işlevi görür. Çocukların Kur'an okumayı ve ezberlemeyi öğrendikleri bir dersliği vardır. Müslümanlar camiye girerken temiz olduklarının bir işareti olarak ayakkabılarını çıkarırlar. Cuma günleri, camide imam eşliğinde topluca Cuma namazı kılınır.

Müslüman Bayramları

Bazı önemli dinî bayramlar şunlardır:

- **Ramazan (Ramazan ayı)** – Müslümanların gündüz vakti oruç tuttukları dönemdir. Müslümanlar, Ramazan ayında cennetin kapılarının açıldığına, cehennemin kapılarının ise kapandığına inanırlar. Bu ay boyunca Kur'an'dan ayetler okunur.
- **Ramazan Bayramı** – Ramazan ayındaki orucun bitişini temsil eder. Bayram günü Müslümanlar camiye gider ve evlerde özel bayram yemekleri hazırlanır.
- **Hicret (Hicri Yılbaşı)** – Hz. Muhammed'in 622 yılında Mekke'den Medine'ye göç ettiği, hicri takvimin başlangıcı olarak kabul edilen olaydır. Müslümanlar her yıl Hicri Yılbaşı'nı kutlarlar.
- **Kurban Bayramı** – Müslümanların Mekke'ye yaptıkları hac dönemi sırasında kutlanan bayramdır. Bu bayramda kurbanlar kesilir, yardımlaşma ve paylaşma ön plana çıkar.

Etkinlikler

İslam'ın beş şartından hangileri Hristiyanlar için de kabul edilebilir?

Gruplar hâlinde İslam'ın beş şartını araştırın ve aşağıdaki soruları yanıtlayın:

- Bu beş şarttan hangileri, sizce Hristiyanlar tarafından da kabul edilebilir?
- Hristiyanlık ve İslam arasında bu şartlarla ilgili hangi benzerlik ve farklılıkları görebiliyorsunuz?
- Bu şartlardan bazıları Hristiyanlıkta hangi uygulama ve değerlerle karşılaştırılabilir?

İndanyaptığınız analizi sunun ve farklı dinî uygulamaları anlamanın, farklı inançlara sahip insanlara karşı daha açık ve saygılı olmamıza nasıl yardımcı olabileceğini tartışın.

Öğrendim!

İslam, 7. yüzyılda Peygamber Muhammed tarafından kurulan ve tek Tanrı olan Allah'a inancı öğütleyen, dünyanın ikinci en büyük dinidir. Müslümanlar, Muhammed'e vahyedilen sözleri içeren Kur'an'ı takip ederler ve inançlarının temelini oluşturan beş şartı benimserler: Allah'a iman, namaz, zekât (yardımlaşma), hac ve oruç. Namaz günde beş vakit kılınır ve genellikle içinde ikonaların bulunmadığı camilerde, Müslümanların Mekke'ye dönük olarak ibadet etmesiyle gerçekleşir.

Öğrendiklerini kontrol et



1. İslam'ın kurucusu kimdir?
2. İslam'daki yardımlaşma değerleri insanlar arasındaki ilişkileri nasıl etkiler?
3. İslam'daki oruç (sıvı) ile Hristiyanlıktaki orucu karşılaştır.
4. İslam'daki dua ile diğer dinlerdeki duaların benzerlikleri ve farklılıkları nelerdir?
5. Oruç tutmanın bir dinî uygulama olarak inananlar üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu düşünüyor musun? Nedenini açıkla.
6. Farklı dinlere mensup iki arkadaş arasında kendi dinî gelenekleri hakkında geçen bir diyalog yaz.

HİNDUİZM



- Uzak Doğu'daki herhangi bir inanç hakkında bilgin var mı?
- Sana Doğu inançlarını çağrıştıran dinlerin isimleri nelerdir?

İPUCU



Sri Maha Mariamman,
Tayland



Hindistan'a özgü olan inanç sistemi nasıl adlandırılır?

Ne Öğreneceğim?

Hinduizmin ne olduğunu ve Hinduların nelere inandığını öğreneceğim.



Düşün ve tartış

Hinduizm sadece bir inanç sistemi mi yoksa bir yaşam biçimi midir?

Aşağıdaki metin bize neyi anlatıyor?

Hinduizm, manevi ve toplumsal uyumu ve huzuru bulmak için yapılan dini bir kültür, ruhsal ve entelektüel bir arayıştır. Hinduizmin temeli; nezaket, doğruluk, misafirperverlik, aileye, yaşlılara ve ebeveynlere saygı gibi etik öğretilerdir.

"Hindu" kelimesi Farsçadan gelir ve Hindistan'da yaşayan kişi anlamına gelir. Hinduizmin en eski izleri, M.Ö. 2500-1500 yılları arasında bugünkü Pakistan'daki İndus Nehri kıyılarında gelişen İndus uygarlığında görülür.



Birden fazla tanrının resmi
(Brahma, Vişnu, Şiva)

"Hinduizm" terimi, Hint Alt Kıtası'ndaki çoğunluk dinini ifade eder. Bu din, beş binden daha uzun bir geçmişe sahiptir. Hinduizmin tek bir kurucusu yoktur; zaman içinde pek çok kişinin etkisiyle yavaş yavaş gelişmiştir. Günümüzde Hinduizm, Hindistan dışında da komşu ülkelerde yaygındır.

Hinduizmde tanrılarla ilgili farklı inançlar vardır – bazı insanlar yalnızca bir tanrıya tapar, bazıları birden fazlasına, bazıları ise hiçbirine inanmaz. Pek çok Hindu, evrensel Tanrı olan Brahma'ya inanır ve ona farklı biçimlerde tapınabilir. Örneğin, Tanrı bir çocuk, bir arkadaş, bir kral, bir anne ya da erkek ve kadın şeklinde tasvir edilebilir, bazen de insan dışı formlarda betimlenebilir. Tanrı, resimler (ikonlar) veya heykeller aracılığıyla temsil edilebilir.

Hinduizmde birçok insan birden fazla tanrıya inanır, ama aynı zamanda tüm bu tanrıların aslında tek bir Tanrı'nın farklı yönleri olduğuna inanılır. En bilinen Hindu tanrılarından bazıları şunlardır:

- **Brahma** – dünyayı yaratan tanrı;
- **Vişnu** – dünyayı koruyan tanrı;
- **Şiva** – yok ediş ve dönüşüm tanrısı.

Bu dine göre ölümden sonra ruh yeni bir insan ya da hayvan bedeninde yeniden doğar (**reenkarnasyon**). Birinin bir sonraki yaşamda alacağı hayat, geçmişte yaptığı eylemlere, yani **karmaya** bağlıdır. Hinduizmin temel amacı, bu yeniden doğum döngüsünden kurtularak kurtuluşa ulaşmak ve Tanrı ile birleşmektir. Bu kurtuluşa dört yolla ulaşılabilir: **bilgi, sevgi, çalışma** ve **ruhsal egzersizler (yoga)** yoluyla.

Kutsal Metinler

Hinduizmin en eski kutsal metinlerine Vedalar denir. Bu metinler eski tarihî tanrılar, dini ayinleri, rahipleri (brahmanlar) ve Hindistan'ın geçmişini anlatır. Sanskritçe (kelime anlamı "arındırılmış") dilinde yazılmıştır; bu dil günümüzde eğitimli kişiler tarafından kullanılır. En ünlü Hindu destanlarından bazıları **Ramayana** ve **Mahabharata'dır**; bu eserlerde dünyanın kurtuluşu ve iyilikle kötülük arasındaki bitmeyen mücadele ana temalardır.

Hindu inancına göre kutsal olan her yerde bulunur ve yalnızca tapınaklarda veya kutsal heykellerde değil; doğada, taşta, ağaçta, dağlarda ve nehirlerde de vardır. Hindistan'daki Ganj Nehri kutsal sayılır ve sonsuzluğu simgeler.



Akshardham Tapınağı, Yeni Delhi'de bulunan ve Hindu kültürü ile ruhaniyetine adanmış büyük bir komplekstir.

Simbol



Aum (ॐ) veya Om, Hinduizmin en bilinen sembolüdür.



İnananlar, günahlarını temizleyeceğine inanarak Ganj Nehri'nde yıkanıyorlar.

Bayramlar

Hindu takvim yılı, bir dizi dini törenle kutlanır. Bu törenlerde tanrı heykelleri şehirde veya köyde dolaştırılır ve inananlara onu tüm ihtişamı ve güzelliğiyle görme fırsatı sunulur.

Etkinlikler

1) Oku ve soruları yanıtla.

Beş gruba ayrılın. Her grup Hinduizm hakkında bir sunum hazırlasın. Her sunumda, metin ve resimler aracılığıyla aşağıdaki sorulardan birine yanıt verin:

1. Hinduizme mensup kişiler hakkında ne biliyoruz?
2. Hinduizme özgü ibadet yerleri nasıl adlandırılır, nasıl görünür ve içinde neler yapılır?
3. Hinduizmin kutsal kitapları nelerdir?
4. Brahma/Şiva/Vişnu Hinduizm'de neyi temsil eder?
5. İnanca göre Hinduizm'de insanlar öldükten sonra ne olur?

Her sunum için bir kapak sayfası ve uygun görseller hazırlayın. Ardından tüm sunumlara dayanarak bir bilgi yarışması (quiz) oluşturabilirsiniz.

Öğrendim!

Hinduizm - Hindistan kökenli bir din olup, dünyadaki en büyük üç dinden biridir. 1,2 milyar takipçisiyle dünya nüfusunun %16'ını oluşturur ve bu dine mensup olanlara Hindu denir. Hinduizm sadece bir din değil, aynı zamanda bir kültür ve yaşam biçimidir. Günümüz Hindularının çoğu, tek bir Tanrı olan **Brahmanın** farklı biçimlerde ortaya çıkabileceğine inanır.

Öğrendiklerini kontrol et



1. Hinduizm nerede ortaya çıkmış ve en çok nerede yaygındır?
2. Hinduizmde inananlara ne denir?
3. Hinduiler hangi Tanrı'ya veya tanrılara inanırlar?
4. Reenkamasyon inancı nedir?
5. Ruhun yeniden doğmasının amacı nedir?
6. Hinduizmin neden dinden daha fazlasını ifade ettiğini açıkla.

BUDİZM



İPUCU

- ▶ Hiç Buda'yı duydunuz mu ya da kim olduğunu biliyor musunuz?
- ▶ Sizce Buda'ya bir ruhani lider olarak inanma şeklinde bir inanç var mı?



Buda



Hangi din Çin'de baskındır?

Ne Öğreneceğim?

Budizm nedir ve Budistler neye inanır.



Düşün ve Tartış

Budizm sadece bir inanç sistemi mi yoksa bir yaşam biçimi midir?

Aşağıdaki metin bize neyi anlatıyor?

Buda'nın "hiçbir şey kalıcı değildir" anlayışı hakkında ne düşünüyorsunuz? Görüşünüzü açıkla.

Budizm, Buda'nın öğretilerinden doğmuş büyük dünya dinlerinden biridir. Buda, yani Siddharta Gautama, M.Ö. yaklaşık 560 yılında zengin bir ailede doğdu. Zamanla evini terk edip seyahat etmeye başladı ve dünyanın sürekli değiştiğini fark etti. İnsanlar, istekleri çoğu zaman karşılanmadığı için acı çekerler. Hiçbir şeyin kalıcı olmadığını kabul etmekte zorlanırlar; en büyük zevkler ve mutluluk bile geçicidir.

Buda Daibutsu, Kamakura, Japonya.

Bu Amitabha Buda heykeli bronzdan yapılmıştır, 11,40 m yüksekliğinde ve 93 ton ağırlığındadır.



BUDİZM

Budist öğretilere göre, insan arzulara, insanlara ve maddi şeylere olan bağlılığını bırakarak acıdan kurtulabilir. Bu, dünyanın doğası üzerine derin düşünme ve zihni sakinleştirip hayatın ve varoluşun anlamı üzerine düşünmeye yardımcı olan meditasyon yoluyla başlanır.

Tıpkı Hinduizmde olduğu gibi, Budizm de ruhun ölümden sonra yeniden doğduğunu öğretir; yani ruh yeni bir bedende yeniden dünyaya gelir. Hayatta iyi işler yaparsak bir sonraki yaşamımız daha iyi olur. Bu, eylemlerimizin gelecek yaşamlarımızı etkilediğini ifade eden **karma** ilkesiyle bağlantılıdır.

Budizmde nihai amaç **nirvanaya** ulaşmaktır – sürekli yeniden doğuş döngüsünden kurtulma ve tam bir huzur durumudur.

Kutsal Metinler

Budizmin en önemli kutsal metinlerinden biri, Buda'nın öğretilerinin ölümünden sonra yazıya geçirildiği **Tripitaka** (Üç Sepet)'dir.

Tripitaka (Üç Sepet)



SEMBOLLER



Dharma Çarkı



Lotus çiçeği

Semboller ve Dini Yapılar

Dharma Çarkı Budizmin en tanınmış sembollerinden biridir. Bir diğer tanınan sembol ise her bireyin aydınlanma potansiyelini simgeleyen **Lotus çiçeğidir**.

Budist tapınakları çoğu zaman keşişler için manastır olarak hizmet eder, ancak çoğu inanan dini ibadetlerini evlerinde gerçekleştirir.



Borobudur, Orta Cava'da bulunan dünyanın en büyük Budist tapınağıdır.

Bayramlar

Budistler birçok bayram kutlar ve bunların çoğu Buda'nın hayatındaki önemli olayları anmak içindir. Bayramların tarihleri ay takvimine dayanır ve ülkelere ve geleneklere göre farklılık gösterebilir.

Vesak – Mayıs ayındaki **dolunay günü** en büyük Budist bayramı olarak kabul edilir. Bugün Buda'nın doğumu, aydınlanması ve ölümü yani nirvanası kutlanır. Geleneksel olarak bugün de Budistler şafakvaktinde tapınaklarda toplanır, bayraklarını törenle yükseltir ve Buda'ya, onun öğretilerine ve öğrencilerine övgü şarkıları söylerler. Ardından mumlar, çiçekler ve tütsüler sunulur, mantralar okunur, inananlar meditasyon yapar ve tapınaklarda yoksullar için bağışlar bırakırlar.

Etkinlikler

Beş gruba ayrılın. Her grup Budizm hakkında bir sunum hazırlasın. Her sunumda, metin ve resimler aracılığıyla aşağıdaki sorulardan birine yanıt verin:

1. Budistlerin yaşam tarzı nasıldır?
2. Budizmdeki en büyük bayramlar nelerdir ve anlamları nedir?
3. Meditasyon Budistler için ne ifade eder?
4. Mandala nedir ve neyi temsil eder?
5. Budizmde nirvana ne anlama gelir?

Her sunum için bir kapak sayfası ve uygun görseller hazırlayın. Ardından tüm sunumlara dayanarak bir bilgi yarışması (quiz) oluşturabilirsiniz.

Öğrendim!

Budistler, insan hayatının bir acı ve yeniden doğuş döngüsü olduğuna inanırlar, ancak aydınlanma (nirvana) durumuna ulaşarak bu döngüden sonsuza dek kurtulmanın mümkün olduğunu düşünürler. Siddharta Gautama, yani Buda, bu aydınlanma durumuna ulaşan ilk kişiydi.

Budizm tek tip, bütünlük bir din değildir – Çin Budizmi, Japon Budizmi, Tibet Budizmi ve Hint Budizmi gibi farklı biçimleri vardır.

Öğrendiklerini kontrolet



1. Budizm nereden ortaya çıkmıştır?
2. Buda kimdir?
3. Karma nedir?
4. Budizme göre insan acıdan kurtulabilir mi ve nasıl?
5. Budizmin nihai hedefi nedir?

DİNİN TOPLULUK DUYGUSUNUN OLUŞMASINA ETKİSİ



İPUCU

- Herhangi bir dinden topluluk için özel anlam taşıyan bir bayram örneği verebilir misin?
- Bu bayramların, kutlayan insanlar için neden önemli olduğunu açıkla.



Bir dindeki insanlar birbirlerine nasıl yardım ederler?

Ne Öğreneceğim?

Dinin farklı kültürlerde topluluk duygusunun oluşmasına nasıl etki ettiğini öğreneceğim.



Düşün ve Tartış

- Ailenizde büyükbannen, büyükbaban veya anne-baban tarafından sana aktarılan dini gelenekler var mı? Bir örnek verebilir misin?
- Bayramların aileyi yakınlaştırmadaki rolü hakkında ne düşünüyorsun? Bayramlarda birlikte neler yapıyorsunuz?

Din, insanların topluluk duygusunun oluşmasında ve kültür, gelenek ve göreneklerin şekillenmesinde büyük bir etkiye sahiptir. Çoğu zaman din, insanları bir araya getirir, onlara aidiyet hissi verir ve aynı inançları paylaşan diğer insanlarla güçlü bağlar kurmalarına yardımcı olur. Din, insanların nasıl giyindiğini, ne yediğini, hayatlarındaki önemli olayları nasıl kutladıklarını ve topluluk içindeki davranışlarını etkiler.

Topluluk Duygusu

Din, çoğu zaman güçlü topluluklar oluşturmaya yardımcı olur. Örneğin Hristiyanlıkta, aynı dine inanan insanlar genellikle kilisede bir araya gelirler. Orada dua ederler ve deneyimlerini birbirleriyle paylaşırlar. Bu sadece ruhani bir deneyim değil, aynı zamanda sosyal bir deneyimdir, çünkü insanlar birbirleriyle tanışır ve nasıl destek olacaklarını öğrenirler. Benzer şekilde İslam'da da insanlar camide namaz kılmak için toplanır ve Ramazan ile Kurban Bayramı gibi dini bayramları birlikte kutlarlar. Bu tür etkinlikler insanları yakınlaştırır ve aralarında güçlü bağlar kurar.

Din ve Kùltür

Din, farklı halkların kùltürü üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Örneğin, pek çok bayram ve gelenek dini inançlarla bağlantılıdır. **Hristiyanlıkta Noel** ve **Paskalya**, İsa Mesih'in doğumunu ve dirilişini anan önemli bayramlardır. Bu bayramlarda insanlar aileleri ve arkadaşlarıyla bir araya gelir, yumurta boyama veya geleneksel yemekler hazırlama gibi adetler çok önemlidir.

İslam'da önemli tarihler **Ramazan** ve **Kurban Bayramı'dır**. Ramazan ayında Müslümanlar imsakla iftar arasındaki sürede oruç tutar ve oruç bittikten sonra topluca iftar yaparlar. Kurban Bayramı'nda ise hayvan kurban edilip eti yoksullara dağıtılır. Bu uygulamalar inananlar arasında dayanışma ve yakınlık duygusu oluşturur.

Hinduizmde ise **Diwali** bayramı, ışığın karanlığa karşı zaferini kutlar ve süslemeler, ışıklar ve hediyelerle coşkuyla kutlanır. **Holi**, yani Renkler Festivali, insanların birbirine neşe ve sevgi paylaştığı bir zamandır.

Din ve Gelenekler

Din, geleneklerin oluşumunda önemli bir rol oynar. Yahudilikte **Şabat** geleneği çok önemlidir. Her cuma akşamı aile bir araya gelir, hafta sonunu başlatır ve Şabat'ı kutlar. Bu, ailelerin bir araya gelip bağlarını güçlendirdiği bir zamandır. Diğer önemli gelenekler arasında çocukluktan yetişkinliğe geçişi simgeleyen **Bar** ve **Bat Mitzvah** törenleri vardır.



Noel Kutlaması



Ramazan Bayramı için Bayram Sofrası



Şabat Kutlaması

Öğrendim!

Din, topluluk duygusu oluşturur ve kùltür ile gelenekler üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Dini bayramlar ve ritüeller insanları bir araya getirir ve kùltürel mirasın korunmasına yardımcı olur. Farklı geleneklere saygı göstermek ise hoşgörü ve karşılıklı anlayış geliştirir.

Etik Hazinesi

Tanrı fikri, kolektif bir değer olarak grubun birliğine hizmet eder.

- Émile Durkheim

Etkinlikler

Gruplara ayrılarak dinlerin insanların kültürüne, gelenek ve göreneklerine nasıl etki ettiğini araştırın. Her grup, üzerinde ayrı bir din ve o dine ait bayramın (gelenekler, görenekler) kutlanmasıyla ilgili bilgilerin yazılı olduğu bir kâğıt seçer.

- 1) Hristiyanlık: Noel (Hristiyan geleneği, İsa'nın doğumunun kutlanması, dünyadaki Noel adetleri ve gelenekleri, doğum sahneleri, Noel ilahileri ve hediyeler)
- 2) İslam: Dünya Çapında Ramazan (Müslümanların Ramazan ayında orucu nasıl tuttıkları, toplu dualar, iftar yemekleri ve gece namazları, bunun nasıl bir topluluk duygusu oluşturduğu)
- 3) Hinduizm: Diwali – Işık Festivali (Diwali'nin kültürel anlamı, yağ lambalarının yakılması, havai fişekler ve hediyeler, Hindu topluluklarını nasıl birleştirdiği)
- 4) Budizm: Meditasyon ve Farkındalık Uygulamaları (Meditasyonun anlamı, bugün neden kültürel bir eğilim haline geldiği, iç huzuru ve kişisel gelişimi nasıl desteklediği)
- 5) Yahudilik: Pesah (Anlamı, kutlanma zamanı, geleneksel yemekler ve ritüeller, Yahudi topluluğu içindeki bağları nasıl güçlendirdiği ve kültürel gelenekleri nasıl koruduğu)

Sunumdan sonra şu sorular üzerine tartışın:

- Bayramlar bir dinin kültürü ve gelenekleri üzerinde nasıl bir etki yapar?
- Başkalarının bayramlarına ve adetlerine saygı göstermek neden önemlidir?

Öğrendiklerini kontrol et



1. Hristiyanlıktaki en önemli bayramlar hangileridir ve İncil'deki hangi olaylarla bağlantılıdır?
2. Noel veya Ramazan gibi bayramlar neden topluluklar için büyük önem taşır?
3. Ramazan uygulamaları Müslümanları nasıl yakınlaştırır ve bu onlar için neden önemlidir?
4. Farklı dinler bayramlarını nasıl kutlar? Benzer veya farklı bulduğunuz şeyler neler?
5. Kendi topluluğunda bir dini bayram kutlamak için kısa bir plan yap. Hangi gelenek ve adetler önemli? O dinin gelenek ve adetlerini dahil et.

DİNLERARASI DİYALOG VE İNANÇ ÖZGÜRLÜĞÜ HAKKI



İPUCU

- ▶ Başka bir dinden biriyle karşılaştığında sohbet ederken nasıl hissediyorsun?
- ▶ Şaşıyor musun, utanıyor musun yoksa belki de ilginç mi buluyorsun?



Farklı dinlerden insanların neden işbirliği yapması önemlidir?

Ne Öğreneceğim?

Dini özgürlük nedir. Dinlerarası diyalog nedir ve dinlerarası diyalog nasıl barışa katkı sağlar.



Düşün ve Tartış

Devletimizin Anayasasından alınan bu alıntı hakkında ne düşünüyorsunuz:

“İnanç özgürlüğü, herkesin dinini veya inancını ister kamuya açık ister özel olarak serbestçe uygulayabilmesi anlamına gelir.”

Din Özgürlüğü Ne Demektir?

En temel insan haklarından biri, bir dini benimseme veya hiçbir dine inanmama özgürlüğüdür. Tanrı ya da tanrılara inanan insanlara **teist** denir. Tanrı veya tanrıların varlığına inanmayanlara ise **ateist** denir.

Din, her insanın kişisel bir tercihidir ve hayatının çok önemli bir yönüdür. Din özgürlüğü hakkı, herkesin istediğine inanma, inancını uygulama veya hiçbir şeye inanmama hakkına sahip olması demektir. İnsanlar bu hakkı ayrımcılık, şiddet veya baskı korkusu olmadan kullanabilmelidir. **Din özgürlüğü**, kimsenin istemediği bir şeye inanmak zorunda bırakılmaması anlamına gelir. İnanç özgürlüğü ise herkesin neye inanacağını seçme hakkına sahip olmasıdır.

Öğrendim!

Din özgürlüğü, insan haklarının bir parçasıdır. İnsan hakları, kişinin kökeni, inancı, cinsiyeti veya yaşı ne olursa olsun her insana garanti edilen temel haklardır. Bu haklar yaşam hakkı, eğitim hakkı, ifade özgürlüğü ve elbette din özgürlüğü hakkını da içerir.

Dinlerarası Diyalogun Modern Toplumda Barış ve İstikrar Sağlamadaki Önemi

Dinlerarası diyalog neden önemlidir

Günümüzde din, pek çok insanın hayatında önemli bir rol oynar. Bazen inanç farklılıkları çatışmalara yol açabilir. Ancak farklı dinlerden insanlar konuştuğunda ve birbirini anladığında, barış ve saygı inşa edebilirler. **Dinlerarası diyalog**, farklı dinleri takip eden insanlar arasındaki konuşmaları ifade eder. Amaç birbirimizden öğrenmek, farklılıkları anlamak ve ortak noktalar bulmaktır. Bu diyalogun önemli yanı, herkesin fikirlerini dinlemek ve farklılıklara saygı göstermektir.



İftar yemeği, Ohri 2017.

Bu akşam yemeği, birlik ve dayanışma ruhuyla düzenlenmiştir



Komşularının kutsal kitaplarını bilen insanlar, birbirlerine saygı duyar, birbirlerini anlar ve manevi yaşamlarında birbirlerine yardımcı olurlar.

Dinlerarası diyalog barışa nasıl katkı sağlar?

Dinlerarası diyalog, farklı dinlere mensup insanlar arasında konuşma ve karşılıklı anlayışı ifade eder. Bu diyalog, farklı dini gruplar arasındaki çatışmaların çözülmesine yardımcı olabilir. İnsanlar farklılıkları hakkında konuşmaya açık olduklarında, anlaşmazlıkları barışçıl yollarla çözmenin yollarını bulabilirler. Bu, farklı dinlerden insanların birlikte yaşadığı yerlerde özellikle önemlidir. Diyalog, gerilimi azaltır ve insanların birbirine bağlanmasına, barış içinde yaşamasına yardımcı olur.

Dinler diyaloga nasıl katkı sağlayabilir?

Dinler, başlı başına barış, sevgi ve başkalarına saygının önemini öğretir. Örneğin Hristiyanlıkta İsa Mesih, komşularımızı inançlarına bakmaksızın sevmemiz ve saygı duymamız gerektiğini öğretir. İslam'da Peygamber Muhammed, barış ve hoşgörünün önemine vurgu yapar. Budizm'de ise tüm canlılara saygıyı öğreten şiddetsizlik ilkesi vardır. İnsanlar bu ortak barış ve sevgi ilkelerine odaklandıklarında, farklı dini topluluklar arasında güçlü ve kalıcı ilişkiler kurabilirler.

Dinlerarası Diyalogta Zorluklar

Büyük avantajlarına rağmen dinlerarası diyalog kolay değildir. Bazen farklı dini gruplar arasında önyargılar veya güvensizlik bulunur. Bu zorluklar diyalog sürecini engelleyebilir, ancak iletişim ve fikir alışverişine devam etmek önemlidir.

Ohri Festival Günleri. Kültürel etkinlikler yoluyla yakınlaşma.



Etkinlikler

Grup içinde "Dinler Arasındaki Çatışmaların Olası Olumsuz Sonuçları" başlıklı çalışma sayfasını inceleyin. Sayfada çeşitli seçenekler verilmiştir. Göreviniz grup olarak bunlardan birini D (doğru – gerçekten bir olasılık olduğunu düşünüyorsanız) ya da Y (yanlış – böyle bir olasılık olmadığını düşünüyorsanız) şeklinde işaretlemektir.

Dinler arası çatışmaların olası olumsuz sonuçları:

- Farklı dinlerden insanlar arasında gerilim
- Farklı dinlerden insanlar arasında işbirliği
- Dini topluluklar arasında şiddet
- Bir veya daha fazla dine mensup kişiler için fiziksel, psikolojik ve maddi kayıplar
- Diğer dinlerin mensuplarının dinine ve adetlerine saygı
- Toplumda daha az sayıda olan dini grupların ayrımcılığa uğraması
- İnsanların yer değiştirmesi ve mülteci krizleri
- Farklı dini bayramların birlikte kutlanması
- Daha az sayıda olan dini grupların dışlanması
- Dini uygulamaların zorla değiştirilmesi

Görev tamamlandıktan sonra şu soruyu tartışın:

Toplumlarda bu olumsuz sonuçlar nasıl önlenebilir?

Öğrendiklerini kontrol et



1. Teistler ile ateistler neyle birbirinden ayrılır?
2. Barış ve hoşgörü ilkeleri günlük hayatta nasıl uygulanabilir?
3. Bir toplumda dinler arası diyalog neye yol açar?
4. Günümüz toplumunda dinler arası diyalog neden önemlidir? Açıkla!
5. Toplumundaki farklı dini topluluklar arasındaki önyargıların önlenmesine yardımcı olacak bir etkinlik oluşturun.

DİNLERİN ORTAK ETİK İLKELERİ



- Sence dayanışma ne anlama gelir?
- Hiç hayır etkinliğine katıldın mı?
- Orada nasıl hissettin?

İPUCU



Farklı dinlerde hangi etik kurallar benzerdir ve bir arada yaşamak için neden önemlidirler?

Ne Öğreneceğim?

Ortak dini etik ilkeler günlük yaşamımızda ve başkalarıyla ilişkilerimizde bize nasıl yardımcı olabilir.



Düşün ve Tartış

Aşağıdaki ilkelerden senin için en önemli olanını seç ve bu ilkeyi hayatında nasıl uygulayabileceğini düşün. Sonra, seçtiğin ilkenin nasıl uygulandığını gösteren yaşamdan veya çevrenden örnekleri arkadaşınla birlikte tartış.

merhamet destek şefkat
şiddetsizlik bağışlama dayanışma şiddetsizlik
cömert hayırseverlik cömert şefkat içtenlik
içtenlik bağışlama merhamet dayanışma hayırseverlik şiddetsizlik hayırseverlik
merhamet hayırseverlik merhamet bağışlama cömert dayanışma doğruluk cömertlik şefkat
cömertlik destek içtenlik doğruluk bağışlama şiddetsizlik dayanışma bağışlama
cömert hayırseverlik merhamet destek şefkat

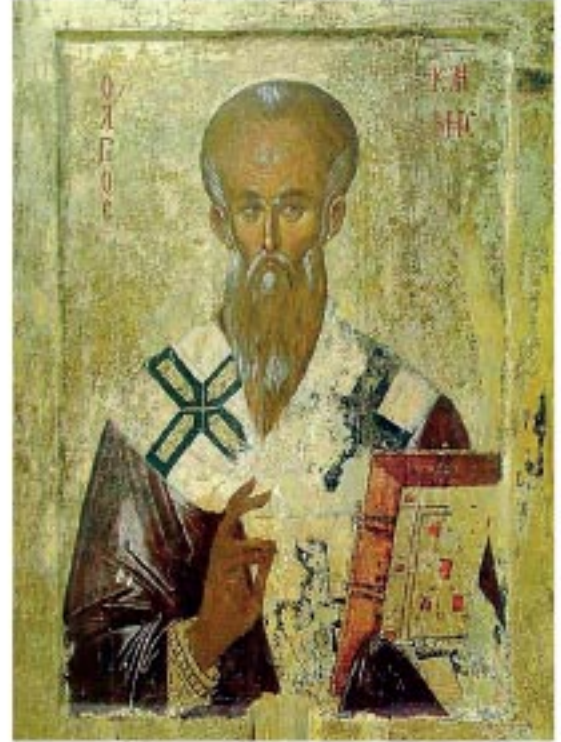
Dini İlkeler

Dünyada çok çeşitli dinler vardır ve bunlar ortak etik değerleri veya **dini ilkeleri** paylaşırlar.

Tüm dinler, iyi işler yapmanın, başkalarına saygılı davranmanın ve dürüst bir hayat sürmenin önemli olduğunu öğretir. İnandığımız şey ne olursa olsun, tüm dinler sevgi, merhamet, dürüstlük ve yaşama saygı konularından bahseder. Bu değerler insanları bir araya getirir ve barışçıl, adil bir dünya inşa etmemize yardımcı olur.

Dinler, ahlaki değerlerin Tanrı'dan kaynaklandığını öğretir. Tanrı, iyiliğin kaynağı olarak görülür ve bize nasıl doğru yaşayacağımızı öğretir. Farklı dinlerin Tanrı'ya dair farklı inançları olsa da, hepsi kendimize, başkalarına ve doğaya saygı göstermeyi öğretir.

En önemli kural, inanç, kültür veya köken fark etmeksizin herkese karşı iyilik ve saygıyla davranmamız gerektiğidir.



Kötülükten uzak dur ve iyilik yap.

— Aziz Kliment Ohri

Altın Kural

En bilinen ortak etik ilkelerden biri **Altın Kural**dır.

Bu kural şöyle öğretir: "Başkalana, senin kendilerine davranılmasını istemediğin şekilde davranma." Bu, saygı görmek istiyorsak başkalarına da saygı göstermemiz gerektiği anlamına gelir. Bu ilke farklı dinleri birleştirir ve insan ilişkilerinde empati ile karşılıklı saygının önemini vurgular. Altın Kural hemen hemen tüm dinlerde bulunur.

ÖRNEK: Okulda bir arkadaşının kitaplarının kazara yere düştüğünü görüyorsun. Yanından geçip yardım etmeden gitmek yerine, Altın Kural'ı hatırlıyorsun – böyle bir durumda herkesin seni görmezden gelmesini istemezsin, değil mi? Muhtemelen sen de yardım beklerdin. Bu yüzden ona yardım ediyorsun, empati ve saygı gösteriyorsun.

Dinde Adalet

Tüm dinler bize iyi olmamız, yardım etmemiz ve başkalarına adil davranmamız gerektiğini öğretir.

ÖRNEK: Maria, ilkokul öğrencisidir ve birçok arkadaşı vardır. Bir gün okul bahçesinde oynarken kaybolmuş bir para bulur. Kimin kaybettiğini tam olarak bilmesine rağmen cebine koyar. Maria bunun doğru olmadığını bilir ve okuldan ve ailesinden öğrendiği dini ilkeleri hatırlar – adaletin çok önemli olduğunu. Parayı kaybeden arkadaşına geri vermeye karar verir çünkü dürüst olmanın ve gerçeği söylemenin önemli olduğuna inanır.

Merhamet ve Şefkat

Merhamet, tüm dinlerde ortak olan önemli bir ilkedir. Tüm dinler, özellikle zor durumdaki insanlara yardım etmeyi teşvik eder. Merhamet, sadece işin kolay olduğuz zamanlarda değil, zor zamanlarda dayadım etmeyi ifade eder.

ÖRNEK:

Okulundaki öğrenciler, Aleksandar'ın evinde çıkan yangında her şeyini kaybettiğini öğrenirler ve yardım kampanyası düzenlerler. Yemek, giysi ve para toplamanın yanı sıra ona moral desteği verir, ziyaret ederve cesaretlendirirler. Bu örnek, merhametin yalnızca maddi yardım değil, aynı zamanda empati, ilgi ve moral desteği de içerdiğini gösterir.

Dürüstlük ve Doğruluk

Dürüstlük ve gerçeği söylemek her dinin temelidir. Gerçek, adalete götürür; buyüzden tüm dinler, sadece başkalarına karşı değil, kendimize karşı da dürüst olmanın önemli olduğunu öğretir.

ÖRNEK:

Goran, öğretmene olanları anlatmaya karar verir çünkü sahte tanıklık On Emir'deyasaktır. Bu emirler Yahudilikte ve Hristiyanlıkta geçerlidir. İslam'da sahte tanıklık büyük bir günahdır. Budizm'de gerçek, aydınlanmaya giden yolun temelidir. Hinduizm'de Dharma'ya göre doğruluk iyi bir yaşamın temelidir.

Cömertlik ve Hayırseverlik

Tüm dinler, özellikle bizden daha azı olanlara karşı iyi olmamız gerektiğini öğretir. Yahudilikte buna "Çedaka" denir – ihtiyaç sahiplerine para, yiyecek veya başka yardımda bulunmak. İncil'de insanlar cömert olmalı ve karşılık beklemeden yardım etmeli denir. Kiliselerde sık sık yoksul aileler için bağışlar toplanır.



Papa Franciscus: – Merhamete susamışız.



Budistler sık sık ihtiyacı olanlara yiyecek verirler.

Müslümanların "zekât" adında bir kuralı vardır; bu, mallarının bir kısmını yoksullara vermeleri gerektiği anlamına gelir. Ayrıca, gönüllü yardım anlamına gelen "sadaka" da verebilirler.

Budistler ise "dâna" inancına sahiptir; bu, karşılık beklemeden vermek demektir. Onlar sık sık yeterli yiyeceği olmayan insanlara yiyecek verirler.

Topluluk Desteği ve Dayanışma

Yahudiler karşılıklı yardıma inanır ve sıklıkla yaşlılar ve hasta olanlar için yardım grupları organize ederler. Hristiyanlar ise tüm insanların büyük bir aile olduğunu ve hayır faaliyetleri ile yardım ettiklerini inanırlar.

Bunun bir örneği, dini topluluklar içinde düzenlenen gönüllü etkinliklerdir; aşevleri ve yardıma muhtaç aileler için bağış toplama gibi faaliyetler.



Bayram, yoksulları, ailesiz çocukları ve yalnızları da hatırlamak için bir vesiledir.

Sükunet ve Şiddetten uzak durma

Şiddetten uzak durma, tüm dinlerde temel etik prensiplerden biridir. Bu, hiçbir kimsenin başkasına fiziksel, duygusal veya zihinsel zarar vermemesi gerektiği anlamına gelir. Dinler, şiddet yerine sevgi ve barışı önerir.

ÖRNEK:

Tayland'da bir rahip yaralı bir kuşu kurtarır, tedavi eder ve doğaya geri bırakır; bu, şiddetten uzak durma (ahimsa) ilkesini takip etmektir.

Affetmek

Affetmek, dinlerde ahlakın önemli bir unsurudur. Bu ilke, başkalarının hatalarını affetmemiz ve kalbimizde kin tutmamamız gerektiğini öğretir.

NA ÖRNEK:

Yovan ve Marko arasında bir çatışma yaşanır, ancak Yovan İsa Mesih'in affetme öğretisini hatırlar ve affetmeye karar verir. Marko özür diler ve Yovan öfkesini bırakır. Bu örnek, affetmenin barış ve negatif duygulardan kurtuluş getirdiğini gösterir.

Etik Hazinesi

"Yollar farklı olabilir, ancak iyilik, adalet ve sevgi gerçeği herkes için aynıdır."

Papa, dinlerin barış ve uyumu teşvik etme konusundaki büyük sorumluluğunu vurguladı.

Papa Franciscus (solda) ve Ekümenik Patrik Bartolomeos I, İstanbul'daki Aziz Yorgi Patriklik Kilisesi'nde kutsal liturji sonrası.



BAHSİ GEÇEN ETİK İLKELER İNSANLARIN HAYATINDA PRATİK UYGULAMAYA SAHİPTİR

Ailede dürüst olmayı, nazik davranmayı ve affetmeyi öğreniriz. Toplumda ise saygı ve adalet, uyumlu topluluklar kurmamıza yardımcı olur. İş hayatında ise dürüstlük ve adalet, güven ve başarıya götürür. Doğayla ilişkimizi ise doğaya saygı, ekolojik sorumluluğa yönlendirir.

Öğrendim!

Dünyadaki tüm dinler aynı temel ahlaki ilkeleri öğretir: başkalarına saygı, sevgi, merhamet ve şiddetsizlik. Bu ilkeleri uygulayarak daha iyi ve daha barışçıl bir toplum inşa edebiliriz.

Etkinlikler

Beş gruba ayrılın. Her grup, aşağıdaki dinlerden birinin adının yazılı olduğu bir kağıt parçası çekecek: Hristiyanlık, İslam, Yahudilik, Hinduizm ve Budizm.

- 1) Çekilen dinde üç temel ilke olan (Altın Kural, şiddetsizlik ve dayanışma) hangi ifadelerle temsil edildiğini araştırın.
- 2) Bu ifadelerin hangi etik ilkeler ve ahlaki değerler üzerine kurulu olduğunu tartışın ve yazın.

Etkinlikler

3) Her gün hayatta, ilgili etik ilkeye uygun davranılan ve davranılmayan durumlara örnekler verin.

Örnek: Çünkü dedikodu yapılmasını istemediği için kendisi de dedikodu yapmaz veya dedikodu yapılmasını istememesine rağmen dedikodu yapar.

4) Her grup bu durumlardan birini sunabilir veya canlandırabilir.

5) Sınıf genelinde bu ilkelerin ne anlama geldiği ve günlük hayatta bu ilkelere uyulmasının ya da uyulmamasının sonuçları hakkında bir sonuç çıkartınız.

Öğrendiklerini kontrol et



1. Bu derste öğrendiğin altı temel dini ilkeyi say.
2. "Şiddetsizlik" ilkesi Budizm, Hristiyanlık ve İslam gibi farklı dinlerde nasıl yansır?
3. Topluluğunda cömert ya da nazık olduğun bir anı hatırlayabilir misin?
4. Affetme kavramını Hristiyanlık ile İslam ve Budizm'deki anlayışlarıyla karşılaştır.
5. Sence Altın Kural'ın uygulanması çatışmaları azaltabilir mi? Neden evet ya da neden hayır?
6. Farklı dinlerin öğretilerine dayanarak bir kişinin dayanışma gösterdiği ve başkalarına yardım ettiği kısa bir hikaye yaz.

DİNLER VE ONLARIN KÖTÜYE KULLANIMININ SONUÇLARI



İPUCU

- Bir öğrenci okulda farklı dinlere meraklıdır, ancak ailesi ona sadece kendi inançlarının "doğru" olduğunu düşündükleri için diğer inançları öğrenmemesi gerektiğini söyler.
- Sen bu ailenin tutumu hakkında ne düşünüyorsun?



Malala Yousafzai, 2014 Nobel Barış Ödülü ortak sahibi



Malala Yousafzai'yi tanıyor musun? Hayatını anlamlandıran nedir?

Malala neden Nobel Ödülü sahibi olmuştur?

Ne Öğreneceğim?

Dünyada dinlerin etkisiyle bağlantılı olan zorluklar nelerdir; örneğin dogmatizm ve hoşgörüsüzlük, eleştirel düşüncenin engellenmesi, cinsiyet eşitsizliği, kültürel ve toplumsal değişimlere direnç, otoritenin kötüye kullanılması.



Düşün ve Tartış

Mahatma Gandhi'nin şu sözlerini düşünün:

"İsa'yı seviyorum, ama sizin Hristiyanlarınızı sevmiyorum. Sizin Hristiyanlarınız İsa'dan çok farklı." Bu ifade, dini öğretiler ile onların takipçilerinin davranışları arasındaki uyumsuzluğa dikkat çeker.

- 1) Bu alıntının dünya üzerindeki diğer dinlerle ilgili anlamını düşünün.
- 2) Dini öğretiler her zaman inananların davranışlarıyla uyumlu mudur?

Dinlerin Etkisiyle İlgili Zorluklar

Dinler insanlık tarihinin her döneminde önemli bir rol oynamış, insanları inançları ve değerleri doğrultusunda yönlendirmiştir. İyilik, saygı ve hayatın anlamı üzerine öğretirler. Ancak bazen dini etki, zorlukları da beraberinde getirebilir.

Bu zorluklardan biri eleştirel düşüncenin bastırılmasıdır.

Eleştirel Düşünme Neyi Mümkün Kılar?

Eleştirel düşünme, soru sorma, bilgileri analiz etme ve mantık ile kanıtlara dayanarak kendi görüşlerimizi oluşturma yeteneğidir. Bu, problem çözmemize, doğru kararlar almamıza ve farklı bakış açılarını anlamamıza yardımcı olur. Eleştirel düşünen kişiler fikirleri körü körüne kabul etmez; "Neden bu doğru?" ve "Nasıl kanıtlanabilir?" diye sorarlar.

Dinler Eleştirel Düşünmeyi Nasıl Bastırabilir?

Dinler yüzyıllardır toplumları şekillendirerek insanlara ahlaki değerler ve gelenekler öğretmiştir. Ancak bazı durumlarda, dini inançlar merakı sınırlamak ve bağımsız düşünceyi engellemek için kullanılmıştır. Bu durum **dogmatizm** olarak adlandırılır.

Dogmatizm, dini öğretilerin mutlak gerçekler olarak sunulmasıdır; bu da takipçilerin sorgulama yapmalarına izin verilmediği anlamına gelir. Birisi "Neden?" diye sorarsa, "Çünkü böyle yazıyor" veya "Çünkü hep böyle olmuştur" cevabı verilebilir. Tarih boyunca dini kurumlar, öğretilerine meydan okuyan bilimsel keşiflere karşı çıkmıştır.



Galileo, Dünya'nın Güneş'in etrafında döndüğünü söylediğinde, kilise bunu o dönemin inançlarına aykırı bulduğu için onu cezalandırdı.

Dinlerin kötüye kullanımı **eğitimin kısıtlanmasına** yol açabilir. Bazı toplumlarda, dini gruplar insanların ne öğrenebileceğini kontrol eder. Bazı kitaplar, fikirler veya tartışmalar dini otoriteyi tehdit edebileceği gerekçeyle yasaklanır.

Otoritenin kötüye kullanımı körü körüne itaat doğurur. Bazı dini liderler, sorgulamaya izin vermeden tam itaat ister. Bu durum, insanların kuralların doğru ve adil olup olmadığını sorgulamadan zararlı kuralları takip etmelerine neden olabilir. Onlar güçlerini başkalarını kontrol etmek veya korku yaymak için kullanırlar.

Eleştirel Düşüncenin Bastırılmasının Olumsuz Sonuçları

İnsanlar eleştirel düşünmeye teşvik edilmediğinde, toplum çeşitli sorunlarla karşılaşabilir:

- **İlerleme Eksikliği:** İnsanlar gelenekleri sorgulayamıyorsa, toplumlar yeni fikirler, teknolojiler veya sorunlara çözümler geliştiremez.
- **ÖRNEK:** Herkes için eşit haklar getiren yeni bir yasa çıkarılır, ancak bazı dini gruplar gelenekleriyle uyuşmadığı için buna karşı çıkar.
- **Hoşgörüsüzlük:** Eleştirel düşünce olmadan, insanlar kendi dinlerinin “tek doğru” olduğuna inanabilir ve diğerlerine adaletsiz davranabilir.
- **Cinsiyet Eşitsizliği:** Bazı dinlerde, eski gelenekler kadınların haklarını kısıtlar; onların eğitim almalarını veya önemli kararlar vermelerini engeller.
- **Dini Aşırılık:** Bazı kişiler dini inançlarını aşırı noktalara taşıyarak fikirlerini zorla kabul ettirmek için şiddet kullanır.

Dünyada farklı inançların olduğu bir ortamda din rehber olabilir, ama aynı zamanda çatışmanın kaynağı da olabilir. Zorluk, din ile etik arasında dengeyi bulmak; insanların inançlarının başkalarının haklarını ve onurunu zedelememesini sağlamaktır.

ÖRNEK:

Bir kız öğrenci, okulunda diğer öğrencilerden farklı bir dini giysi giydiği için taciz edilir.

Dinler yön gösterip topluluk oluşturabilir, ancak kendi başımıza düşünmemiz önemlidir. Soru sormak, kanıt aramak ve farklı bakış açılarını öğrenmek büyümemize ve dünyayı daha iyi hale getirmemize yardımcı olur. Dindar olmak ve eleştirel düşünmek karşıt şeyler olmak zorunda değildir; her zaman hakikat, adalet ve bilgiyi aramalıyız.



Birçok toplumda, dini inançlar cinsiyet eşitsizliğini haklı çıkarmak için sıkça kullanılır. Örneğin, güçlü dini dogmaların bulunduğu ülkelerde kadınların eğitim ve istihdamdaki cinsiyet farkı daha yüksektir. Bu durum, bu tür inançların etik değerleri konusunda kritik soruları gündeme getirir.

Öğrendim!

- Dinler rehberlik sağlayabilir ve birlik oluşturabilir, ancak bağımsız düşünmemiz önemlidir.
- Soru sormak, kanıt aramak ve farklı bakış açılarından öğrenmek, büyümemize ve dünyayı iyileştirmemize yardımcı olur.
- Dindar olmak ile eleştirel düşünmek birbirine zıt olmak zorunda değildir, her zaman gerçek, adalet ve bilgiyi aramalıyız.

Etkinlikler

Hikayenin farklı bir versiyonunu yazın ve etik ve insani değerlere dayalı bir çözüm sunun. Bu ne yazık ki, sadece bir hikaye değil, aynı zamanda bugün dünyanın birçok yerindeki gerçekliği yansıtıyor.

Bir küçük toplumda, iki dini grup yan yana yaşar. Başlangıçta, farklılıklarını kutlayarak barış içinde bir arada bulunurlar. Ancak dogmatizmin yayılmasıyla birlikte hoşgörüsüzlük artar. Bir grup, inançlarını diğerine dayatmaya başlar; bu durum, topluluğun bölünmesine ve birlikteliğin bozulmasına yol açar.

Öğrendiklerini kontrol et



1. Modern toplumda dinlerin karşılaştığı zorluklar nelerdir?
2. Dogmatizm ne anlama gelir?
3. Eleştirel düşüncenin bastırılmasının olumsuz sonuçları nelerdir?
4. Bazı dinlerde eğitimle ilgili kısıtlamalar nasıl kendini gösterir?
5. Farklı dinlerin özelliklerini yakından tanıdıktan sonra fikirlerinizde değişiklik oldu mu?
6. Dogmatizm ve hoşgörüsüzlüğün önüne geçerek saygı ve anlayışın hakim olduğu bir ortamı nasıl geliştirebilirsiniz?

SEKULARİZACIJA



- Çevrendeki insanlar inançlarını özgürce seçebiliyorlar mı, yoksa bu seçim onlara başkaları tarafından mı dayatılıyor?

İPUCU



Bir dinin olmadığı bir dünya hayal et.
İnsanlar nasıl davranırdı?
Devletler nasıl işlev görürdü?
Ne iyi, ne kötü olurdu?

Ne Öğreneceğim?

- Sekülerleşmenin ne anlama geldiğini ve neden önemli olduğunu.
- Seküler eğitim ve seküler yargının ne olduğunu ve bunların dini olanlardan nasıl ayrıldığını.
- Kilise ve devlet ayrımının nasıl (ne zaman) ihlal edildiğini.



Düşün ve Tartış

Bir ülkede okulların ve yasaların tek bir dine dayandığını hayal et. Eğer o dine ait değilsen, eşit eğitim haklarına ya da eşit iş fırsatlarına sahip olmayabilirsin. Örneğin, o dine inanmazsan, kendi farklı inançların olsa bile, onun kurallarını öğrenmek ve takip etmek zorunda kalabilirsin. Böyle bir toplumda, neye inanacağına ya da nasıl yaşayacağına dair özgürlüğün olmaz.

- Böyle bir toplumda yaşasaydın nasıl hissederdin?
- İnanç özgürlüğüne ve seçim hakkına sahip olmak neden önemlidir?

Sekülerleşme Nedir?

Sekülerlik, devletin herhangi bir dini kurumdan bağımsız olmasıdır, böylece yasalar ve okullar dini öğretilere göre değil, tüm vatandaşlar için geçerli olan evrensel prensipler ve kanunlar doğrultusunda işler. Devlet makamları, inançla ilgili konularda tarafsız olmalıdır.

Seküler toplumlarda **din, özel bir meseledir** ve politik kararlar ile devlet işleyişi üzerinde etkisi olmamalıdır. Bu, devlet kurumlarının ve devleti temsil eden bireylerin dini kurumlar ve dini kişilerden ayrı olduğu anlamına gelir. Dini topluluklar, inananlar ve ateistler dahil tüm vatandaşların ortak meselelerinde karar alamazlar. Politika, kamu işletmeleri, kamu eğitimi ve sağlık gibi konularda karar verme yetkileri yoktur. Dini liderler, sadece kendi dini topluluklarıyla ilgili konularda karar verirler.



Anayasamız seküler bir devleti öngörmektedir.



Kuzey Makedonya Cumhuriyeti, Anayasasına göre **seküler bir devlettir**. Ancak, devletin seküler yapısına rağmen, din, günümüzdeki modern toplumda vatandaşların yaşamında önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, diğer insanlara karşı empati geliştirmek, anlayışı artırmak ve diğer dinlere, dini topluluklara ve dini gruplara saygı göstermenin yanı sıra, toplumdaki dinsizlerin kararlarına da saygı duyma bilincini yükseltmek önemlidir.

Kilise ve Devlet Ayrımının Kazanımları

Din ile devletin ayrılması hepimiz için birçok fayda sağlar. İnsanlar, dini inançları ne olursa olsun, eşit haklara ve fırsatlara sahiptir. Bu da herkesin eşit olduğu anlamına gelir. Herkes istediğine inanabilir ya da inanmayabilir; kimse buna zorlanamaz. Yasalar herkese eşit şekilde uygulanır ve dini esaslara dayanmaz.

Seküler okullarda eğitim bilim ve gerçeklere dayanır, dini kurallara değil. Seküler okullarda hiçbir din ayrıcalıklı değildir. Öğrenciler farklı dinler ve kültürler hakkında bilgi edinir ancak herhangi birine ait olmak zorunda değildirler. Eğitim, öğrencilerin eleştirel ve mantıklı düşüncelerini sağlayarak kendi kararlarını verebilmelerine olanak tanır.

Seküler adalet sisteminde, insanların inançlarına bakılmaksızın eşit muamele görürler. Mahkemeler kararlarını dini kurallara değil yasalara göre verir; böylece herkes adil davranılır. Bu, herkesin saygı gördüğü ve eşit fırsatlara sahip olduğu adil bir toplum oluşturur.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi'nin 18. maddesi şöyle der:

"Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahiptir." Bu hak, kişinin dinini veya inancını değiştirme özgürlüğünü de kapsar. Kişi bu özgürlüğünü tek başına ya da başkalarıyla bir arada, özel ya da kamuya açık olarak, dinini veya inancını öğretme, uygulama, ibadet etme veya ayin düzenleme yoluyla gösterebilir.



Eleanor Roosevelt, Amerika Birleşik Devletleri'nin eski first lady'si ve aktivist, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin (İngilizce) bir afişini tutarken, Lake Success, New York, Kasım 1949.

Sekülerliğin İhlali

Sekülerliğin ihlali, din ile devletin ayrılması prensibine uyulmaması demektir. Örneğin, devlet **bir dine öncelik** veriyorsa, o dine diğerlerine göre daha fazla hak tanımış olur. Bu da tüm dinlerin eşit muamele görmediği anlamına gelir.

Bir diğer örnek, devletin **sadece belli bir dine mensup kişiler için geçerli olan yasalar** çıkarmasıdır; bu yasalar din farkı gözetmeksizin herkese uygulanmaz.

Sekülerliğin ihlali, devlet okullarında **öğrencilerin zorunlu olarak dini eğitim almaları** ve başka bir eğitim seçeneğine sahip olmamaları durumunda da ortaya çıkar. Seküler okullarda öğrencilere seçim hakkı verilmelidir.

İnanç temelinde ayrımcılık da sekülerliğin ihlaline örnektir. Bu, bir kişinin başka bir dine mensup olduğu ya da hiç inanmadığı için haklarını kullanamaması demektir.

Öğrendim!

- Sekülerleşme, tüm vatandaşların dini aidiyetlerinden bağımsız olarak eşit haklara sahip olduğu adil bir toplum oluşturur.
- Okullar ve yasalar dinden bağımsız olduğunda, herkes nasıl yaşayacağına ve neye inanacağına özgürce karar verebilir.

Etkinlikler

Eğitimde ve yargıda laikliğin ihlali

Çiftler halinde eşleşin. Aşağıda verilen iki farklı durumu inceleyin. Bir durum eğitime, diğeri ise yargıya ilişkindir.

- 1) Bir durumu seçin ve eşinizle birlikte laikliğin ihlallerini belirleyin.
- 2) Seçtiğiniz durumda laikliğin hangi kazanımlarının gerçekleşemeyeceğini açıklayın.
- 3) Belirlediğiniz ihlalleri sunun ve kendi gerekçelerinizi açıklayın.
- 4) Sınıfta, eğitim ve yargının ne zaman laik sayılabileceğini ve bunun demokratik ve adil bir toplumu nasıl etkilediğini tartışın.

EĞİTİM:

Öğretmenler öğrencileri okulda dua etmeye zorluyor.

YARGI:

Belirli bir dine mensup olan bir yargıç, yeterli delil olmaksızın kendi dininden olan kişinin lehine karar veriyor.

Öğrendiklerini kontrol et



1. Sekülerizasyon ne anlama gelir?
2. Laik eğitim ve yargı sistemleri, dinsel sistemlerden nasıl ayrılır?
3. Eğitim ve yargı ne zaman laik sayılabilir ve bu durum demokratik ve adil bir toplumu nasıl etkiler? Hristiyanlıktaki bağışlama kavramını İslam ve Budizmdeki ile karşılaştır.
4. Kilise ile devletin ayrımının ihlal edilmesi insanlara nasıl eşitsizlik duygusu verebilir?
5. Okulda veya mahkemede tek bir dinin dayatılması doğru mudur? Neden veya neden değil?
6. Kendi ülkenizde kilise ile devletin ayrımı gözetilmiyorsa, okulda ve mahkemede dinin etkisini azaltmak için neleri değiştirdiniz?



Konu:

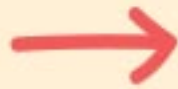
KİMLİK



• **Kimlik Kavramı**



• **Bireysel Kimlik**



• **Grup Kimliği**

KİMLİK KAVRAMI



- Sence kimliğin doğuştan gelen bir şey mi yoksa doğduktan sonra mı oluşan bir şeydir?

İPUCU



İki birey tamamen aynı olabilir mi, hem fiziksel hem de karakter olarak?

Ne Öğreneceğim?

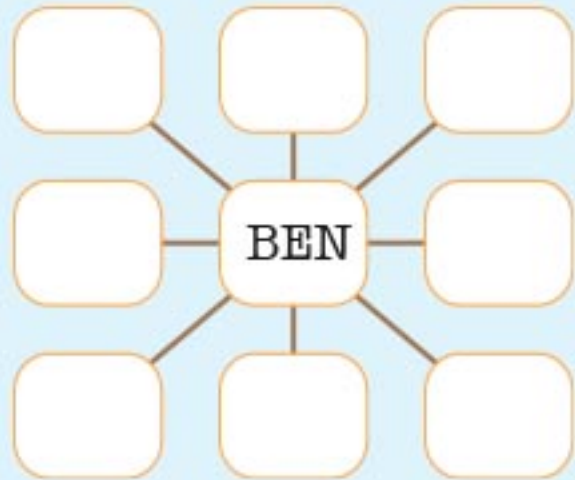
- Seni diğer insanlardan farklı kılan şey nedir? Hangi nitelikler ve beceriler seni öne çıkarır.
- Seni bir birey yapan şey nedir ve kişisel gelişimini hangi faktörler şekillendirir.



Düşün ve Tartış

- Kendini hangi kelimelerle tanımlarsın?
(Erkek/kız, yaş, etnik köken, din, dil, spor, hobi, giyim, müzik, TV programı vb.)
- Başkaları seni tanımlamak için hangi kelimeleri kullanır?

Zihin haritası” tekniğini kullanın.



Kimlik nedir?

“Ben kimim?”, “Neleri severim ve neleri sevmem?”, “Nasıl biriyim?”, “Ne biliyorum ve ne yapabilirim?” – bu soruları hayatımızın farklı anlarında hepimiz kendimize sorarız. Bu sorular, kendimizi daha iyi tanımamıza ve kendi kimliğimizi oluşturmamıza yardımcı olur.

Kimlik, bizi benzersiz kılan her şeyi ifade eder – kendimiz hakkında nasıl düşündüğümüzü, başkalarının bizi nasıl gördüğünü, nasıl davrandığımızı ve bizi bir birey olarak ayıran özelliklerimizi. Kimlik, kendimize dair sahip olduğumuz kişisel imajdır ve işte bu, bizim bireyselliğimizi oluşturur.

Kimliğin bazı yönleri doğuştan belirlenmiştir; adımız, doğum tarihimiz ve yerimiz, ailemiz gibi. Bu bilgiler genellikle değişmez ve bu yüzden kimlik bilgileri olarak adlandırılır. Ancak kimliğimizin büyük bir kısmı hayatımız boyunca şekillenir ve değişir.

İlgi alanlarımız, yeteneklerimiz, tutumlarımız ve değerlerimiz edindiğimiz deneyimler, büyüdüğümüz çevre ve etrafımızdaki insanlar aracılığıyla gelişir. Kimliğimiz doğrultusunda giyim tarzımızı, sevdiğimiz müziği, hobilerimizi, boş zaman etkinliklerimizi ve arkadaşlarımızı seçeriz.

Kimlik ya da benim “benliğim” (kişisel kimlik), bizi benzersiz, tanınabilir ve diğerlerinden farklı kılan özelliklerin bütünüdür.



Kültürüm – Kimliğim

Kimlik nasıl oluşur?

Kimliğin inşası bir tiyatro oyununa benzetilebilir. Oyunun başında, tıpkı hayatımızın başında olduğu gibi, kendimiz hakkında çok şey bilmeyiz. Ancak hikâye ilerledikçe, oyuncunun kimliğini ve rollerini onun eylemleri ve seçimleri aracılığıyla anlamaya başlarız.

Tiyatroda, yönetmen oyunu bölümlere ayırır, oyunculara roller verir ve aralarındaki ilişkileri düzenleyerek önemli bir hikâyeyi ya da olayı anlatır. Hayatımızda ise oynadığımız rollerin yönetmeni biziz ve kimliklerimizi nasıl inşa edeceğimizi kendimiz seçeriz. Davranışlarımız, neyi sevdiğimiz ve seçimlerimizi nasıl yaptığımız kimliğimizi şekillendirir.

Kimliği şekillendiren faktörler

Kişisel kimlik bir anda oluşmaz – tüm yaşam boyunca gelişir. Ona etki eden çeşitli faktörler vardır: fiziksel görünüm, cinsiyet, aile, eğitim, değerler, ilgi alanları, kültür ve başkalarının (anne-baba, arkadaşlar, öğretmenler, akranlar) bize karşı tutumu.

CİNSİYET



Cinsiyetin iki temel yönü vardır. Kimliğimizle özdeşleştirdiğimiz cinsiyet, toplumsal deneyimlerimizi ve rollerimizi şekillendirmede önemli bir rol oynar.

Biyolojik yön – insanların doğuştan sahip olduğu fiziksel özellikleri kapsar (erkek veya kadın üreme organları, hormonlar, genetik yapı).

Toplumsal yön – toplumun erkekler ve kadınlarla ilişkilendirdiği roller, davranışlar ve beklentileri içerir.

FİZİKSEL ÖZELLİKLER

Boyumuz, ten rengimiz, saç şeklimiz veya giyim tarzımız hem başkalarının bizi nasıl gördüğünü hem de bizim kendimizi nasıl algıladığımızı etkileyebilir. Örneğin, Marko yaşına göre çok uzundur ve bu yüzden sık sık basketbol oynayıp oynamadığı sorulur. Bazen bu onu rahatsız eder ama zamanla görünüşünü kimliğinin bir parçası olarak kabul etmeye başlar.



KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ



Utanıp çekingen mi yoksa iletişim kurmayı seven biri mi olduğumuz, zorlukları sevip sevmediğimiz veya riskten kaçınıp kaçınmadığımız gibi özellikler karakterimizi ve başkalarıyla ilişki kurma biçimimizi belirler. Örneğin, Aleksandar içedönüktür ve kalabalığı pek sevmez.

DEĞERLER

Önemli bulduğumuz şeyler (dürüstlük, arkadaşlık, başarı) ve ilgi alanlarımız (spor, sanat, teknoloji) yaşam seçimlerimizi ve hedeflerimizi etkiler. Örneğin, Jana dürüstlük ve başkalarına yardım etmenin değerli sayıldığı bir ailede büyüştü ve bu onun davranışlarına yansır.



İLGİ ALANLARI



Hobiler, sporlar, sanat, bilim ve diğer ilgi alanları, kimliğimizi nasıl tanımladığımızı ve hangi gruplara ait olduğumuzu etkiler. Örneğin, Teuta sanatı sever ve resim yapmaktan hoşlanır. Yaratıcılığın kimliğinin önemli bir parçası olduğuna inanır ve tasarımcı olmak ister.

EĞİTİM

Eğitim sürecinde edindiğimiz bilgi ve beceriler dünyayı anlamamıza ve kendimize özgü bir bakış açısı geliştirmemize yardımcı olur. Örneğin, matematiği seven bir öğrenci mühendis veya bilim insanı olmayı seçebilirken, sanatı seven biri ressam olabilir.



MESLEK



Gelecekte sahip olmak istediğimiz kariyer veya iş ve geliştirdiğimiz beceriler kimliğimizin önemli bir parçası olabilir. Örneğin, Efrem doktor olmayı hayal eder çünkü insanlara yardım etmeyi sever. Şimdiden insan vücudu ve sağlık hakkında öğrenmeye heveslidir.

ARKADAŞLAR VE OKUL

Arkadaşlarımız ve okul da nasıl bir kişiliğe sahip olacağımızı etkiler. Örneğin, spor yapmayı seven arkadaşlarla çevrili bir öğrenci, fiziksel aktiviteyi sevmeye başlayabilir ve basketbol veya futbol oynamaya yönlenebilir. Öğretmenler ise eleştirel düşünmeyi teşvik ederek öğrencinin meraklı ve analitik bir şekilde sorun çözmesine yardımcı olabilirler.



AİLE

Aile, değerlerimizin ve tutumlarımızın oluşmasında büyük rol oynar. Bir ailede dürüstlük vurgulanıyorsa, çocuk bu değeri benimser ve başkalarıyla ilişkilerinde dürüst olmaya çalışır. Eğer aile sanata olan sevgiyi destekliyorsa, çocuk müzik, resim veya dansa ilgi geliştirebilir.

GRUPLARA AİDİYET

Bir sınıf, spor kulübü, çevrim içi topluluk veya dini bir grubun üyesi olmamız fark etmeksizin, farklı gruplara aidiyetimiz kendimizi nasıl tanımladığımızı etkiler. Örneğin, Petar okulun basketbol kulübünün bir üyesidir. Kulübün bir parçası olmaktan gurur duyar ve bu ona aidiyet duygusu kazandırır.

**KÜLTÜR VE TOPLUM**

İçinde büyüdüğümüz kültür ve toplum da kimliğimizi etkiler. Gelenekler, adetler ve dil kim olduğumuzu ve nereye ait olduğumuzu anlamamıza yardımcı olur. Bazı kültürlerde aile değerleri ve birlikte yemek yemek büyük önem taşırken, diğerlerinde bireysellik ve bağımsızlık öne çıkar.

ROLLER

Öğrenci, kardeş, arkadaş veya bir topluluğun üyesi gibi üstlendiğimiz roller de kimliğimizi şekillendirmeye katkıda bulunur. Örneğin, gönüllülüğün önemli olduğu bir ortamda büyüyen bir çocuk, başkalarına yardım etme ve topluma katkıda bulunma isteği geliştirebilir.



Öğrendim!

Her insan, onu diğerlerinden ayıran kendine özgü özelliklere ve yeteneklere sahip biricik bir varlıktır. Ancak bizi birleştiren ve yaşamın ortak hikâyesinin bir parçası yapan şey ise insanlığımızdır. Kimliğin oluşumu, yaşam boyu süren karmaşık bir süreçtir. Bu süreç kişisel özelliklere, aileye, çevreye, deneyimlere ve kültürel etkilere bağlıdır. Faktörler, kimliğimizi şekillendiren etkilere bağlıdır.

Etkinlik 1

1) Eşini Bul

Küçük bir kâğıda kendine özgü bir özelliğini veya ilgi alanını yaz (örneğin: "Kitap okumayı severim", "Kayakyapmayı seviyorum", "Pizza severim", "Kardeşim var"). Daha sonra sınıfta dolaş ve aynı ya da benzer özelliğe sahip başka bir öğrenci bul. Eşini bulduğunda onunla birlikte otur ve paylaştığınız diğer benzerlikler hakkında konuşun.

2) Grup Oluştur

Benzer ilgi alanlarına veya özelliklere sahip olanlar bir araya gelerek gruplar oluşturun (örneğin: "Sporu sevenler" veya "Evcil hayvanı olanlar"). Ardından herkes kendisini gruptakilerden ayıran, kendine özgü bir yönünü anlatsın. Sonra aşağıdaki sorular üzerine konuşun:

- Eşinizi bulmak kolay mıydı yoksa zor mu? Neden?
- Sizi bir araya getiren özellik dışında başka hangi ortak yanlarınız var?
- Görevi yaparken kendiniz veya başkaları hakkında yeni bir şey keşfettiniz mi?

Etkinlik 2

İkişerli gruplar halinde aşağıdaki hikâyeleri okuyun.

Bir öğrenci ilkin, diğeri ikinci okur. Her ikili, Arber ve David arasında geçen hayali bir sohbet tasarlamalıdır. Bu sohbette aşağıdaki sorular üzerine konuşacaklar:

Onların ilgi alanları nelerdir?

Bu ilgi alanlarına onları çeken şey nedir?

Hayatlarındaki insanlar bu ilgi alanlarına nasıl tepki verdiler?

Kendilerini hiç gruptan farklı hissettiler mi? Ne zaman ve nasıl?

Bir öğrenciye, gruba uyum sağlamaya çalışması için nasıl bir tavsiye verirdiniz?

Kendini arkadaşlarına ve ailesine nasıl tanıtacağına karar vermeye çalışan birine nasıl bir tavsiye verirdiniz?

Hikâye 1

BİLGİSAYAR KLAVYESİ – ARBER'İN HİKÂYESİ

Daha çocukken bile nasıl çalıştıklarını anlamak beni büyüledi. Diğer çocuklar dışarıda oynarken, ben yerde oturur, elimde tornavidayla eski bir radyonun arka kapağını dikkatle söküp açardım. Bütün o küçük parçaların nasıl bir araya geldiğini çözmeye çalışmak hoşuma giderdi.

Bir gün, yaklaşık on yaşındayken, dayım bana bozuk bir bilgisayar klavyesi verdi. “Belki bunu tamir edebilirsin,” dedi gülerek. Klavyeyi parçalara ayırdım, devre kartını, tuşların altındaki küçük lastik parçaları ve her şeyin nasıl bağlandığını inceledim. Saatlerce test ettim, parçaları değiştirdim ve tekrar monte ettim. Sonunda tamir etmeyi başardım. İşte o an, bunu yapmak istediğimi anladım. Ama bu tutkumu herkes anlamadı. Arkadaşlarım, eski cihazları tamir etmek yerine onlarla video oyunu oynamayı tercih etmemi garip buluyordu. “Neden o çöpe zaman harcıyorsun?” diye soruyorlardı. Hatta ailem bile odama kapanıp teller ve devrelerle uğraşmamdan endişeleniyordu. Ama sevdiğim şeyi görmezden gelemezdim.

Online videolar izlemeye başladım, dizüstü bilgisayarları, tabletleri ve hatta telefonları nasıl tamir edeceğimi öğrendim. Sonunda, cihazları bozulan insanlar bana gelmeye başladı. “Hey Arber, telefonum açılmıyor – bana yardım edebilir misin?” Artık ilgimi garip bulmuyorlardı; aksine bunu faydalı buluyorlardı.

Şimdi geriye dönüp baktığımda, “kendi sesimi bulmak” konuşmakla ilgili değildi – kendimi dinlemekle ilgiliydi. Sevdiğim şeyi, başkaları ilk başta anlamasa bile, takip etmekle ilgiliydi.

Hikâye 2

KAMELEON – DAVID'İN HİKÂYESİ

Lisede tek isteğim uyum sağlamaktı. Popüler çocukların ne giydiğini, nasıl konuştuklarını, hangi müziği sevdiklerini izliyordum. Onların tarzını kopyalarsam sonunda oraya ait hissedeceğim umuduyla onları dikkatle inceliyordum. Bir gün, sınıf arkadaşlarımdan giydiği o pahalı spor ayakkabılardan almaya karar verdim. Haftalarca para biriktirdim, onları giyince insanların bana farklı davranacağına ikna olmuştum. Okula o ayakkabılarla girdiğim an hayran bakışlar bekliyordum – belki de o çocukların onaylayan bir kafa sallaması bile. Ama hiçbir şey olmadı. Kimse fark bile etmedi.

Ayakkabılar insanların bana davranışını değiştirmede ve daha kötüsü, benim kendime dair hislerimi de değiştirmede. Hâlâ aynı David'im, sadece yeni ayakkabılarla. O an beni çok etkiledi. Uyum sağlamak için bir kameleon gibi renk değiştirerek o kadar zaman harcamıştım ki...

Sonra beni gerçekten mutlu eden şeylere daha çok dikkat etmeye başladım – başkalarını etkileyeceğini düşündüğüm şeylere değil. Gruba uyum sağlamak için giyinmeyi bıraktım ve kendi gerçek kişiliğimi yansıtan şeyleri seçmeye başladım. Ve tuhaf bir şekilde, kendim oldukça daha özgüvenli hissettim. Hâlâ bazen o ayakkabıları hatırlarım. Bana “kendi sesini bulmak” meselesinin ne giydiğinle değil – kim olduğunu bilmekle ilgili olduğunu hatırlatırlar.

BİREYSEL VE GRUP KİMLİĞİ



- Hangi gruplara alırsın(alle, arkadaşlar, hobiler, kültürel veya dini topluluklar)?

IPUCU



Dahil olduğun gruplar değerlerini, davranışlarını veya düşünce biçimini nasıl etkiliyor?

Ne Öğreneceğim?

- Bireysel kimlik ile grup kimliği nasıl farklılaşır.
- Kimliğin günlük yaşamda nasıl önemli bir rol oynadığını.



Düşün ve Tartış

Aşağıdaki örnekler bakveyanındaki arkadaşınla bunların bireysel mi yoksa grup kimliği mi olduğunu tartışın. Örnekler:

1. Belirli bir dine ait olmak
2. Resim yapmayı sevmek
3. Vatandaşlık
4. Kişisel giyim tarzı



"Ait olduğum grupların dışında ben kimim?"

Kimlik, bizi hem diğerlerinden farklı ve benzersiz kılan hem de belirli gruplarla bağlantı kurmamızı sağlayan şeydir. Her insanın **bireysel kimliği** (ona özgü özellikler) ve **grup kimliği** (belirli bir grupla paylaştığı özellikler) vardır.

Bireysel kimlik, bir kişinin tüm benzersiz özelliklerini kapsar. Örneğin:

- Fiziksel özellikler: boy, göz rengi, yüz şekli.
- Karakter özellikleri: sakinlik, enerjik olma, hırslılık, empati.
- Kişisel değerler: dürüstlük, nezaket, disiplin.
- İlgi alanları ve yetenekler: spor, müzik, matematik, yemek yapma.
- Yaşam deneyimleri: arkadaşlıklar, zorluklar, başarılar ve başarısızlıklar.

ÖRNEK: Sofia, kitap okumayı, hikâye yazmayı ve basketbol oynamayı seven 13 yaşında bir kızdır. Nazik, hırslı ve başkalarına yardım etmeyi sever. Bu özellikler onun **bireysel kimliğini** oluşturur.



Grup kimliği, belirli bir gruba aidiyet duygusunu ifade eder ve başkalarıyla paylaştığımız özellikleri, değerleri ve normları kapsar.

Grup kimliğini etkileyen unsurlar:

- Aile: değerler, gelenekler, yetiştirilme biçimi.
- Milliyet: dil, kültür, gelenekler.
- Din: inançlar, ahlaki ilkeler.
- Hobiler ve spor kulüpleri: ortak ilgi alanları ve etkinlikler.
- Arkadaşlar ve okul: paylaşılan deneyimler ve kişilik üzerinde etkiler.



ÖRNEK: Emrush bir basketbol takımının üyesidir. Takım arkadaşlarıyla ortak bir hedefi paylaşır – maçları kazanmak. Her birinin kendine özgü bir oyun stili olsa da takım olarak birlikte hareket ederler. Bu bir **grup kimliği** örneğidir.

Grup kimliği bireysel kimliği etkileyebilir – örneğin, Emrush takımıyla çok zaman geçiriyorsa basketbol argosunu kullanmaya başlayabilir, takım arkadaşlarıyla aynı diyeti uygulayabilir veya takım çalışması ve disiplin gibi yeni değerleri benimseyebilir.a.

Bireysel Kimlik ile Grup Kimliği Arasındaki Farklar

BİREYSEL KİMLİK	GRUP KİMLİĞİ
Her birey için benzersizdir	Grup ile paylaşılan özelliklerdir
Bireysel özelliklere bağlıdır	Ortak değerler ve geleneklere bağlıdır
Kişinin seçimlerini ve kararlarını etkiler	Aidiyet ve sorumluluk duygusunu etkiler

Kimliğin Günlük Hayattaki Rolü

Okulda:

Her öğrencinin kendine özgü bir öğrenme ve düşünme biçimi vardır (bireysel kimlik), ama aynı zamanda sınıfın bir parçasıdır ve ortak etkinliklere katılır (grup kimliği).

Ailede:

Aile üyeleri ortak değerleri paylaşır (grup kimliği), ancak her bireyin kendine has bir karakteri vardır (bireysel kimlik).

İş ortamında

Bir çalışan hırslı ve yaratıcı olabilir (bireysel kimlik), ama aynı zamanda şirketin kurallarına ve kültürüne uyar (grup kimliği).

Sporda:

Bir futbolcunun kendine özgü bir oyun stili olabilir (bireysel kimlik), ancak takımda oynarken takımın taktik ve stratejilerine uymak zorundadır (grup kimliği).

Öğrendim!

Bireysel kimlik ile grup kimliği birbiriyle bağlantılıdır – bireysel kimliğimiz hangi gruplara ait olacağımızı etkiler, gruplar ise kimliğimizi nasıl geliştirdiğimizi şekillendirir.

Etkinlikler

1) Dört gruba ayrılın ve aşağıda verilen durumlardan birini seçin.

Grubun görevi:

- **Okuma ve tartışma:** Durumu okuyun ve ayrıntıları inceleyin. Ardından grup içinde, bu durumda katılımcıların davranışlarında hangi kimlik unsurunun (bireysel mi yoksa grup kimliği mi) daha çok etkili olduğunu tartışın.
- **Kimliğe odaklanma:** Bireysel kimlikle (değerler, ilgi alanları, hobiler gibi) grup kimliği (spor takımı üyeliği, kültürel veya etnik gruba aidiyet gibi) arasındaki farkları inceleyin.
- **Tartışma:** Bireysel kimlik (örneğin ilgi alanları ve değerler) veya grup kimliği (takım üyeliği veya etnik aidiyet) davranışları nasıl etkiler? Bireysel kimliğin grup kimliğinden daha büyük rol oynadığı ya da tam tersinin geçerli olduğu durumlar var mı?

Tartışmadan sonra her grup sunum yapar ve diğer öğrenciler açıklayıcı sorular sorma veya ekleme yapma fırsatı bulur.

Durumlar

Okullar arası maçlarda taraftarlık

Okulunuzdan bir grup öğrenci okullar arası bir futbol yarışmasına katılıyor. Kendi takımlarını destekliyorlar ve bütün zaman boyunca heyecanlılar, fakat takım kaybettiğinde bazıları hayal kırıklığına uğruyor ve öfkeleniyor. Sorun, diğer okulun öğrencileriyle tartışmaya başladıklarında ortaya çıkıyor – bunun doğru olmadığını biliyor olmalarına rağmen.

Doktorların meslektaşları, hastaları ve arkadaşlarıyla iletişimi

Bir hastanede çalışan bir doktor, bir meslektaşıyla yeni tıbbi protokoller hakkında konuşur. Bu iletişim resmi bir tondadır çünkü konu profesyonel ve tıbbi bir tartışmadır. Doktor bir hastayla karşılaşır ve test sonuçlarını açıklar. Hastanın endişeli olması nedeniyle doktor dostça ve sakin bir ton kullanır. Doktor, sosyal medyada bir arkadaşıyla konuşurken ise iletişimi gayriresmi ve samimi bir tondadır.



Öneri

Mariya, Yovana, Miki ve Deni, "Külkedisi" adlı kapsayıcı bale gösterisinin bir parçasıydılar. Sahnede tekerlekli sandalyeler yardımıyla hareket ettirildiler. Herkesle birlikte dans ettiler ve gösteri için ödül aldılar.



“Engellilerin farklı yetenekleri ne olursa olsun, bu sahne- sanat biçimi aracılığıyla insanın değerini göstermeyi, hoşgörüyü, insanlığı, empatiyi ve insana sevgiyi teşvik etmeyi başarıyoruz.”

Ödev

Tiyatro oyununun yönetmeninin sözünü yorumlayın.

Top sahasında farklı etnik kökenlerden öğrenciler arasında çıkan anlaşmazlık

Farklı etnik gruplardan öğrenciler, spor sahasında top yüzünden tartışıyor. Her öğrenci topa sahip olmak istiyor ve duyguları giderek yoğunlaşıyor çünkü kendi gruplarının topu almaya daha çok hakkı olduğunu düşünüyorlar.

Sosyal medyada kendi etkinliklerini paylaşma

Bir öğrenci kişisel düşüncelerini ve fotoğraflarını paylaşıyor, ancak başkalarından hiçbir yorum almıyor. Bu durum kendisini kabul edilmemiş hissetmesine neden oluyor.



Öğrendiklerini kontrol et



1. Bireysel kimlik ile grup kimliği arasındaki fark nedir?
2. Aile ile grup kimliği arasındaki ilişki nasıldır?
3. Bir okul takımının üyesi olduğunu hayal et. Takımın başarılı olması için grup kimliğini nasıl kullanırsın?
4. Özelliklerin ve deneyimlerin, farklı bağlamlarda (okul, spor, aile) grup kimliğini nasıl şekillendirir?
5. Bireysel kimliğin hiç grup kimliğiyle çatıştı mı? Bunu nasıl çözdün?
6. Bireysel ve grup kimliğinin çatışabileceği bir durum yarat. Bu durumu nasıl çözersin?

KİŞİSEL KİMLİĞİN BOYUTLARI



- Bu kişi sadece mesleki kimliğe mi sahip yoksa birden fazla boyutu mu var?

İPUCU



Yeni bir insan grubuna kendini tanıtmaman gerekse nasıl hissedersin? Kişisel kimliğin hakkında onlara neler anlattırırın?

Ne Öğreneceğim?

- Bireysel kimliğin temel boyutları nelerdir.
- Hayatındaki insanlar (aile, arkadaşlar, okul) senin nasıl hissettiğin ve kimliğinin nasıl geliştiği üzerinde nasıl etkiler yapar.



Düşün ve Tartış

Kimliğin Aynası

Bir şehirde, yüksek binalar ve gürültülü sokaklar arasında 13 yaşında Senada yaşıyordu. Kendi kim olduğunu sık sık düşünürdü. Her sabah aynaya baktığında, koyu kıvrık saçlarını, parlak gözlerini ve nadiren solan gülümsemesini görürdü. Ama acaba bu onu yeterince tanımlayabilir miydi?

Bir gün dedesi ona eski, süslü bir ayna hediye etti. "Bu sıradan bir ayna değil, Senada," dedi. "Bu, sadece nasıl görüldüğünü göstermekle kalmayacak – aslında kim olduğunu sana gösterecek."

Senada aynaya baktığında olağanüstü bir şey oldu. Sadece kendi yansıması yerine, aynada hayatından sahneler belirmeye başladı:

- Küçük kuzenine ödevlerinde yardım ettiğini gördü.
- Merakla okulda sorular sorduğunu gördü.

- Arkadaşını birisi ona haksız davranınca nasıl savunduğunu gördü.
- Evde ailesiyle birlikte bayramları kutladığını ve iki dil konuştuğunu gördü.

Senada şaşırmıştı. Kimliği sadece görünüşünden ibaret değildi. Kimliği, karakteri, davranışları, değerleri, çevresindekiler ve onu şekillendiren deneyimlerden oluşuyordu.

Sorular:

- Seni sen yapan şey görünüşün mü, yoksa davranışların ve değerlerin mi?
- Davranışların başkalarının seni nasıl görmesini şekillendiriyor?
- Eğer senin de böyle bir aynan olsaydı, kendinle ilgili sana neler gösterirdi?

Görev:

Kimlik aynasında kendini nasıl görmek istediğin hakkında birkaç cümle yaz.

Bireysel Kimliğin Boyutları

Bireysel kimlik, birbirine bağlı ve düşüncelerimizi ile davranışlarımızı etkileyen çeşitli boyutlardan oluşur. Bu boyutlar; fiziksel özellikler, psikolojik karakteristikler ve biyografik unsurları içerir.

Fiziksel Özellikler

Fiziksel özellikler, saç rengi, boy, göz rengi, yüz şekli, cilt görünümü ve vücut yapısı gibi dışsal niteliklerdir. Örneğin, Mare uzun boyludur ve bu yüzden basketbol oynamaya başlayarak basketbol takımına katılır.

Psikolojik Özellikler

Psikolojik özellikler, düşünce ve davranış biçimimizi şekillendiren niteliklerdir; özgüven, empati, sorumluluk ve merak gibi. Bazı insanlar doğuştan açık fikirli olup yeni insanlarla tanışmayı severken, diğerleri yalnız vakit geçirmeyi, düşünmeyi veya okumayı tercih eder.

BİREYSEL KİMLİĞİN BOYUTLARI

Biyografik Unsurlar

Biyografik unsurlar, doğum yeri, aile kökeni, kültürel gelenekler ve konuştuğumuz dili içerir. Örneğin, çok kültürlü bir ortamda büyüyen bir çocuk iki dil konuşabilir ve karma aile geleneklerine sahip olabilir.

Özgüvenimiz ve özsaygımız bu boyutlarla yakından ilişkilidir. Kendimizden memnun ve kişiliğimizden emin olduğumuzda, bu durum hayatımızın tüm alanlarında olumlu yansır.



Verilen her bir örneğin yukarıdaki yönlerden hangisine atıfta bulunduğunu belirleyin.

- Mateja ve Anita farklı çevrelerde büyümektedir. Mateja, her gün farklı kültürler ve dillerle karşılaştığı büyük bir şehirde doğmuştur. Bu yüzden hem İngilizce hem de İspanyolca konuşmaktadır. Anita ise küçük bir köyde büyümektedir; burada gelenekler ve yerel dil çok önemlidir. Bu yüzden ailesinin kültürel mirasıyla gurur duymakta ve onu korumaktadır.
- İrina ve Azem farklı bölgelerden iki öğrencidir. İrina'nın doğal kırmızı saçları ve yeşil gözleri vardır; bu görünümüyle kendini özel hissetmekte ve gurur duymaktadır. Azem'in ise koyu renk saçları ve gözleri vardır ve kendi görünümü içinde kendini güvenli hissetmektedir.
- Aleksandar çok empatik bir öğrencidir. Her zaman birisi sorun yaşadığında yardım etmeye çalışır. Başkalarının acısını hissedebilme yeteneği güçlü olduğu için iyi bir arkadaş ve dinleyicidir. Buna karşılık, onun arkadaşı Azra daha dışa dönük biridir ve ilgi odağı olmayı sever. Bu da bazen diğer öğrencilerle çatışmalara neden olur.

Boyutlar (Yönler), kişisel kimliğin çeşitli özellikler ve davranışlar yoluyla nasıl ifade edildiğini gösteren yollardır.

Örnek:

Davud çok kültürlü bir çevrede yaşamaktadır; burada hem Makedonca hem de Türkçe konuşulmaktadır.

(Kültürel faktör)

Davud her iki dili de konuşur ve her iki kültürün bayramlarını kutlar.

(Kültürel yön/boyut)

Etkinlikler

Etkinlik 1:

Gruplara ayrılın ve kişisel kimliğin yönlerini (aspektlerini) ve kimliğin oluşumuna katkıda bulunan faktörleri inceleyin:

- 1) (1) Fiziksel özellikler: Cinsiyet, ten rengi, boy, kilo, yüz hatları. (2) Psikolojik özellikler: Kişilik özellikleri, yetenekler, değerler, ilgi alanları ve inançlar. (3) Biyografik unsurlar: Eğitim, kariyer, hobiler, deneyimler ve yaşam olayları

2) Ardından, üç yönün (fiziksel, psikolojik ve biyografik) her birinden daha önce belirtilmemiş iki faktör seçin. Gerçek yaşamdan örneklerle bu faktörlerin kişisel kimliğin oluşumunu, yani insanların kendilerini nasıl algıladıklarını nasıl etkilediğini açıklayın. Örnek: Eğitim: Yükseköğretim gören biri, daha düşük eğitim düzeyine sahip birine göre kendini daha önemli hissedebilir. Boy: Çok kısa boylu biri, çevresindeki uzun boylu insanlara bakarak kendini daha değersiz hissedebilir.

3) Ardından hazırladıklarınızı sınıf önünde sunun.

Etkinlik 2:

Bir eşle çalışarak aile, okul ve akranların kişisel kimliğin oluşumundaki rolünü araştırın.

Edindiğiniz bilgiler doğrultusunda her biri için üç ayrı ürün hazırlayın: Aile: Bir poster, Okul: Bir çizgi roman (karikatür) sahnesi, Akranlar: Kısa bir canlandırma/dramatizasyon

Her sahnede gerçek hayattan örnek olaylar olsun ve aile, okul ya da arkadaş çevresinin birey üzerindeki etkisi açıkça görünsün. Hazırladığınız ürünleri sınıfa sunun.

Öğrendiklerini kontrolet



1. Kişisel kimliğin her bir yönüne (fiziksel, psikolojik ve biyografik) ait iki faktör belirtiniz.
2. İlgili alanları ve inançlar gibi psikolojik özellikler, kişisel kimliği nasıl etkileyebilir?
3. Eğitim örneğini uygulayınız: Farklı eğitim düzeyleri, bir kişinin kendini nasıl algıladığına nasıl etki edebilir?
4. Kişisel deneyimlerin (örneğin hobi veya mesleki deneyimler) bireyin özsaygısı üzerindeki etkisini açıklayınız.
5. Sizce kişisel kimliğin oluşum sürecinde hangi yön (fiziksel, psikolojik, biyografik) en önemlidir? Neden?
6. Gelecekte bir kişinin kimliğini oluşturan şekilde her yön (fiziksel, psikolojik ve biyografik) için iki faktör seçmeniz gerektiğini hayal edin.

Bu faktörlere göre yeni bir kişilik oluşturun ve bu kişinin farklı sosyal ve mesleki durumlarda (örneğin bir grupta, işte veya ailede) kendisini nasıl algılayacağını ve davranacağını açıklayın.

ÇOK BOYUTLULUK VE KİMLİĞİN GELİŞİMİ



- Yeni deneyimler yaşamayı bıraksan kimliğinle ne olurdu sence?

İPUCU



Kimliğin evde, okulda veya arkadaşlarıyla birlikteyken nasıl değişir?

Ne Öğreneceğim?

- Kimliğin çok boyutlu yapısının yaşam boyunca nasıl geliştiğini.



Düşün ve Tartış

Kısa bir deneme yazısı yaz: Kimliğinin son yıllarda nasıl değiştiği hakkında.

Denemeni yazarken aşağıdaki soruları rehber olarak kullanabilirsin:

1. Son birkaç yılda kendinde değişiklikler olduğunu düşünüyor musun? Görünüşün, davranışların veya ilgi alanlarında bir farklılık var mı?
2. Hangi insanlar, olaylar veya deneyimler kendini daha iyi anlamana yardımcı oldu? Nasıl?
3. Bazı konular hakkında farklı mı düşünüyorsun? Görüşlerini veya inançlarını değiştirmene ne sebep oldu?
4. Yeni deneyimler kendinle ilgili yeni bir şey anlamana nasıl yardımcı oldu? Bir örnek verebilir misin?

Kimliğin Çok Boyutluluğu

Kimlik, kişisel özelliklerimiz, kültürümüz, toplumdaki rollerimiz ve duygularımız gibi birçok farklı parçadan oluşur. Bu boyutların her biri senin kimliğinin bir parçasıdır. Kimliğin çok boyutluluğu, bu parçaların farklı durumlarda nasıl değiştiğini ve birbirleriyle nasıl bağlantılı olduğunu gösterir. Okulda öğrenci, evde çocuk, arkadaşlarınla birlikte ise arkadaş olursun. Bazı durumlarda lider olabilirsin (örneğin, takım kaptanı), bazen de birinin rehberliğini takip edersin (öğretmenle öğrenirken olduğu gibi). Büyüdükçe ilgi alanların, tutumların ve sosyal çevren değişebilir, bu da kimliğinin değişmesi demektir. Kimliğin tüm bu boyutlarını anlamak, kendini iyi hissetmene ve insanların farklı olduğunu ancak aynı toplumun parçası olduğumuzu anlamana yardımcı olur.

Leonardo daVinci yalnızca Mona Lisa ve Son Akşam Yemeği gibi eserleriyle tanınan bir ressam değil, aynı zamanda mucit, bilim insanı, anatomi uzmanı ve mühendisdi. Onun merakı ve yaratıcılığı birçok disiplini kapsıyordu.



Kültürel Deneyimlerin Etkisi

Örneğin, farklı ülkelere taşınan insanların hayatlarını ele alabiliriz. Bir çocuk bir ülkeden başka bir ülkeye taşındığında, farklı kültürel normlar ve değerlerle karşılaşır. Bu durum yalnızca tutumlarını değil, aynı zamanda kendini algılayışını da değiştirebilir. Çocuk yeni dili, yeni arkadaşları ve yeni kültürü benimseyebilir, ancak aynı zamanda kökenine ve ailesiyle olan bağlarına da bağlı hissedebilir; bu da kimliği çok boyutlu yapar.

Kimlik ve Kişisel Gelişim

Başka bir örnek, genç birinin gönüllü çalışmalara katılmasıdır. Bu deneyim, onun dünyaya bakış açısını değiştirebilir, topluma karşı dayanışma ve sorumluluk duygusunu şekillendirebilir. Böyle faaliyetler sırasında birey, duygusal zekasını ve başkalarının ihtiyaçlarını anlama yeteneğini geliştiren bir lider olarak yetişebilir.



Spordaki Kimlik

Kimliğin çok boyutluluğuna en ilginç örneklerden biri spor dünyasında görülebilir. Özellikle uluslararası takımlarda oynayan bazı sporcular, farklı kültürlere ve çalışma tarzlarına uyum sağlamak zorundadır. Örneğin, yabancı kulüplerde oynayan basketbolcular veya futbolcular, kendi memleketlerinin kültürel değerlerini yeni öğrendikleri yabancı kültürün değerleriyle sıklıkla harmanlarlar. Bu durum, onların kimliklerinin yeni bir versiyonunun oluşmasına yol açar.



Öğrendim!

Kimlik, hayat boyunca sabit kalan bir şey değildir; aksine, yetiştirilme tarzı, okul ve tanıştığımız insanlar gibi farklı deneyimlerle değişir. Kimliğimiz, başka bir ülkeye taşınmak veya yeni aktiviteler denemek gibi yeni durumlarda da değişir. Bu durum, kimliğin benzersiz ve çeşitlilik içeren bir yapıya sahip olmasını sağlar; çünkü zaman içinde değişir ve uyum sağlar.

Etkinlik 1

Hikâyeyi oku ve soruları cevapla.

Cumartesi günü, teyze Layla'nın düğünü vardır ve Nadya çiçek kızı olarak seçilmiştir. Tören sabahı, teyze Amina geleneksel bir şekilde Nadya'nın ellerini süsler. Doğal bir boya olan kına (mehndi) kullanarak karmaşık desenler oluşturur. Ancak Nadya endişelidir. Kına uzun süre kalır ve hemen yıkanmaz. Pazartesi günü okula gittiğinde, arkadaşları süslü elleri hakkında ne düşüneceklerdir? Mehndi'nin onun Pakistan mirasının bir parçası olduğunu anlayacaklar mıdır?

Öğleden sonra, bu düşünce gidip yerini düğünün heyecanına bırakır. Nadya şimdi pazartesiye sabırsızlıkla beklemektedir, çünkü ellerini okul arkadaşlarına gururla gösterecektir

"Nadya'nın Eller" – Karen English

Kültürünün bir parçası olan bir şeyi giyiyorsan ama diğer çocuklar bunu anlamıyorsa nasıl tepki verirsin? Böyle bir durumla nasıl başa çıkarsın?

Etkinlik 2

Kendi “biyografini” yaz: Doğumundan bugüne kadar yaşadığın önemli olayları zaman çizgisi üzerinde sırala.

Zaman çizgisi, doğum tarihinle başlamalı ve doğduğun aileyi (aile bireyleri ve akrabalar) tanımlamalısın. Ardından diğer önemli olaylar veya yaşadıkların sıralanmalı; yaşadığın dönemde gerçekleşen olaylar çizginin altına veya üstüne kısa açıklamalarla belirtilmeli (örneğin, 3 yaşındayken kardeşim doğdu, 5 yaşında ailem başka bir eve taşındı ve yeni arkadaşlar edindim gibi). Görevi tamamladıktan sonra küçük gruplara ayrılp, biyografilerinizi paylaşın ve listedeki olayların üzerinizde nasıl etkileri olduğunu açıklayın.

Sonrasında şu soruları tartışabilirsiniz:

- ▶ Biyografindeki hangi olaylar senin için en önemlidir ve neden? Bu olaylar seni nasıl değiştirdi veya sana yeni bir şeyler öğretmeye nasıl yardımcı oldu?
- ▶ Gelecekte biyografin nasıl görünecek diye hayal ediyorsun? Hangi olayların olmasını istiyorsun ve bu olaylar seni nasıl değiştirebilir?
- ▶ Kültürüne ait bir şeyi taşıyorsan ve diğer çocuklar bunu anlamıyorsa nasıl tepki verirsin? Böyle bir durumla nasıl başa çıkarsın?

Öğrendiklerini kontrol et



1. Kimliğin çok boyutluluğu ne anlama gelir?
2. Kimliğin farklı ortam ve çevrelerde neden değiştiğini nasıl açıklarsın?
3. Kişisel kimliğini kaybetmeden yeni bir ortama nasıl uyum sağlarsın?
4. Farklı kültürler çok boyutlu kimliğe nasıl katkıda bulunabilir?
5. Kimliğin zamanla değişmesi iyi midir? Düşünceni açıkla.
6. Bir başka ülkeye taşınan bir kişinin kısa hikayesini yaz ve kimliğinin nasıl değiştiğini anlat.

DEĞERLER, ÖZGÜVEN VE ÖZSAYGI



İPUCU

- Senin üç en sevdiğin özelliğin nelerdir?
- Kendinle gurur duyduğun özelliklerinin bir tanesinden bahset.



Bir hedefe ulaştığın anı düşün. O zaman kendini nasıl hissettin?

Ne Öğreneceğim?

- Değerlerin ve inançların davranışlarımızı ve seçimlerimizi nasıl etkilediğini.
- Değerlerine saygı duymamanın özgüveni ve özsaygıyı nasıl artırdığını.
- Davranışlarımızın başkaları ve çevre üzerindeki etkilerini.



Düşün ve Tartış

Kendi değerlerinize uygun bir seçim ya da davranışınız sonucunda öz güven duygunuzun arttığı bir durumu paylaşın.

Değerlendirin:

- Değerlerini takip ettiğinde nasıl hissettin?
- Değerlerine saygı göstermediğinde neler olabilir?
- Değerlerin başkalarına karşı davranışlarını nasıl etkiler?

Değerler ve İnançlar Bireysel Kimliğin Temeli

Değerlerimiz ve inançlarımız, günlük kararlarımızı yönlendiren önemli prensiplerdir. Bunlar, doğru ile yanlış arasındaki ayrımı yapmamıza yardımcı olan ahlaki pusulamızla bağlantılıdır.

Değerler, bizim için önemli olan ve hayatımızda başarmak istediğimiz şeyleri gösterirken; **İnançlar**, bireyin doğru veya önemli kabul ettiği şeylerdir. Bunlar, bireysel kimliğin oluşmasında kritik bir rol oynar çünkü tutumlarımızı ve davranışlarımızı tanımlarlar. Değerlerimize bağlı kaldığımızda, kendimize saygı duyar ve daha fazla özgüvene sahip oluruz.

Başka insanlarla olan ilişkilerimiz de taşıdığımız değerler ve inançlar tarafından şekillenir. Örneğin, bir kişi başkalarına yardım etmenin çok önemli olduğuna inanıyorsa, birisi yardıma muhtaç olduğunda beklenti olmaksızın yardıma çalışacaktır. Değerler ve inançlar, eğitim, kariyer veya arkadaşlık seçimleri gibi önemli yaşam kararlarımıza verdiğimiz tepkileri de etkiler.



Bireysel Kimlik, Özgüven ve Özsaygı

Özgüven ve özsaygı, bireysel kimliğin temel unsurlarıdır. Güçlü bir bireysel kimliğe sahip olduğunda, kendine ve seçimlerine güvensin. Özgüven, değerlerini ve inançlarını kabul edip onlara göre yaşadığında artar ve bu da daha yüksek bir özsaygıya yol açar.

Özgüven, iyi bir kimliğin pozitif sonucudur – yeteneklerine, becerilerine ve değerlerine güvendiğinde sorunları daha kolay çözebilir ve zorluklarla daha rahat yüzleşebilirsin. Örneğin, bir çocuk öğrenme yeteneğine inanıp hedeflerine ulaşmak için çaba gösterirse, özgüveni artar. Aynı zamanda kusurlu olduğunu kabul edip hata yaptığında, bunları düzeltebilir ve yoluna devam edebilir.

Özsaygı, kendine saygı duymak ve kendini olduğun gibi değerli görmek yeteneğidir. Kendine saygı duyduğunda, ilişkilerinde sınırlar koymak ve değerlerinle uyumlu kararlar almak kolaylaşır. Yüksek özsaygıya sahipsen, onurla davranır ve başkalarının sana saygı göstermesini beklersin.



Özgüven ve Spor

Kendine güvenen öğrenciler, en iyi olmadıklarını bilseler bile spor aktivitelerine katılma konusunda daha fazla özgüvene sahiptir. Çaba gösterirler ve bu çabadan memnuniyet duyarak öğrenmeye ve gelişmeye devam etmeleri için cesaret bulurlar.



Özsaygı ve Arkadaş İlişkileri

Yüksek özsaygıya sahip bir öğrenci, arkadaşlarına saygılı ve özenli davranır. Sınırlar koyulduğunda ve başkalarının uygunsuz davranışlarına izin verilmediğinde, bu kendimize değer verdiğimiz ve özsaygımızı koruduğumuzu gösterir. Örneğin, bir arkadaş onu değerlerine aykırı bir şey yapmaya zorlamaya çalışırsa, öğrenci "Hayır, bunu desteklemiyorum" diyebilir.



Değerler ve Sosyal Medya Seçimleri

Öğrenciler, sosyal medyada paylaştıkları içerikleri düşünmelidir. Eğer değerleri arasında dürüstlük ve gizliliğe saygı varsa, paylaşımlarında dikkatli olurlar ve bunun özsaygılarına etkisini göz önünde bulundururlar. Değerleriyle uyumlu bir şey paylaşmak, kendilerini daha güvende hissetmelerine yardımcı olur.



Okul Görevleri ile Kişisel İlgil Alanları Arasında Denge

Bir öğrenci hem kişisel ilgi alanlarına hem de eğitime değer veriyorsa, bunları dengelemenin bir yolunu bulur. Örneğin, özgürlüğüne değer veren öğrenciler hobilerine veya ilgilendikleri aktivitelere zaman ayırır; bu onlara rahatlama sağlar ve özsaygı ile özgüvenlerini artırır.



Bireysel Kimlik, Özgüven ve Özsaygı Arasındaki Bağlantı

Kültürel kökleriyle gurur duyan ve dürüstlük ile çalışkanlık gibi değerlerine önem veren bir öğrenci hayal et. Bu öğrenci, bu değerleri hem okulda hem de başkalarıyla ilişkilerinde davranışlarıyla gösterir. Karar verirken, bu ilkelerle hareket eder çünkü kimliği nettir ve yeteneklerine güvenir. Bu yüzden kendini güvende ve saygı görmüş hissederek; bu da özsaygısını artırır.

Özgüven ve özsaygı, zorluklarla başa çıkmasına ve zor durumların üstesinden gelmesine yardımcı olur.

Aleksandar Matovski-Cako, okul öncesi eğitimi alanında lisans diplomasına sahip bir öğretmendir ve bugün Üsküp Belediyesi'nde görev yapmaktadır. Down sendromlu olan Aleksandar'ın en büyük başarılarından biri, Polonya'da düzenlenen bir dans yarışmasında birincilik kazanmasıdır. Cako, dansın yanı sıra şiir yazmakta, kendi radyo programını hazırlayıp sunmakta ve insan haklarının yılmaz bir savunucusu olarak tanınmaktadır.



Bireysel Kimliğin Çevreye Etkileri

Davranışlarımız ve seçimlerimiz sadece kendimizi değil, çevremizdekileri ve ortamımızı da etkiler.

Örneğin, her zaman adaletli davranan ve tüm öğrencilerine saygı gösteren bir öğretmen varsa, öğrenciler de bu prensibe saygı göstermeyi öğrenir ve hayatlarında uygular. Öteyandan, öğretmen haksız davranırsa, öğrenciler kendilerini değersiz hissedebilir ve okula karşı olumsuz tutum geliştirebilir.

Bireyin davranışlarının çevre üzerindeki etkileri, onun bireysel kimliğiyle de bağlantılıdır. Örneğin, çevrenin korunmasının önemli olduğuna inanan biri, geri dönüşüm yapmak veya kaynak tüketimini azaltmak gibi eylemleriyle doğa ve toplum üzerinde olumlu bir etki yaratır.

Öğrendim!

Bireysel kimlik, özgüven ve özsaygı sıkı şekilde bağlantılıdır ve birbirlerini etkiler. Özgüven, kişinin kendi yeteneklerine olan inancıdır.

Özsaygı ise kişinin kendine dair değerinin, bilgisinin ve yeteneğinin bir yansımasıdır. Kimliğimizi anladığımızda ve takdir ettiğimizde özgüvenimizi geliştiririz; bu da hayatın zorluklarıyla başa çıkamamıza yardımcı olur. Aynı zamanda, özsaygı bize onur içinde yaşamayı ve başkaları tarafından saygı görmeyi sağlar.

Etkinlik 1

Halkada oturun. Her öğrenci kendisiyle ilgili bir olumlu özellik ve iyi olduğu bir şeyi paylaşsın. "Birbirinizin güçlü yönlerini tanıdıktan sonra, benzersiz niteliklerinizi daha derinlemesine anlamaya dalın."

Oyun – İltifat Etme

Bir öğrenci yumuşak bir topu başlatır. Topu başka bir öğrenciye atar ve ona iltifat eder. Topu alan öğrenci aynı şekilde devam eder.

Oyun – Güven Ölçer

Bir kağıda "güven ölçer"i temsil eden bir çizgi çizin. Bu çizgi üzerinde, hayatınızın farklı alanlarında öğrenme ve okul ödevleri, arkadaşlıklar ve sosyalleşme, okul dışı etkinlikler (spor, müzik, hobi vb). Kendinizi ne kadar özgüvenli hissettiğinizi işaretleyin. Sonra, bu algıların davranışlarınızı nasıl etkilediğini ve kendinizi daha az özgüvenli hissettiğiniz alanlarda nasıl çalışabileceğinizi tartışın. ona šanje i kako možete raditi na područjima u kojima se osjećate manje samopouzđano.

Grup Tartışması – Modeller ve Etkiler

Küçük gruplar halinde sizi etkileyen insanları (ünlü kişiler, tarihi figürler, aile üyeleri) ve bu modellerin kendini algılamanız üzerindeki etkilerini tartışın. Güven ve Özgüven Üzerine Konuşma Yapın

Grup tartışmasını aşağıdaki sorular üzerine yönlendirebilirsiniz:

- 1) Bir şeyi başarılı bir şekilde yapabileceğini bilmek özgüvenini ve özsaygını nasıl etkiler? Neden?
- 2) Emekverdiğin ve başarı elde ettiğin (örneğin, konserde sahnede çalma, resim sergisine katılma, yapılan bir iş için övgü veya ödül alma) deneyimler özgüvenini ve özsaygını nasıl etkiler?

Öğrendiklerini kontrol et

1. Özsaygı nedir?
2. Özsaygının kişisel sınırlar koymada nasıl yardımcı olabileceğini açıklayın.
3. Özgüven eksikliğinin spor aktivitelerine katılımı nasıl etkileyebileceğini analiz edin.
4. Sosyal medyanın gençlerin özsaygısını güçlendirdiği mi yoksa zayıflattığı mı konusunda tartışın.
5. Senin görüşüne göre, iyi arkadaşlıklar kurmak için en önemli değerler nelerdir? Neden?
6. Gençlerde özsaygının önemini anlatan bir poster veya kampanya tasarla.

SOSYAL MEDYA KİMLİĞİ VE BİREYSEL KİMLİK



İPUCU

- ▶ "İnternette, kimse senin bir köpek olduğunu bilmez."
- ▶ Sosyal medya her zaman gerçek benliğimizi yansıtır mı?



Gerçek dünyada mı, yoksa dijital dünyada mı daha çok saklanıyor ya da kendimizi açıyoruz? Gerçek kimliğimiz nedir?

Ne Öğreneceğim?

- Sosyal medyanın bireysel kimliğin oluşumu ve ifadesi üzerindeki etkileri.



Düşün ve Tartış

İnsanlar her zaman profillerinde her şeyi paylaşmazlar; bu nedenle bazı kişiler gerçek "benliklerini" gizleyebilir.

- Çiftler halinde tartışın ve insanların çevrimiçi profillerinin neden tam olarak kendilerini yansıtmayabileceğine dair bazı nedenler listesi hazırlayın.
- Fikirlerinizi sınıfla paylaşın. Ardından düşünün:
 - ◆ Aile? ◆ Yakın arkadaşlar? ◆ Sanal (cyber) arkadaşlar?
- Yakın arkadaşlar ile sanal arkadaşlar arasındaki farkı nasıl ayırt ediyorsunuz?

Bireysel Kimlik ve Sosyal Medya Kimliği

Sosyal medya kimliği ve bireysel kimlik, varoluşumuzun iki farklı ancak birbirine bağlı boyutudur. Bireysel kimlik, gerçek dünyada kim olduğumuzu ifade eder; bu, özelliklerimiz, değerlerimiz ve inançlarımız temelindedir. Kendimizi nasıl hissettiğimiz, hangi kararları verdiğimiz, ilgi alanlarımız ve başkalarına ve topluma karşı duruşumuz da buna dahildir.



Öte yandan, sosyal medya kimliği genellikle kişiliğimizin seçilmiş bir versiyonunu temsil eder. Sosyal medya kullanırken, hangi bilgileri paylaşacağımızı, kendimizi nasıl sunacağımızı ve hayatımızın hangi yönlerini göstermek istediğimizi seçeriz. Bu şekilde sosyal medya, kamuoyundaki kişiliğimizi şekillendirmemize ve sunmamıza olanak sağlar, ancak aynı zamanda gerçekçi olmayan veya değiştirilmiş bir imaj oluşmasına yol açabilir.



Sosyal medyanın dijital kimliğimizin oluşumunda önemli bir rolü vardır.

Dijital kimlik bazen gerçek kimlikten farklı olabilir çünkü genellikle hayatımızın sadece olumlu yönlerini göstermeyi tercih ederiz. Bu durum, kendimiz hakkında gerçek dışı bir algı oluşturabilir ve bu da özgüven üzerinde hem olumlu hem olumsuz etkiler yaratabilir. Filtrelenmiş fotoğraflar, seçilmiş anlar ve özenle seçilmiş kelimeler sosyal medyada mükemmel görünebilir, ancak bu her zaman günlük hayatımızın gerçek yansıması değildir. Gerçekçi ve özgün kalmak ve sosyal medyanın gerçek değer duygumuzu bozmasına izin vermemek önemlidir. Kimlik, internet üzerindeki başkalarının bizim hakkımızda ne düşündüğüne değil, gerçek değerlerimiz ve deneyimlerimiz üzerine kurulmalıdır.

Sosyal medya ile sağlıklı bir ilişki nasıl kurulur ve gerçek kimliğimize nasıl sadık kalırız?



Jana, Instagram'da seyahatlerinden hep mükemmel fotoğraflar paylaşır. Gönderileri hayatının kusursuz olduğunu gösterirken, aslında yalnız ve diğerlerinin önünde mükemmel görünme baskısı altındadır. Bu, diğerlerinin hayatlarını da idealize edilmiş şekilde gösterdiğini gördüğünde özgüvenini azaltır.



Timon, Twitter'da çeşitli konularda düşüncelerini paylaşır. Takipçilerinin hoşuna gidecek şeyler söylemek için bazen gerçek kişiliğini gizler. Gerçek düşüncelerini özgürce paylaştığında ise kendine güveni artar.



Facebook'ta bir arkadaşın sık sık mutlu ve gülümseyen aile fotoğrafları paylaşır, ancak gerçek hayatta bunun büyük çaba gerektirdiğini ve her zaman görüldüğü kadar mutlu olmadıklarını itiraf eder. Bu, sosyal medyada gördüklerimizin gerçek hayatın tamamını yansıtmadığını gösterir.

Öğrendim!

Sosyal medya, başkalarıyla bağlantı kurmamıza yardımcı olurken, dürüst ve gerçekçi kalmak önemlidir. İnternette gördüğümüz görüntülerin kendimizle ilgili algımızı değiştirmesine izin vermemeliyiz; çünkü bu görüntüler tüm gerçeği yansıtmaz. Kimliğimiz, gerçek kim olduğumuza, değerlerimize ve deneyimlerimize dayanmalı; sosyal medyada gösterdiğimiz şeylere değil.

Etkinlikler

Gruplara ayrılın ve hayali bir kişi için sosyal medya profili oluşturacağınızı hayal edin.

Grupların yarısı erkek, diğer yarısı ise kadın profili yapacak. Profil bilgilerini gerçek bir sosyal medyada değil, kağıt üzerinde (veya video sunumunda) yazın. Profil şu bilgileri içermelidir: Profil fotoğrafı, Kapak fotoğrafı, Kullanıcı adı, Doğum tarihi, İkamet yeri, Eğitim durumu, Çalıştığı yer, İlgi alanları veya hobiler, Etkinliklerden veya ziyaretlerden (tek başına veya başkalarıyla) fotoğraflar, Başkalarının paylaşımlarından alıntılar, Arkadaş veya takipçi sayısı vb. (Fotoğraflar internetten alınabilir.)

Her grup hazırladığı profili tüm sınıfa sunar. Ardından aşağıdaki sorular üzerine açık bir tartışma yapılır:

1. İnsanlar sosyal medyada kendilerini nasıl tanıtır? Bu, gerçek dünyadaki tanıtımlarından ne kadar farklıdır? Sosyal medya profillerinde kimliğin hangi boyutları vurgulanır veya gizlenir?
2. Çevrimiçi iletişim, sosyal medyada iletişimden nasıl farklıdır? Sosyal medyanın sağladığı anonimlik imkanının sonuçları nelerdir?
3. Sosyal ağlarda kurulan ilişkiler gerçek dünyadaki ilişkilerden nasıl farklıdır?
4. Sosyal ağlar kendimizi algılamamız üzerinde nasıl etkiler yapar?

Öğrendiklerini kontrol et



1. Sosyal medya kimliği ile bireysel kimlik arasındaki fark nedir?
2. İnsanların sosyal medyada hayatlarının sadece belirli yönlerini paylaşmayı seçmelerinin nedeni ne olabilir?
3. Sosyal medya kimliğinin gerçek kişiliğinle uyuşmadığı bir durumu hatırlayabilir misin?
4. Jana, Timon ve arkadaşının örnekleri sosyal medya kimliğini yönetme zorluğunu nasıl gösteriyor?
5. Gerçek ilişkileri, paylaşılan deneyimlere dayalı internet ilişkilerinden nasıl ayırt edebilirsin?
6. Özgünlüğü teşvik eden bir sosyal medya kampanyası tasarlayacağını hayal et. Kampanyana neler dahil ederdin?

GRUP KİMLİĞİ NEDİR?



- Hiçbir takıma, kulübe veya arkadaş grubuna ait olduğunu hissettin mi? İşte buna grup kimliği diyoruz.

İPUCU



Sence, modern çokkültürlü toplumlarda insanlar farklı gruplara özgürce katılma fırsatına sahip mi?

Ne Öğreneceğim?

- Resmi gruplar ve gayriresmi gruplar nedir.
- Farklı grup kimliği türleri hakkında.
- Çok milliyetli toplumlarda etnik kimlik çeşitliliğinin getirdiği faydalar ve zorluklar hakkında.

Grup kimliği, ortak bir özelliğe sahip bir insan topluluğuna aidiyet duygusudur. Bu ortak özellik ilgi alanları, kültür, milliyet, hatta meslek, yaş veya cinsiyet olabilir. Bir grubun parçası olduğumuzda kendimizi bağlı ve desteklenmiş hissederiz. Birlik ve dayanışma, insanın temel özelliklerinden biridir.

Toplumun bir üyesi olarak, farklı topluluklar içerisindeki rollerimizi bilmek büyük önem taşır. Ait olduğumuz gruplar başlıca iki ana türe ayrılır:

• Resmi ve gayriresmi gruplar

Resmi gruplar: Belirli kurallara ve rollere sahip, düzenli şekilde örgütlenmiş topluluklardır. Genellikle bir liderleri ve açıkça tanımlanmış hedefleri bulunur.

ÖRNEK:

Bir spor takımı, öğrenci meclisi veya müzik orkestrası.



Gayriresmî gruplar, zorunlu olmayan, resmî kuralları veya liderleri bulunmayan topluluklardır. Genellikle birlikte vakit geçirmek isteyen arkadaşlardan oluşurlar.

ÖRNEK:

Derslerden sonra bir araya gelip sohbet eden veya birlikte video oyunları oynayan arkadaş grubu.



Bir gruba aidiyet duygusu ve onu diğerlerinden ayıran özellikleri kabullenmek, **grup kimliğini** ifade eder.

Bir grupta özdeşleştiğimizde "ben" veya "kendim" yerine, "**biz**" veya "**bizi**" düşünür, hisseder ve hareket ederiz.

GRUP KİMLİĞİ TÜRLERİ

Toplumsal Cinsiyet Kimliği

Toplumsal cinsiyet eşitliği, kadınların ve erkeklerin toplumda kendi istekleri, ilgi alanları ve ihtiyaçları doğrultusunda eşit fırsatlara ve haklara sahip olmaları anlamına gelir. Bu da toplumda "erkek işi" veya "kadın işi" şeklinde rollerin olmaması gerektiğini ifade eder. Anne-babalar veya vasiler, aileye eşit şekilde bakmalı, evde yalnızca "anne"nin veya "baba"nın yaptığı işler olmamalıdır.

Geleneksel toplumlarda ise çoğu zaman erkek çocukların arabalarla oynaması, futbol oynaması; kız çocuklarının ise bebeklerle oynaması veya baleye gitmesi gerektiği yönünde roller dayatılır. Kadınlardan yemek yapmaları ya da evle ilgilenmeleri, erkeklerden ise musluk tamir etmeleri veya bahçeyi biçmeleri beklenir. Bu tür ayrımlar, çoğu kültürde gelenek ve göreneklere derinlemesine yerleşmiş olup toplumun cinsiyetlere bakışını yansıtır.

Peki bu böyle mi olmalı? Kadınlar iyi mühendisler, bilim insanları olabilir; erkekler ise iyi çocuk bakıcıları veya öğretmenler olabilir. Bu şekilde erkekler ve kadınlar, toplumun onlara dayattığı toplumsal cinsiyet rollerinin dışına çıkabilirler.

Cinsiyet ve cinsiyet farkları, biyolojik olarak kız çocukları ile erkek çocuklarının, kadınlar ile erkeklerin birbirinden ayrılmasını ifade eder.



Toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyet farklılıkları, toplumun kızlara ve erkeklere, kadınlara ve erkeklere hangi rolleri atfettiğini ifade eder. Ne işle uğraşacağın ya da hangi konulara ilgi duyacağın, toplumun senden ne beklediğine göre değil, senin ne istediğine ve ne yapmaya karar verdiğine bağlı olmalıdır. Bu şekilde kişi, kendi toplumsal cinsiyet kimliğini oluşturur.



Robotik yarışmasında İva, takımındaki tek kızdı. Başlangıçta bazı öğrenciler onun başarılı olamayacağını düşündüler, fakat o, birincilik kazanmalarına yardımcı olan yenilikçi bir çözüm önerdi. Onun başarısı, ertesi yıl iki kız öğrencinin daha başvuru yapmasına cesaret verdi.

Düşün!

Neden herkesin, erkek ya da kız olmasına bakılmaksızın, katılma hakkına sahip olması önemlidir?

Ulusal Kimlik

Belirli bir devlete veya ulusa aidiyet, bireylerin ulusal kimliğini tanımlar. Ulusal kimlik, birtür grup kimliğidir ve bir devlete ait olma duygusundan kaynaklanır. Bu devlet içinde birden fazla etnik grup yaşayabilir. Vatandaş, kendi devletine, onun benimsediği ve teşvik ettiği değerlere ve o devlette yaşayan diğer vatandaşlara karşı bir aidiyet hissi geliştirir. Ulusal kimlik, yurtseverlikle (patriotizm) yakından ilişkilidir ve tüm vatandaşlardan, yaşadıkları devlete karşı yurtseverlik göstermeleri beklenir.

Etnik Kimlik

Etnik kimlik, ulusal kimliğe çok yakın bir kavramdır. Bir kişinin kökenini, yani hangi halktan veya etnik gruptan geldiğini belirler. Ülkemizde farklı etnik gruplar yaşamaktadır. Bu nedenle vatandaşlar etnik kimliklerine göre Makedon, Arnavut, Roman, Sırp, Ulah, Türk, Boşnak veya başka bir etnik kökenden olabilirler.



Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Milli Futbol Takımı

Öğrendim!

Gruplara aidiyet ve grup kimliklerini anlamak, hem kendimizi hem de başkalarını daha iyi tanımamıza yardımcı olur. Aynı zamanda bizi özel kılan farklılıklara saygı duymayı da öğretir.



Düşün ve cevapla

Grup Kimlikleri tablosunu dikkatle inceleyin. Ardından, kendinizi birine tanıtmamız gerektiğini hayal edin ve sizi en iyi anlatan kimlik kategorilerinden sadece üçünü seçin.

Seçtiğiniz üç kategoriye önem sırasına göre derecelendirin: **1 numara, kendinizi tanımlarken en önemli bulduğunuz kategoriye; 2, daha az önemli olanı; 3 ise en az önemli olanı gösterir.**

Son olarak, yaptığınız sıralamayı açıklayın. Tabloyu arkadaşlarınızla değiş tokuş edin ve hangi yönlerden benzer, hangi yönlerden farklı olduğunuzu konuşun.

KİMLİK KATEGORİLERİ Ben bir...	1'den 3'e kadar önem sırasına göre derecelendir.
Ben bir...	
Öğrenci	
Oğul / Kız	
Erkek / Kadın	
Sporcu	
Oyuncu (Gamer)	
İnsan	
Sanatçı	
Makedon, Arnavut, Sırp, Roman, Ulah, Boşnak, Türk, diğer	
İzci	
Kardeş / Tek çocuk	

Etkinlik 1

Sekiz gruba ayrılın. Her grup şunları yazsın:

- (1. grup) **devletin coğrafyası / toprağı**
- (2. grup) **semboller (bayrak, arma, marş, pasaport)**
- (3. grup) **farklı etnik kökenlerden vatandaşlar**
- (4. grup) **tarih (ASNOM ve bağımsız Makedonya Cumhuriyeti)**
- (5. grup) **başkent**
- (6. grup) **doğal zenginlikler (dağlar, nehirler, göller)**
- (7. grup) **Anayasa ve yasalar**
devletin doğasını yansıtan bir slogan

Hazırladığınız yazıları fotoğraf ve/veya metin gibi görsellerle destekleyin. Basılan görseller (mümkünse renkli) panodaki uygun yerlere yapıştırılacaktır. (Hazırlanan diyagram fotoğraflanabilir, basılabilir ve sınıfın duvarına veya okulun holüne asılabilir.)

Etkinlik 1

Her grup, kullandığı ve nereden aldığını belirttiği görselleri sunar. Daha sonra diyagramın, “devletimizin kimliğini” özetlediği ve o devletin vatandaşı olan bireylerin ulusal kimliğiyle yakından ilişkili olduğu açıklanır. (Devlete, topraklarıyla tanımlanan büyük bir grup olarak bakılabilir; tüm vatandaşlar ona aittir. Bireyin ulusal kimliği, devletin bir vatandaşı olarak ona ait olmasından doğar. Bireyin devletiyle ne ölçüde özdeşleştiği ve ona duygusal olarak ne kadar bağlı olduğu, ulusal kimliğe ne kadar önem verdiğini belirler.)

Sonrakı görev gruplara verilir: Diyagramdaki daha küçük halkalarla tanımlanan devlet kimliğinin bileşenleri üzerinden devlet aidiyetinin nasıl ifade edildiğini anlatmaları istenir (örneğin: tüm vatandaşlara etnik kökenine bakmadan saygı göstermek, devlet bayrağını tüm katıldığı veya düzenlediği kutlamalarda kullanmak, nehirleri ve gölleri kirlenmekten korumak gibi).

Tüm gruplar çalışmalarını sunduktan sonra açık bir tartışma yapılır. Tartışmada şu sonuca varılması amaçlanır: Ulusal kimlik, vatana sevgi anlamına gelen yurtseverlikle yakından bağlantılıdır.

Öğrendiklerini kontrol et

1. Resmi ve gayriresmi gruplar hangileridir?
2. Makedonya toplumunda farklı etnik topluluklar yaşıyor mu?
3. Toplumun kızlar ve erkekler için belirlediği rollere ne ad verilir?
4. Kimlerin düşünce ve inançları kimliğinin oluşumunda en çok etkili?
5. Başkaları seni senin kendini gördüğünden farklı gördüğünde sende hangi ikilemler ortaya çıkıyor?
6. Başkaları tarafından kabul edilmek için kimliğinin bazı yönlerini gizliyor musun?



BİLİNMEYEN TERİMLER

Adalet – başkalarına karşı doğru tutum, insanların ihtiyaçlarına göre eşit muamele.

Ahlaki Davranış – ahlaki değerleri kabul eden ve hem kendisi hem de başkaları için iyilik yapan, aynı zamanda kimseye kötülük etmeyen davranış.

Ahlaki Değerler – insanın değerleri, hedefleri, etik amacı; davranış normlarının kaynağı.

Ahlaki İkilem – iki seçenek arasında tercih yapılması gereken durum; tereddüt.

Aspekt – bakış açısı, görüş, duruş.

Budizm – Siddhartha Gautama'nın (Buda) felsefi öğretisine dayalı olarak ortaya çıkan din.

Bütünlük (İntegritet) – tamlık, bütünlük, kişinin ahlaki bütünlüğü.

Cami – Müslümanların ibadet yeri, kutsal mekân.

Dayanışma – karşılıklı destek için anlayış gösterme; bu tür bir anlayışın ifadesi.

Deneyim – kişinin bizzat yaşadığı, edindiği (bilgi, beceri, alışkanlıklar) hayat pratiği.

Destek – insanlara maddi ve manevi yardım sağlama.

Din – doğa ve tüm dünyevi olayları hayali doğüstü güçlerin iradesi ve faaliyeti olarak yorumlayan inanç ve anlayış sistemi.

Dini Aşırılık – davranışlarda ve tutumlarda aşırılık hoşgörüsüzlük, uzlaşmazlık; uç noktada olma.

Diyalog – iki kişi veya iki taraf arasında konuşma.

Dogma – inananların hiçbir eleştiri yapmadan mutlak doğru olarak kabul etmesi gereken dini ilke.

Dogmatizm – dogmalara dayalı görüş.

Doğruseverlik – gerçeğe yönelim ve hakikati söyleme ve ona riayet etme yönünde belirgin bir istek.

Dürüstlük – temel değer; dürüst insan yalan söylemez, aldatmaz, kötülük istemez, sözünde durur.

Empati – başka bir insanın duygularını ve bulunduğu durumu anlama, bir başkasının duygularıyla duygusal olarak özdeşleşme.

Eşitlik – toplumdaki her birey için eşit fırsat ve kuralların, normların herkes için aynı şekilde uygulanması.

Etik Kod – doğru davranışa ilişkin hükümler, kurallar derlemesi.

Etnos – halk, kabile.

Evrensel – genel, kapsayıcı, dünya çapında.

Faktör – bir süreç veya olgunun itici güçlü, araç veya koşulu.

Haham (Rabin) – Yahudi din adamı ve dini öğretmen.

Haysiyet – yüksek ahlaki değerler ve özsaygı ile doğrulanan olumlu nitelik.

Hindulizm – Hindistan dini; dünyadaki en büyük üç dinden biri; 1,2 milyar takipçisi vardır, bu da dünya nüfusunun %15'ine tekabül eder.

Hoşgörü (Tolerans) – sabır, başkalarının görüş, tavır, karakter, inanç, din, adet ve benzeri konularına saygı gösterme.

Hristiyanlık – ilk yüzyılda ortaya çıkan, Tanrı-insan İsa Mesih'e inanca dayanan en yaygın dinlerden biri.

İlgi – özel dikkat, eğilim, birine veya bir şeye yönelim.

İnci (Bibliya) – Yahudiler ve Hristiyanlarda iki bölümden oluşan eski kanonik metinler derlemesi: Eski Ahit ve Yeni Ahit; Kutsal Kitap.

İslam – 7. yüzyılda Arabistan'da peygamber Muhammed tarafından kurulan, Kur'an öğretisine dayanan tektanlı din.

İyilik – ahlaki bakımdan güzel, değerli olan her şey; insan için faydalı olan şey.

Karakter – bir bireyin veya topluluğun ahlaki-psikolojik ve entelektüel özelliklerinin bütünü; bu özelliklerin çevreye karşı tutum ve davranışlarda ortaya çıkması; mizaç, huy.

Karakteristik – bir kişinin, nesnenin, olayın vb. temel özelliği, ayırt edici niteliği.

Karar – bir meseleye çözüm getiren, bazı faaliyetlerin üstlenilmesini sağlayan nihai sonuç toplantı vb. sonunda alınan hüküm; çözüm.

Karrier – seçilmiş meslek, görev, uğraş; bir uğraşta geçirilen süre.

Kategori – gerçek dünyadaki nesneler ve olgular arasındaki en genel ve en temel özellikleri ve ilişkileri ifade eden kavram.

Kilise – Hristiyan ibadethanesi, dini ayinlerin yapıldığı bina.

Kötülük – kötü olan, yok etmeye, incitmeye, zarar vermeye, rahatsız etmeye yönelik olan şey.

Kur'an – İslam'daki kutsal kitap.

Lalk Devlet – kamu eğitimi, hukuk ve siyasi kurumların kiliseden ayrı olarak gelişmesi.

Lalk Eğitim – insani, özgür ve demokratik toplumların inşasında temel yöntem olarak eğitim.

Lalk Yargı – bir devlette mahkemelerin ve yargı organlarının hukuki kanunlara uygun şekilde faaliyeti.

Meslek – hazırlık gerektiren ve geçim sağlamak için yapılan ana faaliyet; uğraş, branş.

Multidimensiyonel – çok katmanlı, çok anlamlı, karmaşık.

Norm – kural, hüküm.

Objektif – tarafsız, adil, önyargısız olan.

Otorite – güven, saygı, itibar, şahsi değerle etki.

Öz güven – kişinin kendi yetenek ve imkanlarına güvenmesi.

Özellik – bir kişi veya şeyin karakteristik niteliği, vasfı, belirtisi.

Özsaygı – kişinin kendisine duyduğu saygı.

Papaz (Pop) – Ortodoks din adamı.

Prensip – bir teori, öğreti, bilim vb. için temel ilke.

Reenkarnasyon – bazı dinlerde ölümden sonra insan ruhunun başka bir bedene geçtiğine dair inanç.

Şefkat ve Merhamet – başkasının durumuna duygu ile ortak olma, yardım etmeye hazır olma.

Sekülerleşme – dini olan bir şeyin dünyevi hale getirilmesi.

Sorumluluk – görevleri yerine getirme ve kişinin kendi eylemlerinin farkında olması.

Sosyal Medya – insanların internette görüşlerini, deneyimlerini, bakış açılarını ve her türlü bilgiyi birbirleriyle paylaşmak için kullandıkları araç ve platformlar.

Sükunet ve Şiddetsizlik – sakin davranış, güç ve yaralama olmadan, baskı ve zorlama olmadan, zarar vermeden hareket etme.

Talmud – Yahudiliğin dogmatik, etik ve toplumsal kurallarını ve yorumlarını içeren dini metinler derlemesi.

Ulus (Natsiya) – ortak bir toprak, dil, geçmiş, gelenekler temelinde tarihsel olarak oluşmuş sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasi topluluk; ortak aidiyet bilinci.

Vatanseverlik – anavatan ve ulus ile duygusal bağ. Milliyetçilik ve şovenizmden farklı olarak, kendi ulusunu diğer ulusların üstüne koymaz.

Yahudiler (Yudeyci) – Museviler.

Yahudilik (Yudayizm) – Yahudilerin genel yaşam biçimi, dünya görüşü, dini, geleneksel dini ve milli duyguları.

Yetenek – doğuştan gelen bir şeye yatkınlık, yaratıcı kabiliyet.



KULLANILAN KAYNAKLAR

Child Rights International Network (CRIN).
Children's Rights: International Legal Framework.
Erişim adresi: <https://www.crin.org>

Gomien, D. (1991). *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kısa Rehberi* (Makedonca sürümü). Strazburg: Avrupa Konseyi.

Smart, N. (1998). *The World's Religions* (2. baskı). Cambridge: Cambridge University Press.

Smith, H. (2009). *The World's Religions: Our Great Wisdom Traditions*. New York: HarperOne.

Stanford Encyclopedia of Philosophy. *Ethics*.
Erişim adresi: <https://plato.stanford.edu/entries/ethics/>

Stefan, J. (2017). *Vatandaşlık Eğitimi ve Öğretimi için İyi Uygulama Örnekleriyle Etkin Yöntemler El Kitabı*. Zagreb: Hırvat Drama Eğitimi Merkezi.

The European Union On-Line. Erişim adresi: <http://europa.eu/index.htm>

UNESCO (2015). *Teaching Ethics: Policies and Resources*. Paris: UNESCO Publishing.

UNICEF – Resmi web sitesi. Erişim adresi: <https://www.unicef.org/child-rights-convention>

Božović S., Anastasovska, I. (2015). *Hukuk Öğreniyoruz: Vatandaşlık ve Siyasal Özgürlükler ve Haklar Ders Kitabı*. Üsküp: Gençlik Eğitim Forumu.

Donev, D. (2010). *Kimliğin Etiği*. Üsküp: Az-Buki.

Avrupa Aktif Vatandaşlık Portalı. Erişim adresi: <https://europa.eu/youth>

Kovačević B. (2009). *Etik*. Belgrad: Ders Kitapları Kurumu.

Lajonov, N. (2009). *El Kitabı: Dünyadaki Dinler*. Üsküp: Gençlik Kitabı.

Birleşmiş Milletler (1948). *İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi*. New York: BM. Erişim adresi: <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>

Birleşmiş Milletler (BM) (1948). *İnsan Hakları*

Evrensel Bildirgesi. Erişim adresi: <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

Paček-Balya, S., Roginek, N., Stojićević S. ve diğerleri (2002). *Adalet Teorisi*. Üsküp: Slovo.

Avrupa Konseyi (2012). *Compasito – Çocuklar için İnsan Hakları El Kitabı*. Strazburg: Council of Europe Publishing. (Makedonca çevirisi Gençlik Eğitim Forumu tarafından yayımlanmıştır)

Avrupa Konseyi (2016). *Living in Democracy: A Manual for Human Rights Education with Young People*. Strazburg: Council of Europe Publishing.

Stardelov, G. (1999). "Balkanların Tarihi Bağlamında Uluslar: Eskiden ve Günümüzde (Makedon Deneyimi)". İçinde: *Makedonya: Tarih ve Kültür Sorunları*. Üsküp.

Stojanov, T. (2008). *Etik ve Çağdaş Dünya*. İstip: "Goce Delčev" Üniversitesi.

Stojanovski, S. (2018). *Sivil Toplum*. İstip.

Temkov, K. (2009). *İyi İnsan Olmak – Gençler için Etik*. Üsküp: OHO.

Temkov, K., Popovska, B. (2013). *Etik: II. Sınıf Ders Kitabı*.

UNICEF (2016). *Çocuk Hakları Rehberi*. Üsküp: UNICEF Kuzey Makedonya.

UNICEF (2016). *Çocuk Hakları – Çocuklar ve Gençler için Rehber*. Üsküp: UNICEF Kuzey Makedonya.

UNICEF (2017). *Farklılıklara Saygı Duyalım – Aynıcılığı Önleme için Öğretmen Rehberi*. Üsküp: UNICEF Kuzey Makedonya.

İnsan Hakları Demokratik Bir Değer Olarak – Teorik ve uygulamalı dersler Demokratik (2003). Üsküp: Friedrich Ebert Vakfı.

